

TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NİN
141.,142. ve 163. MADDELERİN REFERANDUM KONUSU YAPILMASI
ÜZERİNE AÇIKLAMASI

Geçtiğimiz günlerde ANAP yönetimi TCK.'nın 141.,142. ve 163. Maddeleri konusunda referanduma gidilmesi gerektiğini belirtti. Başbakan Özal aynı günlerde ülkemizde Komünist Partisi'nin serbestçe kurulmasının olanaklı olabileceğini söyledi. Bu açıklamalar kamuoyunda geniş bir ilgi gördü.

Başbakan'ın bu açıklaması yerinde olmuştur. ANAP'ın da demokrasinin bu temel sorununu dışlayamayacağını göstermektedir. Hükümet bu açıklamalarla Komünist Partisi'nin yasal olarak kurulması için zamanın erken olmadığını fiilen kabul etmiş olmaktadır. Şimdi bir kere daha partimizin Başkanı Nihat Sargın ile Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ'ni yasal olarak kurmak üzere ülkeye geri dönmelerinin ne kadar yerinde ve zamanında olduğu görülmektedir.

Düşünce, örgütlenme ve vicdan özgürlüğünü engelleyen 141.,142. ve 163. Maddelerin kaldırılmasını savunanlar giderek genişlemektedir. Yeni yargı yılının başlaması nedeniyle yaptığı konuşmada yargıtay başkanı düşünce suçu olmayacağını belirtti. Ülkemizde bütün hukuk kuruluşları 141. ve 142. Maddelerin kaldırılmasından yanadır. SHP'nin yanısıra RP ve DSP de bu maddelerle demokrasinin bağdaşmadığı görüşündedir. Bu Türk ve Kürt bütün devrimci sol güçlerin ve geniş aydın çevrelerin paylaştığı bir görüştür. DYP 141. ve 142. maddeler için bir referandum yapılmasını uzun süredir savunmaktadır. Çok sayıda sendika yöneticisi geçtiğimiz günlerde 141.,142. ve 163. maddelerin kaldırılmasını desteklediğini açıklamıştır. Sosyalist Parti'nin 141. madde nedeniyle kapatılmak istenmesine, ANAP'lı, DYP'li ve SHP'li milletvekilleri birlikte karşı çıkmışlardır.

Komünistlerden ANAP'a kadar çok geniş güçler arasında 141.,142. ve 163. maddelerin kaldırılması konusunda bir mutabakata varılması olanaklıdır. Zaten bu, sorunu çözmenin tek yoludur. Ülkemizin bütün temel sorunları ancak geniş güçlerin mutabakatı ile çözülebilir.

TBKP bütün toplumsal ve politik güçleri bu soruna titizlikle yaklaşmaya çağırıyor. Bu, ülkenin genel bir sorunudur, bütün dünyaca da kabul edildiği gibi, demokratik bir rejime ulaşmanın kilit sorunlarından biridir.

Kısa vadeli çıkarların öne çıkarılması, sorunun hükümet muhalefet mücadelesinin bir konusu haline getirilmesi ya da sağ-sol ayırımlarına gidilmesi, oluşması zorunlu mutabakatı zorlaştıracaktır. Oysa şimdi 12 Eylül'cülükde ısrar edenlerin, şiddeti, zorbalığı politik yaşama egemen kılmak isteyen

gerginlik yanlılarının ülke çapında yalıtılması için önemli bir fırsat oluşmaktadır. Eğer ülkenin 141., 142. ve 163. maddelerden kurtulması konusunda ortak bir tutum alınırsa bu, demokratikleşme eğilimini güçlendirir, mevcut otoriter rejimden demokrasiye geçişte çok büyük bir mesafe katedilmesini sağlar.

Sorun bir referandumda da çözülebilir, mecliste de çözülebilir. Ama şunu belirtmeliyiz ki, ister referandumda olsun, ister mecliste olsun en temel insan haklarının yurtdaşlara tanınıp tanınmaması konusunda bir oylamaya gidilmek zorunda kalınması çok acıdır. Geçmişte ülkemizde insan haklarına önem verilmemesinin onursuz bir mirasıdır. Bu duruma artık bir son verilmedir.

141., 142. ve 163. maddelerin kaldırılması konusundaki referandum eşit koşullarda yapılmalıdır. Bu maddelerden yargılananlar ve tutuklu bulunanlar salıverilmeli, bu konuda geçmişte ve bugün mağdur olmuş olanlar kamuoyunda özgürce konuşabilmeli, Radyo ve TV'den halka hitap edebilmelidir. TBKP'liler görüşlerini serbestçe açıklayabilmelidir. Halkımızın tercihi bellidir. Halkımız eksiksiz demokrasi, 12 Eylül'den bütün sonuçlarıyla birlikte kurtulmak istiyor.

Gerçekten çoğulcu bir rejimde çağdaş koşullarda bir politik yarışma için bütün partiler bugün 141., 142. ve 163. maddelerin kaldırılması için birleşebilme olgunluğunu gösterirlerse ülkemiz demokratik bir gelişme yoluna girebilir. Biz bunun için her çabayı göstereceğiz.

Önemli bir nokta da şudur : Başbakan, hükümet partisinin ^{öteki} önde gelenleri 141. ve 142. maddelerin kalkabileceğini belirtirlerken, bu maddelerden hala çok sayıda insan tutuklu bulunmaktadır. Bu çok büyük bir çelişkidir. Sanıklar lehine oluşmuş bu yeni durum dikkate alınmalı ve TBKP Başkan ve Genel Sekreteri ve 141. ve 142. maddelerden bütün yargılanan ve tutuklu bulunanlar derhal serbest bırakılmalıdır.

17 Ekim 1938

TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ

MERKEZ KOMİTESİ

10 Ekim 1988

11.10.88

BORAN'A SAYGI GECESİ

Bir yıl önce politik göçmen olarak Brüksel'de yaşamını yitiren, TİP Genel Başkanı ve TBKP'nin onursal başkanı Behice BORAN için İstanbul'da Moda Sinemasında düzenlenen 'BORAN'A SAYGI' toplantısı katılanların coşkulu sevgi gösterileriyle gerçekleşti.

Gece, Boran'ın portrelerinden oluşan dia gösterisiyle başladı. Ankara Merkez Kaşpallı Cezaevi'nde tutuklu bulunan TBKP Genel Başkanı Nihat Sargın ile Genel Sekreteri Haydar Kutlu'nun, katılanların şiddetli ve sürekli alkışlarıyla karşılanan mesajlarından sonra konuşmalara geçildi.

Barış Derneği Genel Başkanı Mahmut Dikerdem Behice Boran'ı, bilimselliği önde gelen ve teoriyle pratiği birleştiren örnek bir kişilik olarak tanımladı. ~~TİP~~ ~~aski~~ 1965-69 TİP Milletvekili Şaban Erik'de düzeni değiştirmenin toplumsal bir hak olduğunu, ancak 141 ve 142. maddelerin bu hakkı gaspettiğini, Komünist Partisi'nin yasal çalışma hakkını tanımayan bir burjuva demokrasinin olamayacağını vurguladı. Uzun yıllardan beri Boran'ın ve TİP'in davalarında avukatı olarak bulunan Necla Fertan, Boran'la ilgili anılarını anlattı ve onun şaşmaz öngörüsüne dikkat çekti. Prof. Dr. Cevat Geray ise Boran'ın Dil Tarih Coğrafya Fakültesindeki bilimsel çalışmalarını anlatarak, onun bilimsel kişiliği ve önemi üzerinde durdu; Türkiye'de ilk defa sosyal bilimleri sınıf temeline ~~aktarı~~ ~~otturtuğunu~~ belirtti. Gazeteci Varlık Özmenek, Boran'ın en büyük arzu ve çabasının işçi sınıfının politik mücadelesinin tekleşmesi olduğunu, toplantıya katılanların bu anlamda Boran'la bütünleşerek Boranlaştıklarını söyledi.

Gece boyunca sunuculuğu üstlenen Yaman Okay, TSİP Genel Başkanı Ahmet Kaçmaz, Server Tanilli ve demokratik kuruluş ve kişilerden gelen mesajları okudu. Şair Arif Damar şiirleriyle, Timur Selçuk Nazım Hikmet'ten bestelediği sekiz parçayla, Dostlar Korusu'nda türküleriyle geceye katıldılar.

Katılanların salona sığmadığı gecede, Boran'ın kendi sesinden verilen konuşmaları ile cenazesinin Türkiye'de karşılanışından ~~21~~ defnine kadar yapılan törenlere ait filmin gösterimi ilgiyle karşılandı.

Sevgili Behice Boran yoldaşımızı, geleceği hazırlayıcı değerinde çok önemli adımlar attığımız bu günlerde, onun inançlı, dinengen kavgasına olan hayranlığımızla, sevgi ve saygı ile anıyoruz.

Onun ölümü bir son olmadı. Tersine barış, demokrasi, sosyalizm yolunda ülkemizin aydınlık geleceği, işçi ve emekçi sınıfların, Türk ve Kürt halkının kurtuluşu için yeni bir başlangıç oluşturdu. Aynı zamanda onun ölümü, komünistleri baskı ve terörle ezmeyi, bölüp parçalamayı geleneksel politika haline getiren egemen güçlere etkili yanıt oldu.

Bugün o rahat uyuyor. Gerçekleşmesi için çok çaba harcadığı TİP ve TKP'nin birliğinde son nokta da konmuştur. Böylece TBKP'nin, komünist hareketindeki tarihsel kopuşa, bu acılı, sancılı süreç son veren başarılı bir tarihsel adım olmuştur. Şimdi işçi sınıfımızın mücadelesi için yepyeni aydınlık, güven verici bir sayfa açılmıştır. Bugün, güncel bölünmüşlüklerle de son vermek, birlikte yürümeye kararlığında olan geniş marksist çevrelerle birlik sorununu çözmek, yasallığı ve demokrasiyi kazanma sorumluluğumuzu yerine getirmek için daha güçlü ve daha hazırlıklıyız.

TBKP tarihsel kopuşa son vermenin maddesel bir ifadesi olduğu kadar, daha geniş birlikler için de bir güvencedir. Aynı zamanda tarihimizin lanetli politik cinayetini işleyenlere, Mustafa Suphi ve yoldaşlarını Karadeniz'de canice katledenlere, sayısız komünisti zindanlarda çürütenlere, onlar hakkında olmadık karalama kampanyaları yürütenlere, onları ülkeleri dışında yaşamlarını tüketmeye mahkûm edenlere, terör, yalan ve demagojilerle komünistleri halkımızın yüreğinden söküp atacaklarını sananlara, 12 Eylülcülere tarihsel bir yanıttır.

Bugün aynı zamanda TİP ve TKP birlik çalışmalarının açıklandığı Brüksel basın toplantısının da yıldönümüdür. Türkiye'de ve yurtdışında geniş yankı uyandıran bu basın toplantısı Behice Boran'ın mücadeleciliğinin abideleştiği tarihsel bir andı. Orada yalnız birlik açıklandı. Güncel hedefimiz Birlik, Yasallık ve Kitlesellik olarak açıklandı. Aynı zamanda yasallık ve demokrasiyi kazanmak için ülkeye dönüş kararlılığımızın da ilanıydı bu.

Ülkeye dönüş adımı ile birlikte TBKP halkımızın derinden desteğini kazandı ve kazanıyor. Nasıl ki, Behice Boran'ın halkımızın ülkede büyük bir sevgi seli ile karşılaması, ona yapılan bir raslantı değilse bugün

2

de, TBKP'nin yasallaşması isteginin her köşeden yükselmesi bir raslantı değildir. Tarihsel gelişmenin dayattığı bir zorunluktur. Düşünce özgürlüğünün olmadığı yerde demokrasinin de olamayacağı gerçeğini bugün karşıtlarımız da görüyor artık.

Bir komünist önderi anmak aynı zamanda onu günümüzde yaşatmak, başka deyişle onun düşünce ve mücadelesinden günümüz sorunlarının çözümü için dersler çıkarmak demektir. Behice Boran, militan, direngen kişiliği, düşünce berraklığı ile örnektir. Ama onda başka nitelikler de ayırdedilir. Onda, her seferinde yeniden başlamaya, bir bakıma sıfırdan başlama cesaret edebilme özelliği de görüyoruz. Dünyamızın köklü değişmeler içinde olduğu günümüzde, kendimizi yenileyebilme, yepyeni görevlerin üstesinden gelme, dev gibi sorunları çözüme kavuşturma bir bakıma yeniden başlamak demektir. Buna cesaret edebilmeyiz. Daha bugünden bu yolda önemli mesafe katettiğimiz, somut sonuçlar aldığımız kuşkusuzdur. Böyle de olsa yürünecek daha uzun bir yolumuz vardır.

Behice Boran yoldaşımızı kavgamızın hız kazandığı, güncel nedeferimize çok yakınlaştığımız şu günlerde aramızda görememek elbette içimizi buruyor. Ne var ki, onu hüzünle anmıyoruz. Onun gerçekleşmesi için son gücünü, nefesini verdiği amaçlardan en önemlisini tamamlamış ve diğerlerine de çok yaklaşmış olmanın iç huzuru içindeyiz.

Behice Boran'ın yoldaşları, dostları biliyorlar ki birlik, yasallık, kitlesellik yolunda barış, demokrasi, sosyalizm mücadelemiz kararlı ve güvenli adımlarla ilerliyor. Görevimiz bu sağlıklı gelişmeye hız kazandırmak için çabalarımızı daha da yoğunlaştırmaktır.

Bu güvenle sevgili Behice Boran'a bir kez daha rahat uyu diyoruz.

TBKP

Başkan

Nihat Sargın

TBKP

Genel Sekreter

Haydar Kutlu

**TBKP Kongresinin açıklandığı, BORAN
yoldaşın 1. ölüm yıldönümü toplantısında,
TBKP Başkan Yardımcısı Mehmet Karaca'nın
yaptığı konuşma**

**Oberhausen/FAC
8 EKİM 1988**

Değerli yoldaşlar, kardeşlerim, dostlar

Dün kamuoyuna açıklandığı gibi, Türkiye Birleşik Komünist Partisi Kongresi toplandı. Önce Türkiye Komünist Partisinin 6. Kongresi ve Türkiye İşçi Partisi'nin 8. Kongresi yapıldı. Her iki kongrede iki partinin birleşmesi kararı alındı ve bunu birlik kongresi izledi. Oybirliği ile alınan kararlarla TİP ve TKP'nin birleşimi ile TBKP oluşmuş oldu.

Bundan bir yıl önce Brüksel'de düzenledikleri basın toplantısında Behice Boran ve Haydar Kutlu yoldaşlar TİP ile TKP'nin TBKP olarak birleşme kararlılığını kamuoyuna ilan ederken, birlik sürecinin yapılacak olan kongre ile noktalanacağını açıklamışlardı.

Biz şimdi birlik sürecinin başarıyla noktalandığını herkese duyurmaktan onur duyuyoruz. TKP ile TİP'in tek bir parti olarak birleşmesi, Türkiye Marksist hareketinin gelişmesinde çok önemli bir adım olmuştur. Bunun gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeyde olumlu etkiler uyandıracağını düşünüyoruz.

Komünistlerin başlayan birlik sürecini, daha da genişletmek amacımızdır. TBKP ile TSİP'in birleşmesi ve çeşitli Marksist kişi ve çevrelerin bu birlikte yer alması için aralıksız çalışacağız. Önümüzde tarihsel bir fırsat var: Komünistlerin kamuoyu gözündeki bölünmüşlüğüne son vermek, toplumsal meşruiyetimizi güçlendirecek, komünistlere ve onların politikalarına güveni artıracaktır.

TBKP Kongresi'nin toplanmış olması, komünist hareketin legalitesine doğru atılmış yeni bir adımdır. Kongre daha önce TİP ve TKP'nin yetkili organlarının aldığı, komünist partisinin legal olarak kurulması için mücadele kararını onaylamış, Haydar Kutlu ile Nihat Sargın yoldaşların ülkeye dönerek başlattığı girişime tam destek vermiştir.

Birlik Kongresi Nihat Sargın yoldaşı parti başkanlığına, Haydar Kutlu yoldaşı genel sekreterliğe seçmiştir. Bu TBKP'nin legal çalışma, legaliteyi kazanma için mücadele etme kararlılığının en açık göstergesidir.

Legaliteyi kazanma mücadelesi ile yeni bir yola çıkmış bulunuyoruz. Bu yolun alternatifi yoktur, çünkü yeni gelişmelerle tekrar tekrar kanıtlandığı gibi, demokrasinin kazanılması esas hedeftir. Demokrasi de komünist partisiz olamaz. Demokratik bir rejim kurulmadan Türkiye'nin hiçbir sorunu çözülebilir duruma gelemes. Demokrasinin kazanılması hepimizin yaşadığı gibi zor ve sancılı bir süreçten geçiyor. Bunun kolay olmayacağını altını hep çizdik.

TBKP'nin oluşması, yeni parti programımız, TSİP ile birlik görüşmelerinin başlaması, bütün bunlar demokrasi mücadelesindeki olanaklarımızı artırmaktadır. Komünist hareket Türkiye'nin demokratikleşmesine yaptığı ve yapacağı katkı oranında halkın desteğini kazanacak ve Türkiye'nin geleceğinde söz sahibi olabilecektir. Kongremiz bunun altını çizmiş ve kararlarını bu temele oturtmuştur.

Bu kararları yaşama geçirmek için her çabayı göstereceğiz.

Kardeşlerim, değerli dostlar,

Bu toplantımız aynı zamanda Boran yoldaşı kaybetmemizin birinci yılına rastlıyor. Boran yoldaşı uğurlarken hep birlikte anısını yaşatacağımıza söz vermiştik. Onun büyük katkıları olan birlik sürecini noktalayarak, legaliteyi kazanma mücadelesini başlatarak, mücadelenin her alanında kendimizi yenilemeye çalışarak bu sözü yerine getiriyoruz.

Boran yoldaş örnek bir komünistti. Ondan öğrenecek ve genç devrimci kuşaklara aktaracak çok şey vardır.

Boran yoldaş herşeyden önce her koşulda, bizim için en olumsuz durumlarda bile, emekçi halkın çıkarları için, barış, demokrasi ve sosyalizm için mücadele edilebileceğini kanıtlamıştır. Bütün bilinçli yaşamını kayıtsız şartsız halkın hizmetine sunmuştur. Hep ileriye bakmıştır ve mücadele kararlılığıyla, yüksek özveriyle çevresine sürekli enerji saçmayı başarmış, eşsiz bir iyimserlik kaynağı olmuştur.

Boran yoldaş, uzun yıllar kahırlı mücadeleler içinde pişmiş eski komünist kuşağın Leninci mirasına bağlı kaldığı kadar, yeni gelişmelere yeni tarzda yaklaşmayı, yaratıcılığı ve yenilikçiliği de teşvik etmiştir.

Boran yoldaşın, oluşmasına büyük katkıda bulunduğu Türkiye Birleşik Komünist Partisi, hiçbir zaman eskimeyecek olan Leninci devrimci miras ile yenilikçiliği birleştiren bir partidir.

Komünist hareket sürekli kendini yenilemek, değişen koşullarla birlikte ideolojik-politik yaklaşımlarını geliştirmek, uygarlığın genel gelişmesinin içinde yer almak zorunda olan bir harekettir. Partimiz bu gereksinime yanıt vermek için sürekli bir arayış çabasında olacak, kendi içinde ve öteki Marksist çevrelerle sürekli yapıcı bir tartışma yürütecektir.

TBKP aynı zamanda işçi ve komünist hareketin onlarca yıllık tarihinde pratikte sınanmış, doğruluğu kanıtlanmış, canlılığını koruyan Marksçı, Leninci fikirlere bağlı kalacaktır. Ama bu bizi, eskimiş, günün gereksinimlerine yanıt vermeyen görüşlerden ayrılmaktan hiçbir zaman alıkoymayacaktır.

Değerli yoldaşlar,

Türkiye komünist hareketi yeni bir aşamada bulunuyor. Birlik, yasallık ve yenilenme bu yeni mücadele aşamasının birbiriyle bağlı, biri olmadan ötekilerin de olamayacağı ve her biri ötekileri de güçlendiren üç temel özelliğidir.

Türkiye komünist hareketi bütün güçlerini, bütün potansiyellerini birleştirmek istiyor. Bu yalnızca bizim değil, bu hareketin bütün öğelerinin isteğidir. O nedenle birlik süreci genişleyerek sürmeye adaydır. Komünistlerin birliği bütün sol güçlerin, öteki demokrasi güçlerinin birliği için özendirici olabilir. Türkiye'de politik güçler arasındaki ilişkilerin gelişmesinde yeni bir dönem başlayabilir.

Biz komünistler hiçbir girişimimizi öteki sol güçlerin, demokrasi mücadelesinin öteki öznelerinin gereksinim ve yaklaşımlarını dikkate almadan gündeme getirmekten yana değiliz. Biz kendi rolümüzü, genel barış ve demokrasi hareketinin gelişmesine, bu hareketin öznesi olan farklı güçler arası ilişkilerin yapıcı bir diyalog ve işbirliği karakteri kazanmasına katkıda bulunmak olarak görüyoruz.

Komünistlerin birliği yönündeki çalışmalarımız da böylesi geniş, iki yönlü bir öze sahiptir. Bu, bir yandan demokratik bir rejime ulaşılmasının görevleriyle bağlıdır, bir yandan da bütün devrimci sol ve Marksist parti, çevre ve kişilerin birlikteliği amacımız doğrultusundadır.

Öte yandan şunu söylüyoruz: Komünistlerin birliği ne kadar geniş olursa, hareketin toplumsal meşruiyeti o kadar geniş olur ve dolayısıyla yasallığa o kadar yaklaşıyoruz. Aynı

şekilde birlik ne kadar geniş olursa, gerçekçi ve etkili politikalar üretme, kendini yenileme olanakları da o kadar artar.

TİP ve TKP ayrı ayrı kalsalardı, birleşmeselerdi, Kutlu ve Sargın yoldaşların ülkeye dönüşleriyle başlayan legal komünist partisi kurma hakkını elde etme mücadelesi böylesine güçlü gündeme gelebilir miydi? O nedenle şimdi diyebiliyoruz ki, TSİP ile birlik yolunda yeni adımlar attıkça, bu birliği daha da genişletmede içten davrandıkça, komünist hareketin legaliteyi kazanma mücadelesinin olanakları daha da artacaktır. Kendimizi yenileme süreci daha da hızlanacaktır. Ve bundan komünist hareketin bütün bileşenleri yarar sağlayacaktır.

Komünistler onlarca yıldır emekçilerin çıkarlarını savunuyor, toplumsal gelişme için mücadele ediyorlar. TKP'nin, TİP'in, TSİP'in çok kısıtlı olanaklarla yürüttükleri çalışmalardan ülkemiz şimdiye kadar yalnızca yarar görmüştür. Ayrıca, Marksist aydınların rolü olmasaydı ülkemiz kültür yaşamı çoktan çölleşmişti.

Şimdi Marksist hareket birliğini sağlamaya çalışırken, bu hareketin potansiyellerinden emekçi ve aydınların, genel olarak ülkenin daha çok yarar sağlayabilmesi için komünist partisinin legal olarak kurulma hakkının kazanılması bir zorunluluk değil midir? Biz, birliğin potansiyellerini halkın hizmetine sunabilmek için yasallık istiyoruz.

Bizim yasallık istememiz aynı zamanda, işçi ve sendika hareketinin, gençlik ve kadın hareketinin, barış ve kültür hareketinin bütün bileşenlerinin güvenliğini sağlama, onları komünist suçlamasıyla koğuşturulmaktan kurtarma ve düşüncüyü özgürleştirme amacımızla bağlıdır.

Türkiye'nin gelişme yolunu özgürce seçebilmesi, her aşamada önüne çıkacak çok sayıda seçenekten en elverişlisinde karar kılabilmesi için gerçekten çoğulcu, çok sınıflı, çok ideolojili ve çok kültürlü bir rejim zorunludur. Komünist partisi yasaklı olduğu sürece böylesi bir rejimden söz edilemeyeceğini artık yalnızca biz değil, bütün dünya söylüyor. Bizim yasallık istememiz böylesine derin ulusal ve toplumsal amaçlarla bağlıdır.

Yasallık yolunda adımlar attıkça, daha geniş Marksist çevrelerle diyalog içine girebiliyor, komünist hareketin daha geniş bir birliğine yönelmenin gerçekçi olduğunu görüyoruz.

Yeni politik düşünce olmadan, ne komünistlerin birliğinin ne de yasallığın gerçek olabileceğini söylemek yanlış olmayacaktır. TİP ve TKP eski görüşlerini gözden geçirip, çağın koşullarına uygun geliştirme temelinde birleşebildiler.

Yeni politik düşünce bizi milyonlarla birlikte politika yapmaya, milyonların olduğu yere ulaşmaya, bu nedenle legalite için mücadeleyi gündeme getirmeye teşvik etti.

Yeni düşüncüyü ne kadar etkili uygulayabilirsek, yasallığın o kadar yakınlaşacağına ve o kadar geniş bir komünist partisine ulaşabileceğimize inanıyoruz.

Yeni politik stratejinin gücü onun gerçekçiliğinden geliyor. Bu stratejidir ki, bize halkın içinde, onun her alandaki günlük uğraşları ile bağlı bir şekilde ona yardımcı olan, onun yolunu özgürce seçmesi için çalışan ve onunla ilerleyen bir parti olma olanağı veriyor.

Elbette sorun yalnızca yeni, gerçekçi politikalar üretmekten ibaret değildir. Bu daha işin başıdır. İdeolojik-politik yenilenme daha işin başıdır ve biz bunu da daha tam olarak yerine getirdiğimizi söyleyemeyiz.

Kendimizi bütün alanlarda yenilemeliyiz. Yeni politikamızı bütün alanlarda somutlamalıyız. Parti yapısında, parti yaşamında, yığınlarla ilişkilerde, sol güçlerle ilişkilerde, yığın örgütlerinde çalışmada, geçmişe ve geleceğe bakış tarzında yenilenme zorunludur.

Bu hiç de kolay bir şey değildir. Onlarca yılın alışkanlıkları, ataletin dev kuvveti, eski

çalışma tarzının frenleri, kendimizi gereken hızda yenilememizi önüyor. Ama yenilenme başlamıştır ve durdurulamaz. Yenilenme bizde kuvvetini, iki partinin yeni bir parti olarak birleşmesinden, Sargın ve Kutlu yoldaşların yeni tarzdaki devrimci girişiminden alıyor. Bu eşsiz bir güç kaynağıdır.

Değerli yoldaşlar, kardeşlerim, sevgili dostlar,

Kutlu ve Sargın yoldaşların ülkeye dönüşleri bir yıla yaklaşıyor. Onlar hala cezaevindeler ve Devlet Güvenlik Mahkemesi'nde yargılanıyorlar. Rejim içerde ve dışarda bütün dünyadan yükselen protesto seslerini dikkate almaz gözüküyor ve bu çağdışı tutukluluk durumu hala sürüyor. İlk bakışta fazlaca birşey değişmemişe benziyor.

Elbette çok fazla şeylerin değiştiğini söylemek doğru olmayacaktır, ama durumun bir yıl öncekinden oldukça farklı olduğunu da görmek gerekiyor.

Komünist partisi serbestçe kurulup çalışmadan demokrasinin tam anlamıyla gerçekleşmiş olmayacağı, bugün kimse tarafından kolay kolay karşı çıkılamayan bir gerçek haline gelmiştir. TBKP gerçek yüzüyle ve iki önderinin kişiliğinde kamuoyunun önüne açık çıkarak bu görüşün oluşmasına büyük katkıda bulunmuştur. Kaba anti-komünizmin son bir yıl içinde oldukça zayıflamış olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Rejimin, Türkiye'de demokrasi vardır diyerek, Marksist solu, komünist hareketi politik sistem dışında tutma oyunu bizim girişimimizle bozulmuş ve Türkiye'de insan hakları sorunu bütün dünyanın gözünde bir kez daha güncel bir konu haline gelmiştir.

Bugün bizzat hükümet 141. ve 142. maddelerin cezalarını azaltan bir tasarıyı gündemine almışsa, bunda komünist hareketin legalitesi için mücadele edenlerin payı olsa gerekir.

Elbette 141. ve 142. maddelerin cezalarının azaltılması hiçbir sorunu çözmez. Düşünce ve inanç özgürlüğünün önünde bir engel oluşturan 141, 142 ve 163. maddeler tümünden Türk Ceza Yasası'ndan çıkarılmalıdır. Düşünce ve örgütlenme bir günlük bir ceza ile bile olsun cezalandırılmak istendiği sürece, özgürlükten söz edilemez.

Arkadaşlar, dostlar, yoldaşlar,

Üç gün önce iktidar partisinin bir yöneticisi yaptığı açıklamada 141, 142 ve 163. maddelerin kaldırılmasının referandumla çözülebileceğini söyledi.

Biz daha önce açıkladık ki, insan hakları ile ilgili konular referandum konusu olamaz. Nitekim bundan bir yıl önce gündeme gelen siyasi hakların iadesi ile ilgili konularda biz bu gerekçelerle insan haklarının referandum konusu olamayacağını söylemiştik.

Niçin böyle diyoruz?

Demokrasilerde düşünceye zincir vurulması kabul edilemez. Evrensel suç kabul edilen ırkçılık ve faşizm dışında bir düşüncenin etrafında örgütlenmeye de yasak konamaz. Demokrasilerde düşünce ve örgütlenme özgürlüğü vardır. Bu düşüncenin etki ve gücüne bakılmaksızın, onun özgürce yaşayabilme ve faaliyetini özgürce yapabilme hakkı olmalıdır. Çünkü demokrasinin bir ilkesi de azınlığın çoğunluk olabilme hakkı olması ve onun yolunun kendisine açık olmasıdır.

Şöyle bir düşünelim:

Eğer bir politik harekete veya bir politik örgütlenmeye hak tanıyıp tanımama referandumdaki oylarla belirlenecekse, iktidar partisi ANAP'ın iki referandumda ve 87 Kasım'ındaki genel seçimlerde aldığı oy bellidir. Demek ki, ANAP için de "politik yaşamda yeri olsun, olmasın mı?" biçiminde bir oylama yapılsa, bu mantığa göre ANAP'ın politik yaşamının derhal son bulmuş olması lazım. Ama biz böyle bir mantığı tutarlı bulmuyoruz.

Politik yaşamda nice partiler vardır ki, halkın çok küçük bir desteğine sahip olsalar dahi

lkelerinin politik yaşamında, onun gelişmesinde temsil ettiği sınıf ve sosyal katmanların çıkarlarını savunmada önemli katkıları olmuştur. Öyle ki, bu partilerden hkmetlere katılanlar da olmuştur. Avrupa'nın her ülkesinde bunun örneklerini görmek mümkündür.

Biz referandumda da halkımıza saygılı oluruz. Ancak bu konuyu referanduma götürmek isteyenler bizlere görüşlerimizi halka özgürce anlatma olanağı tanıyacaklar mı? Eğer bu eşit-siz tek taraflı bir referandum olacaksa demokratik kabul edilebilir mi?

Arkadaşlar, dostlar, kardeşlerim,

Ülkemiz halkı yıllarca bu ağ dışı anlayışlardan ve bu anlayışların ürünü olan TC Ya-sası'ndaki bu maddelerden nice acılar çekti, bugün hala çekmeye devam ediyor. Yarın suç olmaktan çıkarmayı düşündükleri bu konularda düşüncelerinden dolayı ve yasal parti olarak çalışmak istiyorum demelerinden dolayı insanları hapiste tutmanın anlamı nedir? Bu durum insanları tutuklu olmaktan çıkarıp rehin tutma anlamına gelmiyor mu?

Hükümet Türk Ceza Yasası'ndaki değişiklikler zerine Adalet Bakanlığı'nın tasarısını ciddi bir şekilde ele almalı ve idam cezasının ve sözkonusu maddelerin yasadan çıkarılmasını sağlayacak değişikliklere gitmelidir.

Bu amaçla, hükümet üzerinde baskı uygulamak için muhalefet partilerini, baroları, sendika ve dernekleri, aydınları, basını aktif çaba göstermeye çağırıyoruz.

Idam cezasının ve 141, 142, 163. maddelerin Türk Ceza Yasası'ndan çıkarılması, Türkiye'nin demokratileşmesine paha biçilmez bir katkı olacak, politik ortamın istikrarlılaşmasına ve politik ilişkilerin uygarlaşmasına son derece büyük bir yarar sağlayacaktır.

Bu yıl 12 Eylülün yıldınmnde bu dönemin yargılamaları demokrat kişilerce bir kere daha kamuoyunun önüne getirildi, 12 Eylül hukuku sorgulandı. Bir kere daha görüldü ki, 12 Eylül dönemindeki haksızlık ve adaletsizlikleri kökten tasfiye edecek bir genel politik af çıkarılmadan, kamu vicdanı huzura kavuşamayacaktır.

Kardeşlerim,

zal hükümeti 25 Eylül günü yapılan referandumu büyük bir farkla kaybetmiştir. Ancak halkın üçte birinin oylarıyla anti-demokratik seçim yasa-sı sayesinde parlamentoda bir çoğunluk sağlamış bulunan hükümete, bu referandumda halkın üçte ikisi "git!" demiştir. Bu kesin ve kararlı bir reddir.

zal hükümeti referandumu kaybetmiş olmasına rağmen, çekilmeye yanaşmamaktadır. Sanki böyle bir referandum olmamış gibi dört yıl daha işbasında kalma niyetini açıklamaktadır.

Bu politik istikrarsızlığı daha da artırıcı bir tutumdur. İstikrarsızlığın temelinde bugünkü politik sistemdeki derin adaletsizlik yatmaktadır.

Bir kere parlamento Marksist sola kapalı tutulmaktadır. Marksist sola, komünist partisine kapalı bir politik sistem adaletli bir sistem değildir, bir hukuk devletinde böyle şey olmaz.

İkinci olarak mevcut sistem azınlık oylarına dayanan bir partinin parlamentoda çoğunluk elde edebilmesini sağlamaktadır. Azınlık oylarıyla bir partiye bütün toplumun kaderine hükmetme hakkı tanınmaktadır. Böylesi adaletsiz bir sistemde istikrar söz konusu olamaz.

Halkımız, toplumun çoğunluğu referandumda ANAP hükümetine karşı olduğunu uygar bir şekilde göstermiştir. Halk istikrar ve huzur istemektedir. Ama, hükümet halkın iradesini hiçe saymakta, onunla alay edercesine halkın kendisini desteklediğini iddia etmektedir. Bu durumda istikrarsızlığın daha da derinleşeceğini söylemek için falcı olmaya gerek yoktur.

Burada iki büyük muhalefet partisinin, SHP ile DYP'nin, önemli kimi zaaflarına işaret

etmek istiyoruz. Bu zaafılar Özal hükümetini, anti-demokratik uygulamalarında cesaretlendirmektedir. Yüzde 32-33'lük oy oranıyla iktidara gelme olanağı SHP ve DYP'nin gözlerini kamaştırmaktadır. İlk genel seçimlerde böyle bir şeyin gerçekleşmesi olasılığını dikkate alarak bu iki parti ister istemez bugünkü antidemokratik durumu meşru saymaktadır.

Tek bir partinin seçimlerde çoğunluk sağlamasının olanaksız görüldüğü koşullarda bu yaklaşımı anlamak mümkündür. Ama buna hak verilemez, çünkü söz konusu olan ne olursa olsun gene bir azınlık iktidarı olacaktır.

SHP ve DYP, bu iki parti, ülkenin demokratikleştirilmesi, 12 Eylül'ün tasfiye edilmesi konularında, halkın yaşam düzeyini yükseltecek ekonomik politikalar konusunda halkta yeterli güven yaratmamaktadırlar. Özal'ın gitmesini istemek tek başına yeterli değildir. Halkın nezdinde güven verici olabilmek için, Özal gittiğinde kendilerinin ne yapabileceklerini de ikna edici, samimi bir şekilde halka anlatabilmelidirler. 87 Kasım genel seçimlerinde de, halkın muhalefet partilerinden beklentisi buydu. Bu referandumda da halk bunu bekledi. Hele Özal'ın "çekilirim" şantajı karşısında muhalefet bunu daha açık ve kararlı yapabilmeliydi. Önümüzdeki seçimlerde de halkın beklentisi bu olacaktır.

Günümüzde bir ülkenin gelişme yolu mutlaka ve mutlaka halkın çoğunluğunun mutabakatı temelinde belirlenmelidir. Bizce ancak ve ancak halkın çoğunluğunun mutabakatına dayalı iktidarlar meşru sayılabilir.

Tek bir partinin halkın çoğunluğunun desteğini sağlaması bugün için ve yakın gelecekte olanaksız görünüyor. Ülkenin köklü sorunları vardır. Bu sorunlar hiç bir partinin tek başına altından kalkacağı, üstesinden geleceği sorunlar değildir. Bunlar toplumun çoğunluğuna, onun desteğine dayanmadan çözülemez.

Sorunların başında demokrasi sorunu gelmektedir. 12 Eylül ve onun felsefesinin toptan tasfiye edilmesi; onun halkta, toplumsal yaşamda açtığı tahribatın giderilmesi gerekmektedir.

Halkın yaşam düzeyi hergün gerilemekte, enflasyon yüzde 100'lere tırmanmaktadır. 12 Eylül 1980'de 13 milyar dolar olan Türkiye'nin dış borcu, bugün 50 milyar dolara yaklaşmıştır. Bu yıl Türkiye 7 milyar dolar nakit borç ödediği halde, borçlar bir türlü azalmamakta, aksine her yıl artarak devam etmektedir. Uluslararası finans kuruluşları ise bugünkü Özal hükümetini tahsildar tayin edip onun eliyle ülkenin döviz gelirlerini kemirmektedir.

Bu iki sorun ülkenin köklü sorunlarının başında gelmektedir. Bu sorunları neresinden yakalarsanız yakalayın, her bir parçasının derinlikleri vardır; toplumsal yaşamda bıraktığı izler vardır. Bu sorunlar çoğunluğun özgür iradesine dayanmadan çözümlenemez. Bu da bugünkü koşullarda politik güçler arasında belli bir mutabakatı gerektirir. Bu durumda demokratik bir mutabakata dayalı bir koalisyon tek çıkış yolu olarak gözükmektedir.

SHP referandum öncesinde gerekirse DYP ile koalisyona gidebileceğini açıkladı. DYP ise bunu reddeden bir tutuma girmedii. Bu yaklaşımlar olumlu olmakla birlikte koalisyon son çare olarak düşünülmektedir. 80 öncesi koalisyonların olumsuz sonuçları günümüze kötü bir miras olarak yansıtılmak istenmektedir. Geçmişteki kötü miras buraya örnek gösterilmektedir. Ne dünya 80 öncesinin dünyasıdır, ne de Türkiye 12 Eylül 80 öncesinin Türkiye'sidir. Köklü çözümler ittifakları, ortaklıkları gerektiriyor. Bizce koalisyon demokratik gelişme için tek çaredir. Bu görüşümüzü bütün kamuoyunda tartışmaya açmak isteriz.

Elbette burada söz konusu olan eski tür, kısır çıkar çekişmelerinin belirlediği koalisyonlar değildir. Halkımız geçmişte bu tür koalisyonlardan birşey bulamadı.

Türkiye'nin yeni tür bir koalisyona ihtiyacı vardır. Bu, bütün demokrasi güçlerinin koalisyonudur, demokratik mutabakatıdır. Bu, o nedenle Marksist solu da dikkate alan bir koalisyondur. Ayrıca bu yalnızca iki ya da üç partinin biraraya gelip hükümet kurmasından ibaret olmadan, bunun yanısıra sendikaların, öteki kitle ve meslek örgütlerinin, aydınların, üniversitenin ve basının yapıcı katkısına, demokratik katılımına açık bir koalisyondur.

Demokrasi güçlerinin böylesi bir mutabakatının ülkemiz açısından tek çıkış yolu olduğunu halka göstermek gene muhalefet partilerinin görevidir.

Değerli yoldaşlar, arkadaşlar,

Önümüzdeki dönemde politik yaşam daha canlanacak, halkın hareketlenmesi artacaktır. Biz halkın bugünkü adaletsizliğe tepkisiz kalacağına inanmıyoruz. Artan sosyal adaletsizliğe şimdi bir de halkın oylarını hiçe sayan derin bir politik adaletsizlik eklenmiştir. Özal hükümeti her iki yönde de adaletsizliği sürdüren politikalar izlemekte, demokratikleşmenin acil görevlerine karşı ilgisiz kalmaktadır.

Son referandumda halkın üçte ikisi bu politikalara karşı olduğunu belirtmiştir. O zaman hükümetin bu uyarıyı ciddiye almasını sağlamak gerekmektedir. Bunun için yalnızca Mart 1989'da yapılacak yerel seçimleri beklemekle yetinemeyiz. Demokrasi güçleri olarak halkın her olanağı kullanarak görüş ve istemlerini dile getirmesine yardımcı olmalıyız.

Bugünkü hükümeti demokratik bir hükümetle değiştirmek için mücadele sürecinde, bizim politikamız bu hükümeti de demokratikleşme doğrultusunda zorlamak, günün olgunlaşmış iç ve dış görevlerini çözmek için olanaklı ölçüde bu hükümeti etkilemektir. 1983'den beri ANAP hükümeti koşullarında atılan birçok adım bunun olanaklı olduğunu göstermektedir.

Demokratik bir seçim yasasının yapılması demokratikleşme davasının kilit sorunlarından birisidir. Biraz önce de değindiğimiz gibi mevcut seçim yasası, azınlık iktidarlarına kapı açmakta, böylece istikrarsızlığı koşullandırmaktadır.

Eğer muhalefet partileri bu soruna gereken önemi verir ve kararlı bir mücadele yürütürlerse, ANAP'ı zorlamak mümkün olabilir.

Bu sorunu çok acil bir sorun olarak görüyoruz, çünkü bizce cumhurbaşkanlığı seçimlerinden önce parlamento yenilenmelidir. Mevcut parlamento demokratik koşullarda oluşmamıştır, iktidar partisi genel çoğunluğun iradesini yansıtmamaktadır. Bu parlamento bugünkü yapısıyla çoğunluğun saygı ve desteğine sahip olacak bir cumhurbaşkanı seçemez.

Demokratik bir şekilde oluşmuş, halkın oylarının gerçekten yansıdığı bir parlamento kendi içinde uygar ve sivil bir cumhurbaşkanını çıkarabilir.

Özetlersek, demokratikleşmenin çıkarları için uygar ve sivil bir cumhurbaşkanı, bunun için parlamentonun yenilenmesi, bunun için de demokratik bir seçim yasası uğrunda mücadele etmek, komünist partisinin legal kurulma hakkı için mücadeleyle birlikte şimdi öne çıkmaktadır.

Mart 1989'da yapılacak olan yerel seçimlere hazırlık bu bağlamda birçok bakımdan büyük önem taşımaktadır.

Yerel seçimlere hazırlık dönemi emekçi çıkarlarının, gençliğin ve kadınların haklarının, Kürt ulusal haklarının daha aktif savunulduğu bir dönem olmalıdır.

Öteki sol güçlerle birlikte halkın yerel düzeydeki sorunlarına yerel yönetimlerin demokratikleşmesi fikriyle bağlı çözüm alternatifleri önerebilmek için yoğun bir çalışma yapılmalıdır. Bu konuda 1970'li yılların küçümsenmeyecek bir deneyimi vardır.

Yerel seçimler dönemi, Marksist solun politik yaşamdaki ağırlığını artırdığı bir dönem

olmalıdır. Bu hayal değildir. Devrimci sol güçler yerel düzeyde azımsanmayacak bir yandaş birikimine sahiptir. Eğer sol güçler kendi aralarındaki ilişkileri demokratik, uygar bir şekilde geliştirebilirlerse, birlikte bu güç birikimini en iyi nasıl değerlendirebileceklerine de karar verebilirler.

Kardeşlerim,

Ülkemizdeki gelişmeyi yeni, demokratik bir yola sokma uğruna verdiğimiz mücadeleler, dünya çapında devletler arası ilişkilerin yeni, barışçıl bir yola sokulması mücadelesinden ayrı değildir. Demokratikleşme gerek tek tek ülkelerin iç yaşamlarında, gerekse ülkeler arası ilişkilerde günümüzün en acil ihtiyacıdır.

Son aylarda insanlığın giderek genişleyen bir bölümünün barışçı ve istikrar içindeki bir işbirliği dünyası fikri etrafında birleşmekte olduğunu görüyoruz.

Sovyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasında Avrupa'daki orta menzilli roketlerin yok edilmesi anlaşmasına varılması ve ilk nükleer roketlerin yok edilmiş olması, bütün insanlığa derin bir nefes aldırdı.

Yeni ABD Başkanı belli olduğunda, sanıyoruz ki, çeşitli alanlardaki silahsızlanma görüşmeleri yeni bir hız kazanabilecektir.

Nükleer silahsızlanma adımlarının yanısıra dünyanın çeşitli bölgelerindeki yerel savaş ve anlaşmazlıkların sona ermekte, sorunlara politik çözümler bulunmaya başlanmakta olması bir başka olumlu gelişmedir.

Öteyandan gelişmekte olan ülkelerin dış borç sorununa adil bir çözüm bulunması için çabalar artmaktadır.

İnsanlığı bekleyen tehlikeler daha tam uzaklaştırılmış değildir. Ama diyebiliriz ki, uluslararası ilişkiler sisteminde çıkarların karşılıklı uyumuna dayalı, demokratik bir işbirliği sistemi yönünde bir yenilenme yavaş da olsa başlamıştır.

Bütün politikacılar bu gelişmeyi dikkate almalı, bunu hızlandırmaya katkıda bulunabilmek için çaba göstermelidir. Ulusal düzeyde de artık politikalar global çerçevede ele alınıp saptanmalı ve uygarlığın genel gidişiyle uyum içinde düzenlenmelidir.

Türkiye'miz açısından iki temel sorunda bu, acil olarak kendini dayatmaktadır. Bunların birisi Kürt ulusal sorunudur, ötekisi komünist hareketin legalitesi sorunudur. Bu sorunların demokratik çözüme kavuşturulması geciktikçe, Türkiye çağı yakalamakta daha çok güçlük çekecektir.

Son gelişmeler bir kere daha Kürt ulusal sorununun şiddet yoluyla, zorbalıkla çözülemeyeceğini göstermiştir. Üstelik Başbakan Özal, Kürtlerin varlığını kabul etmiş, Cumhuriyet Dönemi boyunca izlenegelen "tedip" politikasını eleştirmiştir.

Özal'ın Irak'lı Kürt göçmenlere ilişkin izlediği insancıl politika ve bu gerçekleri açıklaması yalnızca referandum öncesindeki bir göz boyama taktiği miydi? Yoksa bu gerçeklerin görülmesinin doğal bir sonucu muydu? Bunu önümüzdeki dönemde daha açık göreceğiz. Şimdi Kürt sorununda bugün yeni bir durum oluşmuştur. Yeni durum ilgili bütün güçlerden yeni politikalar talep etmektedir. TBKP bu konuda daha çok çaba gösterecektir. Sorunun adil, demokratik ve barışçı bir çözüme kavuşturulmasını isteyen Türk ve Kürt güçlerin ayrı ayrı ve birlikte daha aktif olması için koşullar daha elverişlidir.

Legal bir Kürt hareketinin Türkiye'de etkinlik göstermesi, bu hakkın kazanılması sorunun çözümüne yaklaşılması için bizce zorunludur. Bu hiç de kolay olmayan görevin nasıl yerine getirileceği konusunda görüş alış verişinde bulunulması çok yararlı olacaktır. TBKP legal planda bütün çıkışları bütün olanaklarıyla destekleyecektir.

Günümüzde sorunların şiddet ve baskı yolu ile çözülemeyeceği açıktır. Şili halkı da Pino-

chet rejimine hayır demiştir. Bizim halkımız Şili halkı ile de dayanışma içinde olmuştur. Buradan bir kez daha Şili halkı ile dayanışmamızı dile getirirken, onların mücadelelerini selamlıyoruz.

Değerli yoldaşlar,

Sovyetler Birliği'ndeki gelişen yenilenme süreci sosyalizmin yaşama ve gelişme yeteneğini bir kere daha kanıtlamaktadır. Şimdi bu ülkede yılların uygulamaları sonucu birikmiş, sosyalizme yabancı öğeler, üretim ilişkilerinden politik sisteme, parti yapısından bireyin tutum ve davranışına kadar her alandan adım adım temizlenmekte, sosyalizm bir anlamda yeniden doğmaktadır.

Bütün bunlar açıklık temelinde gerçekleşmektedir. Yarın etkisi daha iyi görülecek, ama bugünden söyleyebiliriz ki, Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizm, açıklık uygulamasıyla inzsanlığa muazzam birşey armağan etmiştir. Çünkü her ülkede, her alanda politikalar ne kadar açıklık temelinde saptanır ve uygulanırsa, insanlık o kadar hızlı ve huzur içinde gelişecektir.

Sosyalizm şimdi kendi eksikliklerini, zayıflıklarını bütün dünyanın önünde sergileyerek, büyük bir üstünlük ortaya koymuştur. Çünkü açıklık, çözücü enerjileri açığa çıkarmakta, topluma şevk ve coşku vermektedir.

Değerli yoldaşlar,

Partili yoldaşlarımız soruyorlar, "partimizde karmaşık bir durum var, birçok şey tartışma konusudur. TBKP nasıl bir parti olacak, bu gidiş nereyedir?" diye. Partimizin durumu Marksist hareketin dikkat merkezindedir.

TBKP çok önemli adımlar atmıştır ve atmaktadır. Bu kadar önemli adımların karmaşık bir durum yaratması doğaldır.

Komünist hareket legaliteyi kazanma yönünde eyleme geçmiştir. Güvenliğini unutmadan bütün parti legale yönelmektedir. Yılların alışkanlıkları terkedilmekte, kamuoyuna çıkmanın bütün yolları denenmektedir. Bu kendi başına bir altüstlük değil midir?

İki partinin birleşmesi süreci, şimdi TSİP ile birleşme çalışmaları, hep ayrı ayrı durmuş yapıların birlikte ortak iş yapma, kaynaşma süreçlerinin sorunsuz olmasını beklemek çocukluk olurdu.

Ve üçüncü olarak, teoriden pratiğe, parti yapısından solla ilişkilere kadar her alanda bütün görüş ve yaklaşımlarımızı gözden geçirme, yeni görüşler geliştirme, kendimizi yenileme süreci! Kendi başına bu dev çalışmayı, biz bölünüp parçalanma bir yana, birleşerek ve genişleyerek sürdürüyoruz.

Attığımız adımların öneminin bütün parti farkındadır. Legal komünist partisine ne zaman ulaşacağız, TSİP ile birlik nasıl sonuçlanacak ve yenilenme süreci ne gibi yeni sorunlar getirecek? Elbette öngörülerimiz var ama bunları kesin bilemeyiz. Ama doğru yolda olduğumuzu biliyoruz. Yasallık, birlik, yenilenme bütün partinin onayına sahiptir, bütün partinin kollektif hareketi olarak gelişmektedir ve ancak böyle sonuca ulaşacaktır.

Bütün bunların çeşitli sorunlar yaratması doğaldır. Eskimiş, işe yaramayan çalışma anlayışları, bakış tarzları bir bakıma hepimizde şu ya da bu ölçüde etkilidir. Yenilenme bir süreçtir. Parti eksikliklerini bir günde gideremez, zayıflıklarından bir günde kurtulamaz. Parti yönetiminin de kendini yenilemede, yeni politikanın gerektirdiği bir çalışma tarzına kavuşmada sorunları yok değildir.

bağlı üç doğrultuda adımlar attıkça bu sorunlar da çözülecektir. Başta da belirttiğimiz gibi bu üç doğrultu komünist hareketin **yasallığı, birliği ve yenilenmesi** doğrultularıdır.

Bugüne kadar birlik içinde geldik, bundan böyle de bu doğrultularda birliğimizi güçlendirerek ilerleyeceğiz. Çağdaş, demokratik, kitlesel komünist partisi böyle doğacak!

Birçok yeni şey söylüyoruz. Bunlar eski yaklaşımlarımızdan farklıdır. Birçok eski görüşümüzü terkediyoruz. Daha birçok başka yeni şey de söyleyeceğiz. Daha tartışmamız, araştırmamız gereken birçok konu var. Sürekli arayış çabasında olmak, hakikatın peşinde koşmak komünist partisinin vazgeçilmez özelliği olmalıdır.

Elbette eskiyi tümünden terketmiyoruz. Terkettiğimiz görüşler zamanını doldurmuş ya da zamanın sınavını verememiş görüşlerdir. Doğruluğunu koruyan birçok eski görüşe bugün de bağlıyız.

Yani söylediklerimizin doğruluğunu araştırmak için, onların eski söylediklerimizle değil, yeni gerçekliklerle uyumunu araştırmak gerekir.

Amacımız değişmemiştir, amacımız sosyalizmdir. Yalnız şimdi buna giden yolun eskiden sandığımızdan çok daha uzun ve karmaşık, haritası önceden çizilemez bir yol olduğunu kavradık. Sınıf mücadelesini bugün çok daha geniş, çok yönlü, her alanda süren, çok boyutlu ve çok faktörlü bir mücadele olarak görüyoruz. Bu mücadelede çok çeşitli güçleri dikkate almak gerektiğini, mücadeleyi her zaman halkın çoğunluğunun mutabakatını sağlayarak yürütmek gerektiğini düşünüyoruz.

Eğer herşeyin merkezinde insan var, diyorsak, herhalde bu doğru bir yaklaşım olmaktadır.

Leninizm, uygarlığın ana caddesinde, onun dışına düşmeden ilerleyebilmek ve geniş güçlerle birleşebilmek değilse, nedir?

Hayır yoldaşlar, sınıf mücadelesi, geçmiş onyıllara "nostaljik" bir özlem demek değil... Günümüzün başta gelen sorunu nükleer ve ekolojik felaketten, öteki global sorunların ezici baskısından insanlığı kurtarıp toplumsal ilerleme yoluna sokabilmektir.

Açıktır ki, yeni politikalar onları yaşama geçirecek yeni parti yapılarını, yeni çalışma stillerini şart koşar. Bu herşeyden önce parti anlayışı sorunudur. Leninci parti anlayışını günün koşullarına uygun geliştirip uygulama sorunudur.

Biz, halkı, işçi sınıfını, aydınları nesne kabul eden, onları tepeden buyruklarla, talimatlarla yönetmeye çalışan bir parti anlayışını reddediyoruz. Komünist harekette böyle bir parti anlayışının izlerinin silinmesi için her çabayı göstereceğiz.

TBKP'nin parti anlayışına göre halk gelişmenin öznesidir; herşeyi yapacak olan, demokrasiyi getirecek olan da, sosyalizmi kuracak olan da halktır. Parti halkla birlikte varolmalıdır. Onun önünde, ondan ayrı değil, onunla birlikte ilerleyebilmelidir.

Onun için TBKP geniş tartışmayı ve katılımı ve operatif davranışı sağlayacak yapılara ve demokratik bir parti içi yaşama sahip olacaktır. Onun için TBKP'de her zaman Marksizm temelinde çeşitlilik olacak, farklı görüşler olacaktır. Bu çeşitliliğin hareket birliğini sağlaması, işte partinin güç kaynağı bu olacaktır.

Halkı özne kabul eden parti anlayışımız, doğrudan yığınların hareketleriyle, sendika hareketinden, çevre hareketine, Kürt ulusal hareketinden gençlik hareketine, kadın hareketinden çeşitli kültür hareketlerine kadar çok çeşitli hareketlerle birlikte olmayı gerektirir.

İnsanı bütün faaliyetinin merkezine alan bir partide açıktır ki , bireyin, kollektif içindeki tek tek komünistlerin rolü hızla artmalıdır. Bu her düzeyde teşvik edilmelidir.

Aynı şey tek tek parti örgütleri için de söylenmelidir. TBKP'nin sesini duyurmak için çeşitli

girişimlerde bulunmak, bildiri çıkarmak, çeşitli yayınlara yazı yazmak, kamuoyu çevreleri ile ilişki kurmak her parti örgütünün görevidir.

Partiyi canlandıracak olan dışa açılmaktır, sosyal ve politik olarak dışa açılmaktır.

Parti örgütleri ve komünistler, çok çeşitli sosyal katmanlardan kişi ve kuruluşlarla, çok çeşitli politik görüşten kişi ve örgütlerle sürekli bir ilişki içinde olmayı amaçlamalıdır. Bu uluslararası alan için de geçerlidir. Dışımızdaki katmanlara, dışımızdaki politik güçlere, uluslararası hareketlere açılmak, hem bizim için güç kaynağı olacak, hem de etkimizi artıracaktır.

Çağdaş komünist her sınıftan, her akımdan, hatta her ulustan insana hitap edebilen, onunla paylaşacak birşey bulabilen insan demektir.

Gerek Türkiye'de gerek yurt dışında yoldaşlarımızın özellikle devrimci sol güçlerle ve Kürt ulusal hareketinin çeşitli kollarıyla işbirliği için, solun yeni demokratik politik kültürü için çabaları artırmaları yararlı olacaktır.

Değerli dostlar,

Türkiye'nin demokratikleşmesine katkı yapmamızın bugün temel doğrultusu komünist hareketin legalitesini kazanmak için mücadele etmektir. Bu konuda kafamız açık olmalıdır. Bu bizim özgül çıkarımız için değil, düşüncenin, örgütlenmenin, uygar yaşamın özgür olduğu bir Türkiye için zorunludur. O nedenle bu amaca ulaşınca kadar bütün çalışmalarımız buna bağlı düzenlenmek durumundadır. Kongremiz bunu böyle karara bağlamıştır.

Kutlu ve Sargın yoldaşların ülkeye dönüşlerinden bu yana legalite yolunda önemli sayılacak bir mesafe aldık. Bunda Kutlu ve Sargın yoldaşların rolü belirleyici olmuştur.

Partimizin bütün potansiyellerini değerlendirdiğimiz söylenemez. Bunun bilincindeyiz. Şimdi legalite mücadelesini geliştirmeye hazırlanırken zayıflıklarımızı saptayıp, gereken önlemleri alacağız.

Yoldaşlar,

Kongremizle birlikte yeni bir şevkle ileriye atılmak gereklidir. Kongrenin yasallık, birlik ve yenilenme çizgimizi onaylayarak, bunu bütün partinin iradesi haline getirmesi, legalite doğrultusunda yeni bir hamlenin çıkış noktası olmalıdır.

Gerek Batı Avrupa'da, gerek ülkede komünistler önümüzdeki dönemde kamuoyunun daha çok dikkat merkezinde olacaklardır. Bundan herkes emin olmalıdır. Biz bunu halkın ve toplumsal gelişmenin çıkarlarına uygun politikamızla ve özverili girişimlerimizle başarmaya çalışacağız.

Hepinizi saygı ve sevgiyle selamlar, ilginize teşekkür ederim.

26 Eylül 1988

Referandum sonuçları üzerine açıklama

ÇÖZÜM PARLAMENTONUN YENİLENMESİNDEDİR

25 Eylül halk oylamasında halkın yaklaşık üçte ikisi hayır demiştir. Hükümetin de kabul ettiği gibi, halk oylaması bir güven oylaması niteliğindeydi. Başbakan Özal bu oylamada bütün ağırlığını ortaya koyduğu halde Kasım 1987 genel seçimlerindeki oy oranına bile ulaşamamıştır.

Başbakan Özal'ın evet oylarının oranının hükümetin devamı için yeterli olduğu iddiası her türlü dayanaktan yoksundur. Özal halktan istediği desteği alamamıştır.

Halkı referanduma götüren ve ağır bir yenilgiye uğrayan hükümetin istifası gerekmektedir. Referandum sandığından çıkan tek sonuç budur.

Başbakan Özal ve ANAP hükümeti iş başında kalmada ısrar ettiği sürece politik istikrarsızlık derinleşerek sürecektir. İstikrarsızlığın kaynağı, daha 1987'deki genel seçimlerin hemen sonrasında belirttiğimiz gibi, halkın yalnızca üçte birinin oyunu alan ANAP'ın mecliste üçte iki çoğunluğa sahip olmasıdır. Çoğunluğun iradesini temsil etmeyen, kendi dışında hiçbir gücü dikkate almayan bu hükümetin uygulamaları istikrarsızlığı daha da derinleştirmektedir.

Emekçilerin çıkarlarını dikkate almayan, demokratikleşmenin temel görevlerini yerine getirmeye yanaşmayan ve çoğunluğa, demokratik bir mutabakata dayanmayan hiçbir hükümetin geleceği olamaz.

25 Eylül halk oylamasının sonuçları parlamentonun yenilenmesi için erken genel seçimlerin zorunluluğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Halkımız demokrasiye olan özlemini bu referandumda bir kere daha göstermiştir. İstikrar ve çare demokrasidedir.

Demokrasi için mücadeleyi yükseltebilmenin koşulları şimdi daha elverişlidir. 12 Eylül rejiminden bütün sonuçlarıyla birlikte kurtulabilmek için bütün öteki demokrasi güçleriyle birlikte mücadeleyi sürdüreceğiz.

TIP ve TKP MERKEZ KOMİTELERİ

LEGALİTEYİ KAZANMA MÜCADELEMİZ NASIL GELİŞİYOR?

14 Temmuz 1988

"Bugün Türkiye'de demokrasinin pratik olarak en önemli sorunlarından birisi Türkiye'de komünistlerin yasal çalışması hakkının olup olmayacağı sorusudur. ... Biz bu noktada demokrasinin kazanılması, daha sonrada korunması çerçevesinde kendi sorumluluklarımızı yerine getirmek ve bunun için Türkiye'ye gelmek istiyoruz".

"Biz insan olmanın en doğal hak ve özgürlüklerinden başka birşey istemiyoruz. Bu hakların verilmesini oturup beklemiyoruz da..."

"Eğer biz önümüzdeki engelleri geriletebilir ve kaldırabilirsek, bu bütün devrimci solun özgürlüğü demek olacaktır. Biz bu nedenle yalnız kendi özgürlüğümüz için mücadele etmiyoruz"

"Barış ve demokrasi isteyen çok geniş güçler var. Zayıf olan mücadele kararlılığıdır. Bunu göstermek sorumluluğunu en başta biz kendimizde hissediyoruz."

"Ülkeye dönerken demokratik güvencelere sahip değiliz. Dayanacağımız yasal temeller son derece zayıftır."

"Ülkemiz komünisti çiçeklerle karşılanmayacağını da iyi biliyor."

"Ama biz halkımızın demokratik vicdanına güveniyoruz. Biz yükselen demokrasi, özgürlük fikirlerinin büyük gücüne güveniyoruz.. Ülke ve ülke dışında işçi, emekçi, Türk, ve Kürt halkına güveniyoruz. Biz soldaki dostlarımıza güveniyoruz."

"Niye birleşiyoruz, Ne istiyoruz, Niye dönüyoruz?" adlı küçük kitapçığın 21-25. sayfalarından aldığımız, partimizin önderlerinin ülkeye dönüş öncesi yaptıkları bu açıklamalar, onların attıkları adımın ne kadar bilincinde olduklarını gözler önüne sermektedir.

TBKP Program Tasarısı demokrasinin artan öneminin ve demokrasinin kazanılmasında ve demokratik yenilenme de komünist partisinin rolünün altını çizdi. Partinin bu rolünü yerine getirebilmesi için legaliteyi elde etmesi zorunludur.

Ülkeye gidiş kararı alınırken, TİP ve TKP Merkez Komiteleri, koşulların legaliteyi elde etme mücadelesini başlatmak için elverişli olduğunu ve bu mücadele süreci içinde güçler dengesini adım adım demokrasi güçlerinden yana değiştirmenin olanaklı olduğunu belirtti ve zorlu bir mücadele döneminde adım atılmakta olduğunun altını çizdi.

Şimdi Kutlu ve Sargın yoldaşların ülkeye dönüşünden yaklaşık sekiz ay sonra durum nedir, gelişme ne yönde olmuştur?

Öncelikle şunun altı çizilmelidir: Ülkemizdeki politik rejimin geleceğinin belirlenmesine etkide bulunacak bir konuda komünistler tarihimizde ilk kez inisiyatifi ele almayı başarmışlardır ve bu inisiyatifi elde tutmaya devam edebilmektedirler. Demokrasinin kilit bir sorunu parti tarafından politik gündeme getirilmiş, konu geliştirilmiş ve çözülmeyen gündemden inmeyecek bir düzeye çıkarılabilmektedir. Bu, kendi başına tarihsel bir kazanımdır.

Legaliteyi kazanmak için atılan adım, yeni dönemin yeni tür mücadele tarzıdır, girişimciliktir, durumun gelişmesine müdahaledir. Bütün gücümüzü belli, somut bir tarihte (grev günü, miting ya da yürüyüş günü, yayın dağıtım günü, seçim günü vb.) mümkün olan en büyük sonucu almak için seferber etmeye dayanan mücadele tarzından farklı olarak, şimdi daha çok sürekli yeni girişimlerle durumu adım adım değiştirmeye, güçleri adım adım biriktirmeye yönelmek gerekiyor. Sonuç, ancak bir dizi girişimin toplam ürünü olarak belirebilecektir.

Komünist Partisinin legal olarak kurulması hakkı için mücadeleyi başlatan Kutlu ve Sargın yoldaşların girişi, ülke içinde gelişmelerin her bakımdan yeni bir politik kültürün gelişip güçlenmesi ihtiyacını dayattığı koşullarda gerçekleşti. Böylesi nesnel bir zemine dayandığı için somut bir gelişme perspektifi ortaya çıktı. Girişim aynı zamanda dünya çapında uluslararası ilişkilerde silahsızlanma şiddetten uzaklaşma,

demokratikleşme yönünde bir yenilenmenin başladığı koşullarda gündeme gelmiştir. Uluslararası alanda gelişen bu eğilim, bizim girişimimizi güçlendirmek için nesnel bir temel hazırlamaktadır.

16 Kasım 1987 gününe oranla bugün çok daha belirgindir ki, dünya çapında gelişme doğrultusu, bütün engellere rağmen silahsızlanma, işbirliği yönünde, ülkemizde gelişme doğrultusu bütün engellere rağmen demokratikleşme yönündedir. Eğilim budur.

Bunları dikkate alarak, legaliteyi kazanma mücadelesini tam zamanında başlattığımızı söyleyebiliriz. Şimdiye kadar alınan olumlu sonuçlar da bunu kanıtlamaktadır.

Komünist hareket ilk kez gerçek niteliğiyle, demokratik, insancıl yüzüyle, emekçiden yana kararlı tutumuyla, ulusal çıkarların savunucusu olarak, ilkesel konumlarıyla halkın önüne çıkmayı başarmış bulunmaktadır. Komünistler ilk kez halka doğrudan seslenmekte, kamuoyu onları oldukları gibi tanımaktadır. Bu, onlarca yılın kalın duvarlarının yıkılmakta olması, tarihsel bir konuma ulaşmakta olmamız anlamına geliyor.

Kamuoyunda ve basında komünistlerden geniş şekilde sözedilmekte, onların görüşleri incelenmekte, davadaki her gelişme ile komünist hareket politik yaşama nüfuz etmektedir.

Yoldaşlarımızın seçim öncesi dönerek ortalığı karıştırmak istedikleri, dönüşün karanlık bazı amaçlar taşıdığı vb. türünden gerici iddialar bir bir iflas etmiş, partimizin sol içinde yalıtılmayı amaçlayan "gizli anlaşma" iddiaları aynı şekilde sonuçsuz kalmıştır. Gericiliğin komünist harekete yönelik yeni yalanlar üretmez duruma düştüğü bir döneme girilmiştir. Şimdiye kadar ki gelişme incelendiğinde, önemli bir politik başarının elde edildiğini söylemek abartma olmayacaktır. Antikomünizm belli ölçüde geriletilebilmiştir.

Kutlu ve Sargın yoldaşların ağır işkencelere rağmen sorgudan alınları dik çıkmayı başarmaları ile partimiz ve genel olarak sol güçler büyük bir kazanım elde etmiştir. Buna karşılık rejim bir kere daha ve çok geniş iç ve dış güçlerin gözünde işkenceci damgasını yemiştir.

Gericici basının, cumhurbaşkanı ve başbakanın, DGM savcılığının vb. çevrelerin, Kutlu ve Sargın yoldaşların ülkeye döneceklerinin açıklandığı Ekim 1987'den bugüne kadar ki konuyla ilgili politik yaklaşımları, tutum ve açıklamaları sayısız çelişki ve tutarsızlıkla, ilkesizlikle belirlenirken, partimizin ve onun önderlerinin yaklaşımları net, açık, ilkesel bir çizgi oluşturmaktadır. Bunu bütün kamuoyu görmektedir.

Ülkeye dönüş öncesinde komünist partimiz belli bir toplumsal meşruiyete sahipti. Bu, onu tarihsel konumundan, TİP'in bileğinin gücüyle kazandığı meşruiyetten, yeni politik çizgimizin gerçekçi karakterinden kaynaklanıyordu. Şimdi bu meşruiyetin Kutlu ve Sargın yoldaşların örnek tutumuyla arttığını saptayabiliriz. Dava kendi başına her aşamasında genişleyen bir ilgi uyandırmakta, yoldaşların sorgu savunmaları bu ilgiye yanıt vermekte ve sonuçta ilgi daha da artmaktadır. Sözkonusu ilgi partinin politik çizgisine yönelmektedir. Çağdaş, demokratik, komünist partisi, yeni düşünce tarzına sahip komünist partisi imajımız belirginleşmektedir. Diyebiliriz ki, legaliteye bir adım atmış bulunmaktayız.

Hükümet bir yol ayırımındadır. Ya 141-142 sorununu çözecek, demokratikleşmeden yana adım atacaktır, ya da demagog olarak, militarist, faşist güçlere boyun eğmiş olarak damgalanacak, yalıtılacaktır. Kürt sorunundaki gelişmelerin yanı sıra, TBKP davası hükümeti böyle bir yol ayırımına zorlamaktadır.

Şu da söylenebilir: Eğer bu iki konudaki gelişmeler olmasaydı, referandum sonrasında hükümet bir iki küçük manevra ve ödün ile demokrasi sorununu gündemden çıkarmayı başarabilirdi.

Öteyandan TBKP'nin legal kurulması sorunu, Kürt sorununa yaklaşım, askerlerin rejimdeki yeri, dış politikanın kimi yönleri gibi konuların yanı sıra rejim içindeki gerici-militarist ve liberal ayrışmasının bir konusu oldu. Bizim girişimimizin gelişmesi, bu ayrışmanın derinleşmesinin bir faktörü olacaktır. Elbette sorunun çözümü bu

ayrışmadan geçmiyor, daha bir dizi faktörün etkisine bağlı kalıyor. Önemli olan komünist hareketin legalitesinin azılı düşmanlarının çapının şimdi belirginleşmiş olmasıdır. Bunu eylem açığa çıkardı.

16 Kasım'dan bu yana ülkemizde demokrasi mücadelesinin gelişme gösterdiğini, işkence karşıtı cephenin, 141-142 karşıtı cephenin genişlemiş olduğunu (hükümetin işkenceye karşı sözleşmelere imza atması, 141 ve 142'de ceza indirimini öngörmesi gibi gelişmeler bunun bir kanıtı oluyor) ve demokrasi mücadelesinin daha olumlu perspektifler kazandığını saptayabiliriz. Bunlardan bizim payımız yok değildir. Geri dönüş ve dava olmasaydı, bu pay herhalde çok daha az olurdu.

Gerek parti örgüt ve üyelerinin dayanışma çalışmalarında, gerekse Kutlu ve Sargın yoldaşların mahkemedeki mücadelelerinde legaliteyi kazanma amacımız, demokrasinin kazanılması bağlamında ele alınarak, özellikle Kürt sorununa adil, demokratik, barışçı bir çözüm bulunmasıyla ve bütün Marksist, devrimci solun özgürlüğünün sağlanmasıyla birleştirilerek ortaya konmaktadır. Böylece önemli bir görev görmekteyiz. Bu doğrultunun derinleşmesi, partimizin saygınlığını artıracaktır.

Geri dönüş öncesi Kutlu ve Sargın yoldaşların gösterdikleri etkinlikler, daha sonra geri dönüşün kendisi ve şimdi duruşmalar ile yoldaşların buradaki tutumları: 1) kamuoyunda TBKP'ye ve onun politikasına ilgiyi artırmış 2) genişleyen bir ulusal dayanışma ile uluslararası dayanışma ortaya çıkarmış 3) basının olaya sahip çıkmasını getirmiş 4) gericilik güçleri ile demokrasi güçleri arasında sert bir mücadeleye konu olmuştur ve olmaktadır.

Partimiz şimdiye kadar özellikle Kutlu ve Sargın yoldaşların cesur ve akıllı tutumları sonucu bu mücadeleyi yüzünün aklıyla götürmektedir.

Bütün bunların sonucunda ANAP içinde 141-142'nin kalkması fikrine karşı çıkmayan liberal bir grup ortaya çıkmış, DYP bir tür tarafsız konuma gelmiş, SHP ve DSP ile RP komünist hareketin legalitesinden yana tutum almış, basından çok sayıda etkili kalem ve büyük gazete demokratik örnek bir politika izlemiş, solda Aybar, Aziz Nesin, Perinçek, Yaşar Kemal'a kadar uzanan bir dayanışma ortaya çıkmış, 600 avukat, yoldaşlara destek vermiş, uluslararası alanda ise çok etkili bir dayanışma gerçekleşmiştir. Avrupa Parlamentosunun konuyla ilgili ard arda özel kararlar almakta olması bunun çarpıcı bir göstergesidir.

Bu oluşan durumu, 16 Kasım 1987 öncesiyle karşılaştırdığımızda, politik güçler dengesinde komünist partisinin legalitesinden yana belli bir değişikliğin, güç kaymasının sağlandığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu henüz legaliteyi sağlamak için yeterli bir denge olmaktan uzaktır, ama sözkonusu kayma, mücadelemizin hedefinin gerçekçi olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu sonuca bir dizi eksikliğe rağmen ulaşılmıştır. Dönüş kararı yeterli hazırlık yapılamadan, partinin bütün potansiyeli seferber edilemeden gerçekleşti. Parti üyeleri hazırlanamadı, sol güçler ve öteki demokrasi güçlerine danışılmadı, kongre yapılmadan girişim gündeme geldi vb. Gidiş sonrasında bütün olanaklar olayla bağlı somut bir işlerliğe kavuşturulamadı. Politik strateji ile ülkeye dönüş eyleminin bağı yeterince ortaya konamadığı için, bütün politik faaliyetin bu eylem çevresinde odaklaşması yeterince gerçekleşemedi.

Bu eksikliklerin giderilmesi ile çok daha hızlı yol almak mümkün olabilecektir.

Bir başka gelişme de, legaliteye doğru atılan adımlarla komünistlerin birliğinin genişliği arasında düz bir orantının olduğunun ortaya çıkmasıdır. Legaliteye ne kadar yaklaşırsak, TBKP'nin legal olarak kurulması o kadar geniş güçlerin ortak girişimi olarak hazırlanacaktır. Bunu şimdiden öngörebiliyoruz.

Emekçilerin, Kürt halkının, yaratıcı düşüncenin, insanın özgürlüğü için mücadele alanındayız, kendi özgürlüğümüzü talep ediyoruz. "Ama eğer özgürlüklerimizi kazanmak için cesaretli davranmazsak, onlara kasdedenler cesaret buluyor."

16 Kasım 1987 den bu yana gelişmeler cesaretli davrandığımızda özgürlük meşalesini daha da yükseltmenin olanaklı olduğunu kanıtladı. Önderlerimizin cesareti bize örnek olsun!

POLİTİK DURUM DEĞERLENDİRMESİ

14 Temmuz 1988

Sovyet-Amerikan ilişkilerinde normaleşmenin hızlanması, ard arda gerçekleşen Sovyet-amerikan zirveleri ile nükleer silahsızlanma yolunda ilk somut adımların atılması, sosyalist ülkelerin çeşitli yeni barış ve silahsızlanma girişimleri, bağlantısız ülkelerin dünya politikasındaki rollerinin artması, yeni politik düşüncenin giderek daha geniş kesimlerce benimsenmesi sonucu, şimdi diyebiliyoruz ki, uluslararası ilişkilerde bir yenilenme başlamıştır. Bu yenilenmenin yönü, silahsızlanma, şiddeti dışlama, demokratikleşme ve işbirliğidir.

Bu gelişmeler sonucunda, süper devletleri kapsamına alacak nükleer bir savaş tehlikesi gerilemiş, gerginlikler azalmış, ihtilaflara politik çözümler bulma doğrultusu güç kazanmış, çatışmanın yerini karşılıklı yarar sağlayan işbirliği almaya başlamıştır. Kuvvet dengesine yönelmenin yerine çıkarlar dengesini gerçekleştirme eğilimi güç kazanmaktadır.

Elbette henüz böylesi bir sürecin başındayız ve başlayan bu olumlu sürecin geri döndürülemezliği güvence altına alınmış değildir.

Buna rağmen uluslararası ilişkiler alanında başlayan yenilenme, şimdiden Türkiye'nin dış ilişkilerinde de filizlenmektedir. Türkiye'nin Balkan devletleri arasında işbirliğinin gelişmesine katılması, Yunanistan ile sorunları barışçı yoldan çözme doğrultusunda atılan adımlar, İran-İrak savaşına yaklaşımda gerginliği azaltıcı tutum bunun örnekleridir.

Bu gelişme bize ve öteki barış yanlısı güçlere militarist politikayı geriletme, bütün dış sorunlarda politik çözümler gündeme getirme, böylece alternatif politikamızın ekti gücünü artırma olanağı vermektedir.

SBKP 19. Ulusal Konferansı dünya çapındaki yenilenme süreçlerine önemli bir ivme verecek bir gelişme oldu. Konferansta partinin yenilenme ve açıklık çizgisi onaylandı ve daha da zenginleşti.

Sosyalizme, demoratik, hümanist, sosyal adalete dayalı yeni bir çehre kazandırmak için yapılması gerekenlerin görüşüldüğü konferans, aldığı kararlarla komünist partisinin ve Sovyet politik sisteminin demokratikleşme doğrultusunda kendilerini yenilenmesinin yolunu çizdi.

SBKP'nin 28. Kongreye kadar hızlanarak devam edecek olan kendini yenileme, demokratikleşme ve açıklık temelinde öncü rolünü yeniden düzenleme süreci bütün dünyada ilgiyle izlenecektir. Bu süreç ülkemiz sol hareketinde de etkide bulunacaktır. Sol içinde Sovyetler Birliğindeki gelişmelerin ilgiyle izlenebilmesi bunların kendi gündemimizdeki sorunlarla bağlı olarak tartışılması bakış açısını zenginleştirecektir. Biz bu yoldaki her çabayı desteklemeliyiz.

Türkiye'de ekonomik durum son bir yıldır daha da olumsuz bir gelişme göstermektedir. Referandum ve seçim ortamında hükümet oy alabilmek için enflasyonist politikalara yönelmişti. Bunun olumsuz etkilerini azaltabilmek için 24 Ocak 1980 kararlarının bir benzeri olan 6 Şubat 1988 kararları getirildi ve yeniden aşırı kemer sıkma politikasına geçildi. (Seçim nedeniyle enflasyonist politikalara geçilerek istikrarsızlığın daha da artmasının Tercüman gazetesinde Sakıp Sabancı

tarafından "demokrasinin faturası" olarak adlandırılması ibret vericidir!) Bu durum emekçilerin yanı sıra işadamları üzerinde de sarsıcı etkilerde bulunuyor. Halit Narin, Mengerler, Ercanlar vb. büyüksermaye grupları iflas durumundadır. Ancak finans-kapital özellikleri taşıyan sermaye grupları gelişip güçlenebilmektedir.

Dış borç ödemeleri ülke ekonomisini çok yanlı sıkıştırmaktadır. Artık bu ödemelerin düzenli yapılabilmesi için sürekli yeni borçların bulunmasının zorunlu olduğu bir döneme girilmiştir. Ve bu durum, yalnızca dış borçların ve dolayısıyla faizlerinin sürekli büyümesini getirmekle kalmıyor, burjuvazinin yatırım ve büyüme olanaklarını da giderek daha çok sınırlıyor.

Öyle ki, geride bıraktığımız aylarda, burjuvazi içinde ilk kez silahlanma harcamalarının azaltılması talebinin tartışılmasına tanık olundu.

Bir başka giderek kendini dayatan sorun, teknolojik yenilenme sorunudur. Bilimsel-teknik devrim çağında dışarıya açılabilmek için teknolojik yenilenme zorunludur, kaldı ki, ülke ekonomisinde atıl kapasitelerin kullanımı sınırına gelmiştir. Büyük yatırımlar gerektiren bu sorunla nasıl başedilecek?

Bütün bu sorunlar şimdi burjuvazi içinde kaygı uyandırmakta, tepkilere neden olmakta, çıkış yolları aranmaktadır.

Bu şimdilik hükümetin şu yada bu uygulamasına karşı tepki gösterme, belli politika değişikliklerini dayatmaya çalışma düzeyindedir. Büyük ve tekeli sermayenin ANAP hükümetinden yüz çevirmeye başladığını söylemek doğru olmayacaktır.

Fakat asıl önemli olan, dış borç sorunu, askeri harcamalar sorunu, teknolojik yenilenme sorunu gibi nesnel olarak bütün topluma kendini dayatan sorunların çözüm yollarının bulunması konusunda tam bir belirsizlik olmasıdır. Bu alanlar şimdi sol güçlerin yapıcı çözüm önerileri geliştirme amacıyla, çok boyutlu inisiyatifler içine girmeleri için son derece elverişlidir.

Ekonomideki olumsuz gelişmeler sosyal alana kat kat yıkıcı şekilde yansımaktadır. Bu durum ANAP hükümetinin tabanının daralmasını getirmektedir.

Çeşitli kamuoyu yoklamalarının ANAP'ın oylarının azaldığını buna karşılık SHP'nin oylarının arttığını göstermesi doğru kabul edilebilir.

ANAP kongresi gerici-faşist ittifakın parti içinde etkisini artırmasıyla sonuçlanmış, fakat Özal bu gelişmeyi kabineye yansıtmamakta ısrarlı olmuştur. Bu durum ANAP ve hükümet içindeki sürtüşmeleri artırabilir.'

Hayat pahalılığının artmasının yanı sıra, insan hakları çevresinde ve Kürt sorunu çevresinde gelişen olaylar hükümeti sıkıştırmaktadır. Kutlu ve Sargın yoldaşların davası çevresindeki gelişmeler bu bağlamdadır.

Militarist-gerici güçler insan hakları ve Kürt sorunu çevresinde gelişen demokratik hareketlenme ve artan uluslararası dayanışma karşısında hükümetin geri adım atmasını önlemek, aynı zamanda askerlerin politikaya müdahalesine karşı çıkan güçleri etkisizleştirmek için çaba harcamaktadırlar. Evren'in sık sık 12 Eylül'ü, darbeciliği savunan açıklamalar yapması bu çevrelerin tepkisinin bir ifadesi olmaktadır. Bu aynı zamanda gelecek cumhurbaşkanlığı seçimlerini etkileme hazırlığı olmaktadır.

Sosyal politikanın halk üzerindeki yıkıcı etkileri, hükümetin demokratikleşme sürecindeki olumsuz tutumu ile birleşince, ANAP'tan yüz çevirme artmaktadır. Son iki seçimde yenilikçi görünümünden, liberal söyleminden ve ekonomik işbiriciliğinden dolayı ANAP'ı desteklemiş olan büyük kentlerin orta katmanları, şimdi ANAP'a hayır demenin eşiğine gelmişlerdir.

SHP kongresinde bu kesimlere güven verebilecek bir kadronun parti yönetimine egemen olması, ayrıca kongrenin demokratik bir görünümde geçmesi, parti içinde bölünmeyle sonuçlanmaması ve solun parti içinde etkisini sürdürmesi SHP'nin şansını artırmaktadır. Eğer, gerçekçi bir ekonomik alternatif sunabilirse SHP'ye

iktidar yolunun açılacağı basında ısrarla öne sürölmektedir.

Gerek SHP, gerekse DYP, yerel seçimlere kadar sert bir muhalefetle hükümeti yıpratma, bu seçimlerde ANAP'ın oylarının % 30'un altına düşmesini sağlama, böylece erken seçimlere gidilmesi ile ANAP hükümetine son verme taktiğini izleyecek görömektedir.

Bu, hükümete son verme açısından gerçekçi bir taktik olarak değerlendirilebilir. fakat demokratik bir gelişmenin yolunu açacak yeni bir hükümete ulaşma açısından yeterli bir taktik değildir.

Çünkü demokratik bir gelişme ancak çoğunluğun mutabakatı, onayı ve katılımı ile gerçekleşebilir. Hiç bir parti tek başına çoğunluğun desteğini kazanamaz. Anti demokratik seçim yasası ile belki parlamentoda çoğunluk sağlamak mümkün olabilir ve demokrasi yandaşlarının bu konuma ulaşması yararlı da olur, ama toplumun çoğunluğunun mutabakatı sağlanmadan demokratik bir gelişme gerçekleşemez. Gerek SHP, gerekse DYP tek başlarına hükümete gelme taktiğinde ısrar ettikleri sürece, demokratik gelişme kuşkuolu olacaktır. Bugün sorun, gerici-militarist güçleri etkisizleştirecek, gerçek bir sivilleşme ve demokratikleşmeden yana bütün güçlerin mutabakatını sağlamaktadır. Hükümete muhalefet etme, onu zayıflatma, kendi konumlarını güçlendirme çalışmalarını muhalefet partileri bu sorunla bağlı ele almazlarsa, kendi özgül çıkarlarını toplumsal gelişmenin önüne geçirirlerse, büyük bir yanlış yapılmış olacaktır. Yeni, yapıcı, birleştirici, demokratik mutabakatı sağlayıcı bir politikayı gerçekleştirmede asıl sorumluluk bugün SHP dedir.

Partimiz, insan hakları, Kürt ulusal sorunu, Kutlu-Sargın davası vb. konularda mücadeleyi yükselterek, bu konularda geniş güçlerin işbirliği için çalışarak, gerici-militarist güçleri geriletme, hükümeti demokratikleşme yönünde zorlama çizgisini izleyecektir.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ANKETİ

BÜTÜN PARTİ ÖRGÜTLERİNE

TİP-TKP BİRLİĞİ TAMAMLANDI TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ (TBKP) OLUŞTU

Yoldaşlar,

TKP 6. Kongresi toplandı. Kongre TKP MK tarafından hazırlanan parti faaliyetleriyle ilgili Çalışma Raporu'nu değerlendirdi. TKP 6. Kongresi, TİP ile TBKP adı altında birleşilmesini oybirliği ile onayladı. 6. Kongre öncesine kadar ki tüm çalışmalardan, önümüzdeki döneme ait çıkarılan sonuçlar, Birlik Kongresine sunulmak üzere, karar tasarısı haline getirildi. TKP 6. Kongresinde, Birlik Kongresine katılacak delegasyon, yapılan seçimlerle oybirliği ile belirlendi.

TİP 8. Kongresi toplandı. Kongre TİP MK tarafından hazırlanan parti faaliyetleriyle ilgili Çalışma Raporu'nu değerlendirdi. TİP 8. Kongresi, TKP ile TBKP adı altında birleşilmesini oybirliği ile onayladı. 8. Kongre öncesine kadar ki tüm çalışmalardan, önümüzdeki döneme ait çıkarılan sonuçlar, Birlik Kongresine sunulmak üzere, karar tasarısı haline getirildi. TİP 8. Kongresinde, Birlik Kongresine katılacak delegasyon, yapılan seçimlerle oybirliği ile belirlendi.

TBKP 1. (Birlik) Kongresi ayrı ayrı toplanmış olan TKP ve TİP Kongrelerinin seçtiği eşit sayıdaki delegenin katılımıyla toplandı. Kongre çalışmalarına M.Karaca yoldaşın sunduğu Birleştirme Komisyonunun Politik Raporu ile başladı. Karaca yoldaş sunduğu raporda Türkiye Birleşik Komünist Partisinin, TİP'in ve TKP'nin devrimci mirasının sürdürücüsü olacağını, M.Suphi, Ethem Nejat, Salih Hacıoğlu, Şefik Hüsnü, Reşat Fuat, Nazım Hikmet, Zeki Baştımar, İ.Bilen, Behice Boran yoldaşların, komünist harekete emeği geçmiş olan bütün yoldaşların anısının her zaman yaşatılacağını, TBKP'nin bütün sol hareketimizin tarihine kendi tarihi gibi sahip çıkacağını, barış ve demokrasi için, bağımsızlık ve sosyalizm için mücadele etmiş olanların unutulmayacağını altını çizdikten sonra uluslararası duruma ilişkin analizini yapmıştır. İnsanlığın çok karmaşık sorunlarla karşı karşıya bulunduğu tehlikelerle yüklü bir dünyadan, nükleer silahlardan ve onların varlığının yol açtığı yokolma tehlikesinden kurtulma yönünde atılan niteliksel adımların önemi ile Barış için, Barışçı bir dış politika için mücadelenin stratejik bir görev olduğunun, Türkiye'nin dünya ve bölge barışının korunmasına ancak böyle katkıda bulunabileceği belirtilen raporda: demokratik işbirliği doğrultumuz, yığınlar içinde çalışmadaki görevlerimiz, partiyi güçlendirmek, komünist hareketin yasallığı için mücadele ve programatik açılımlarımızın gerçekçiliği konuları üzerinde durulmuştur. Karaca yoldaş raporun son bölümünde "TBKP, onun kadın, erkek bütün üyeleri barış ve demokratik yenilenme politikasını hayata geçirmek için, geniş kitlelere gideceklerdir. Diyalog ve işbirliği politikasını, barış ve demokratik yenilenme sürecinin bütün politik potansiyel güçlerinin ortak eylemine yardım etmek için bilinçle uygulayacaklardır. Onlar, politik, sınıfsal, komünist kimliklerini, sosyalist amaçlarını her fırsatta açıklamaktan geri durmayacaklardır. Aynı zamanda, komünistlerin, işçi sınıfının, tüm ezilenleri ve insanlığın çıkarları dışında kendilerine ait hiç bir çıkar gözetmediklerini barış ve demokrasi uğrunda fedekarca mücadele ederek kanıtlayacaklardır. TBKP programını değerli kılacak olan önümüzdeki işte bu mücadele sürecidir."

O.Sakalsız yoldaşın Birlik Çalışmaları üzerine Kongreye sunduğu raporda, sorunları aşmada çözümleyici gücün, iki partinin birliği gerçekleştirme ve sonuca ulaştırma kararlılığı, uluslararası komünist hareket içinde başlayan ve her partiyi, her komünisti esinlendiren gelişmeler, her iki partinin geçmişe eleştirel bir gözle bakabilmesi ve gerçeği birlikte arama çabasının önemli rol oynadığı belirtildikten sonra, birlik süreci içinde ortaya çıkan zorluklara ve bunları aşmada kullanılan yöntemlere değindi. Geçmişten günümüze dek TİP-TKP ilişkilerinin değerlendirildiği raporu Sakalsız yolaş

şöyle bitirdi: "Tarihsel önemdeki bu kongre ile TİP ve TKP arasındaki politik birlik süreci tamamlanmış oluyor. Önümüzde, bu birlik sürecinin gelişmesine çok şeyler katmış olan Boran yoldaşımızın sözleriyle 'herhangi bir ek izi kalmayacak biçimde kadrolarımızın kaynaşması' süreci bulunuyor. Biz bu sürece de gerçekçi bakıyoruz. Boran yoldaşımızın tanımladığı nitelikte bir kaynaşmanın, bir günde ve hiç sorunsuz gerçekleşmeyeceğini biliyoruz. Ancak şimdi gelecekte emin olarak konuşmak için bütün nedenlere sahibiz. Biz, Boran yoldaşımızı uğurlama törenleri boyunca, Sargın ve Kutlu yoldaşlarımızın ülkeye dönüş eylemi ile başlattığımız yasallık mücadelesi içinde, parti örgütlerimizin ve üyelerimizin tek bir partinin kadroları olarak yürüttükleri özverili çalışmaların gösterdiği gibi, sadece tamamlanmış değil, aynı zamanda sınanmış bir birliğe sahibiz. Biz, önümüzdeki zorunlu mücadelele içinde birliğimizin, her sınavından daha da güçlenerek çıkacağına ve kadrolarımızın kaynaşma sürecinin daha da pekişeceğine inanıyoruz.

Önümüzdeki dönemde kadrolarımız, her düzeyde ortak çalışmayı, birlikte düşünce geliştirmek, karar almak ve birlikte uygulamak anlayışıyla geliştirmeyi başaracaklardır. Kadrolarımız arasında ortak mücadele temelinde karşılıklı güven ve yoldaşça bağlar daha da güçlenecektir. Gelecekte önümüze çıkacak her soruna, bütün kadrolarımız tek bir partinin üyesi olma bilinciyle ve birleşik partimizin çıkarları açısından yaklaşacaktır. Birleşik partimizin saflarında, geldiği parti kökeni, hiçbir kadro için, en küçük bir ayrımcılık ve üstünlük vesilesi olmayacaktır ve TBKP'nin birliğini bütün parti üyelerimiz gözbebekleri gibi koruyacaklardır."

Temmuz 1987'de parti örgütlerinde tartışmaya açılan TBKP program tasarısı, her iki partinin kendi örgütsel yapıları ve kuralları içinde tartışılıp sonuçları TBKP program tasarısı komisyonuna ulaştırılmıştı. Program tartışmaları ayrıca Aralık 1987'den bu yana da Yeni Yol aracılığı ile kamuoyuna açık bir şekilde yürütülmüştü. Gerek örgütlerden gerekse tek tek kişilerden gelen öneri ve eleştirileri TKP ve TİP kongrelerinde ortaya çıkan öneri ve eleştirilerle birleştiren program komisyonu, kongreye birbirini tamamlayan iki tasarı sundu. Birincisi Parti çalışmalarına temel olacak TBKP PROGRAM'ı ikincisi bu programın Barış ve Demokratik Yenilenme bölümünü dha genişleten, detaylandıran, bugünkü rejimin yerini alacak demokratik bir rejimin ana hatlarını ortaya koyan, gerçekçi hedefler gösteren, hemen bugünden, henüz kapitalizmin çerçevesinde olanaklı ilk ekonomik, iç ve dış politik çözümleri getiren ALTERNATİF PROGRAM. Çok sayıda yoldaşın söz alıp görüşünü belirtmesiyle son şeklini alan TBKP programı ve Alternatif Program oybirliği ile onaylandı. TBKP tüzüğü tasarısı da aynı süreçlerden geçerek kongreye geldi ve o da oybirliğiyle onaylandı. Birlik kongresi oluşturduğu kararlar komisyonu ile, gerek TİP, gerekse TKP kongrelerinden gelen karar tasarısı önerilerini birleştirerek birlik Kongresinin onayına sundu. Her biri üzerinde ayrı ayrı görüşülerek onaylanan kongre kararlarının başlıkları şöyle:

- 1-Komünist hareketin yasallaşma mücadelesi üzerine
- 2-Komünist hareketin birliği üzerine
- 3-Sol güçlerin birliği üzerine
- 4-Genel politik karar
- 5-Partilerimizden ayrılmış kadrolar üzerine
- 6-Birleşme kararı
- 7-Kadınlar ve kadın hareketi üzerine
- 8-Sendikal hareket üzerine
- 9-Öğrenci gençlik hareketi üzerine
- 10-Kürt ulusal sorunu üzerine
- 11-Yaşasın dayanışma
- 12-Yurt dışındaki Türkiye'li göçmenler üzerine
- 13-Yayın faaliyetleri üzerine
- 14-Barış ve genel insanlık sorunları için mücadele üzerine
- 15-Kültür sorunları üzerine
- 16-Cezaevlerindeki politik tutuklularla dayanışma

Birlik Kongresi TBKP Merkez Komitesini oybirliği ile seçerek çalışmalarını tamamlamıştır. Kongreden sonra yapılan ilk MK Plenumunda TBKP Politik Büro'su seçildi. Parti Başkanlığına Nihat Sargın yoldaş, Genel Sekreterliğe de Haydar Kutlu yoldaş getirildi. MK ayrıca Başkan yardımcılığına Karaca yoldaş, Genel Sekreter yardımcılığına da Sakalsız yoldaş getirdi.

Birlik Kongresinin kamuoyuna resmi açıklaması, davanın seyri ile birlikte gelişmeler dikkate alınarak ayrıca yapılacaktır.

Yoldaşlar,

Önümüzdeki dönemin çalışma alanlarını ve bu alanlara yönelik oluşturacağımız konseptlere temel olacak kongre kararları TBKP program ve tüzüğü, Alternatif program diğer kongre belgeleriyle birlikte çeşitli biçimlerde yayınlanacaktır. Ancak bugünden Kongre tarafından altı çizilen, kongre belgesi haline gelen hedefimiz Birlik, Yasallık, kitleselliktir, barış ve demokratik yenilenmedir.

Kongre belgelerinde TBKP'nin oluşmasının, ülkemizde komünistlerin tek bir örgütsel çatı ve program temelinde birliğinin sağlanması sürecinin tamamlanması anlamına gelmediği belirtilmektedir. Kongre TSİP ile birlik perspektifine bağlı olarak başlatılan görüşmeleri onayladı, MK'ni başlatılan süreci hızlandırmak ve sonuca ulaştırmak ile görevlendirdi. Birlik kongresi ayrıca ülkemizde komünist parti, çevre ve kişilerin daha geniş ölçüde birliğinin sağlanmasını, TBKP'nin önündeki başlıca politik görevlerden biri olarak saptayıp, bu doğrultuda çalışmalar yürütmek üzere de MK'ni görevlendirdi.

Birlik Kongresi ülkemizde demokrasinin ancak tüm politik güçlerin ortak katkısı ve mücadelesi ile gerçekleşebileceğini, komünist hareketin yasallaşması için mücadelenin de Türkiye'de demokrasinin gelişmesinde niteliksel bir sıçrama olacağını öngörmüştür. Bu nedenle kongre TBKP'ni yasal olarak kurmak amacıyla ülkeye dönen N.Sargın ve H.Kutlu yoldaşların başlattığı girişimi, sadece TBKP'ni legal olarak kurmakla sınırlı görmemekte, bu girişimi komünist hareketin yasallığıyla, ülkemizdeki demokrasi sorunuyla sıkı sıkıya bağlamakta, onların zor koşullarda mücadelemize ve ideallerimize gölge düşürmeyen ve düşmana boyun eğmeyen tutumlarından haklı bir onur duymaktadır. Kongre bu değerlendirmenin yoldaşlara ve tüm partiye iletilmesine karar vermiştir.

Yoldaşlar,

TBKP oluşmuş ve mücadelede yerini almıştır. Kongrede vurgulandığı gibi: Bu mücadelenin ilk zaferi, Sargın ve Kutlu yoldaşlarımızı özgürlüğe kavuşturmak, partimizin yasal çalışma hakkını elde etmek, çağdaş, demokratik, kitlesel bir komünist partisini yaratmak olacaktır. Bu zafere inancımızı hiç bir güç, hiç bir baskı ve iftira sarsamaz.

Önümüzde zor, fakat bize mücadele gücü ve iyimserlik aşılayan yepyeni bir dönem açılıyor!

Komünistler, "görev başına"!...

Yoldaşça Selamlarımızla

TBKP Politik Bürosu

14/7/1988

TİP-TKP VE TSİP'İN ORTAK AÇIKLAMASI

13, 14, 15 Haziran 1988 günleri biraraya gelen TİP-TKP ve TSİP heyetleri başlatılan birlik görüşmelerine devam etmişler, belirledikleri gündemi görüşerek aşağıdaki kararları almışlardır.

Partiler görüşmelerin, 7 Mayıs 1988 tarihli ortak açıklamada belirttikleri ve tarafların görüş birliğine varılmasının mümkün olduğu inançlarını ve birleşme sürecini olumlu doğrultuda geliştirmekteki kararlılıklarını doğrulayan ve birlik yolunda yüksek düzeyde bir anlayış birliğini ortaya çıkardığında birleşmektedir. Partiler birliği geriye dönülmez bir süreç olarak kabul etmekte ve cnu derinleştirmekte kararlıdır.

1) **Birlik Konusu:** Partiler, politik ve örgütsel birliği sağlamanın her bir parti kamuoyu tarafından zorunlu ve olanaklı görüldüğü saptamasında birleşmişler, birliğin programatik (ideolojik-politik) ve örgütsel biçimlenişi konularına temel olacak bir çalışmayı başlatmayı kararlaştırmışlardır. Buna bağlı olarak:

a) Amacı, partiler arasında ortak ideolojik görüşleri ifade eden bir çerçeve belge ile ortak programı hazırlamak olan bir çalışma en kısa sürede başlatılacak, bunun için ortak bir komisyon kurulacaktır.

b) Bu çalışmaya, i) 20'li 30'lu yıllardan sonra komünist hareketin önünü tıkayan başlıca konuların, ii) 1980'lerin dünya ve Türkiye koşullarında yeralan ve programatik sorunlar bakımından önemli olan başlıca değişikliklerin, iii) Marksistler arasında tartışılan konuların bir dökümünün yapılmasıyla başlanacak, program için acil olanlardan başlayarak bu konuların en önemli sonuçları üzerinde ortak görüşler saptanacaktır.

c) Saptanan ortak görüşlerin yazımlarına geçilmesi bakımından asgari bir temel oluşturduğunun görülmesiyle program ile ideolojik çerçeve belgenin yazımları için paralel bir çalışma yürütülecektir. Birleşik partinin programının hazırlanması 1988 içinde tamamlanmış olacaktır.

d) Partiler, işçi sınıfının tarihsel misyonuna bağlı olarak komünist partisinin işlevsel ve etkin olabilmesinin, onun günümüz koşullarına cevap veren çağdaş, demokratik ve kitlesel bir parti olabilmesiyle doğrudan ilişkili olduğu, komünist hareketin özgür, yasal çalışma yürütebilmesinin bu bakımdan özel bir önem kazandığı saptamasında birleşmektedir. Yasallaşma, birliği gerçekleştiren partilerimizin kadrolarının ve potansiyellerinin kaynaşması bakımından yeni ve güçlü olanaklar yaratacaktır. "Teoriye nasıl bir yaklaşım", "nasıl bir politika", "nasıl bir parti" sorularının karşılık oluşturacak ortak görüşlerin diğer Marksist çevre ve kişiler arasında ikna temeline dayalı bir tartışma ortamında yaygınlaştırılması ile (ki, bu çevre ve kişilerin yasal bir komünist partisinin kurulması çalışmalarına daha başlangıçta katılması için çalışmak amaç olmalıdır) komünist hareketin özgür çalışma hakkını elde etmesi yolunda taraflar sistemli bir çalışma yürütmeyi öngörmektedir.

e) Partiler birliğin örgütsel biçimlenişinin asgari gereğini, ilk adımda ortak-birleşmiş bir merkezi irade ile gerek bunun oluşumuna katılımı sağlayacak

gerekse birleşmiş partinin tüm güçlerini ve potansiyellerini harekete geçirecek gerekli ve olanaklı diğer mekanizmaları yaratmak olarak görmektedir. ^{ler} Bu konudaki perspektif ve somut düzenlemeler teknik bir çalışma olarak olgunlaştırılacak, örgütsel birliğin diğer unsurları ayrıca görülecektir.

2) Yasallaşma ve Yasal Parti Sorunu: Taraflar, yasallaşma ile yasal parti için çalışmanın birbiriyle çelişmeyen ve birbirinin karşıtı olarak görülmesine neden olmayacak bir tarzda bütünsel bir politika olarak ortaklaşa yürütülmesini kararlaştırmışlardır. Bu politika başlıca şu noktalara dayanan bir hareket-girişim-kampanyanın örgütlenmesine ve desteklenmesine dayandırılmalıdır:

a) Olabildiğince geniş bir Marksist çevre ve kişilerin katılımının ve ilgisi-nin ifadesi olacak, geç-mişte-günümüzdeki toplumsal-siyasal faaliyetleriyle bilinen bir grup Marksistin bu niteliklerini açıklayarak yasal bir partinin kurulması için çalışmayı öngördük-lerini duyurmaları.

b) Bu duyuruda 141.-142. maddelerin kaldırılması, TBKP-TSiP dahil bütün çevrimci sol parti ve hareketlerin, Kürt partilerinin serbest bırakılmasını talep etmeleri.

c) girişimcilerin bu iki nokta etrafındaki girişimlerini yurt çapında bir hareket-kampanya olarak yaygınlaştırmaları.

d) Kampanyanın yaygınlaştırılmasına bağlı olarak yasal parti için programatik ve örgütsel platformun tartışılmasına girişimcilerin önyak olmaları.

e) Bugün partiler olarak birlikte, yarın tek parti olarak bu hareketin-kampanyanın desteklenmesi.

f) Kısaca "çağdaş bir komünist partisi" olarak özetlenebilecek, partilerimi-zin ortak ideolojik-politik-örgütsel görüşlerinin geniş Marksist çevre ve kişiler içinde yaygınlaştırılması için ortak çalışma yürütülmesi.

Taraflar, yasal bir parti için hareketin-kampanyanın açıklanması ile başla-yacak bu süreçte yasal partinin niteliğini belirleyecek olanın bu hareketin-kampanyanın etkililik derecesi, elde edilecek başarılar ve bunların fiili yasal yansımaları olacağı görüşündedir. Partilerimiz yasal bir partinin resmen kurulma-sını 141-142. maddelerin kaldırılması şartına bağlı görmemekte, buna karşılık yasal partinin etkili, güçlü ve olabildiğince güvenli olarak kurulmasının yuka-rıdaki başlıca noktaları içeren bir politikanın başarısı ile yakından ilişkili olacağını düşünmektedir. Bu hareketin-kampanyanın içinde komünist hareketin yasallığının bütün boyutlarıyla elde edilmesi ise, tüm Marksistlerin tarihsel bir kazanımı olacaktır.

3) Ortaklaşa Yapılacak Çalışmalar:

a) Sol Birlik'in ve partilerimizin diğer sol güçlerle ilişkilerini gözden geçiren taraflar, Sol Birlik'in kapsamından daha geniş güçlerle ve daha esnek biçimlerde diyalogların geliştirilip güçlendirilmesi için koşulların daha oluşmakta olduğu saptamasında birleşmişler, bu kapsamda değişik Marksist çevre ve kişilerin tam bir eşitlik içinde sahipleneceği ve katılacağı, Marksistler arası yaratıcı bir tartışma forumu özelliği taşıyacak bir teorik derginin yurtdışında ve yurtiçinde yayınlanmasını prensip olarak uygun görmüşler, bunun için ayrıntılı bir olibilirlik raporu hazırlanmasını ve görüşmelerin bu rapor üzerinde sürdürülmesini kararlaştırmıştır.

b) TİP-TKF 'nin yayınlamayı planladığı yasal yayının başlama tarihine de bağlı olarak birlikte çıkarılma olanaklarının araştırılmasına, karşılıklı yayınlarda bugünden açık imzalı yazı yayınlamaya başlamanın yararlı olacağı görüşünde birleşilmiştir.

c) Politik göçmenlerin özgürce yurda dönüş hakkının elde edilmesi ve yurda dönüş konusunda partiler ortak bir politika geliştirmenin önemini vurgulamışlar, bu konunun somut durum ve bilgilere dayalı olarak en kısa zamanda daha ayrıntılı olarak görüşülmesi kararlaştırılmıştır.

d) Partiler gerek birlik süreciyle, gerek güncel politik konularda ortak veya paralel tutum geliştirmeye, gerekse karşılıklı bilgilendirme vb. konulara ilişkin olarak işlevsel olacak bir merkezi mekanizmanın oluşturulmasına karar verilmiştir.

e) Bu görüşmenin sonuçlarının ortak bir açıklama ile kamucyuna duyurulması (ayrıca hazırlanacak) kararlaştırılmıştır.

15.8.1988

Bütün Parti Örgütlerine

Değişik Batı Avrupa ülkelerinde bulunan, farklı parti örgütlerine üye 7 yoldaş, ortak bir metinle parti yönetimine başvurmuşlardır. Politik Büro bu başvuruyu değerlendirmiş ve yoldaşlara, bağlı oldukları parti örgütleri eliyle, yazılı bir yanıt göndermiştir.

Parti yönetimimiz, parti içinde açıklık ilkesinin daha da geliştirilmesinden yanadır. Bunun parti yaşamının demokratikleştirilmesine katkıda bulunacağı inancındadır. Bu nedenle Politik Büro, yoldaşların başvurularında öne sürdükleri görüşler ve kendilerine gönderilen yanıt konusunda, parti örgütlerinin bilgilendirilmesinin doğru olacağına karar vermiştir.

Bu metinle birlikte ilişikteki belgeler konusunda parti örgütleri aracılığıyla bütün üyelerin bilgilendirilmesini rica ederiz.

Komünist Selamlarımızla

TBKP MK

Politik Bürosu

Değerli Yoldaş,

Birkaç başka parti üyesi ile birlikte Merkez Komitesi'ne yaptığınız 18.6.88 tarihli başvuru Politik Büronun ilk toplantısında görüşüldü. Politik Büro konuyla ilgili olarak aşağıdaki yanıtın bağlı bulunduğunuz parti örgütü aracılığıyla size iletilmesine karar verdi.

Başvurunuzda TBKP'nin "yasal, açık, geniş bir sosyalist parti kurulması için çaba harcamasını", "içinde kendisinin de eriyeceği" böylesi bir parti için seferber olmasını talep ediyorsunuz.

Haklı ve doğru olarak "solda alternatif oluşturabilecek partinin yasal olması gerektiğine" dikkati çekiyor ve toplumsal meşruiyet kazanabilmek için "böyle bir parti oluşturmak için çaba ve mücadelenin gerekli olduğunu" ve "toplumsal meşruiyetin sağlandığı ölçüde burjuva yasallığını zorlamanın olanaklarının çok artacağını" belirtiyorsunuz.

Ne var ki, gene başvurunuzda, "iki genel sekreterin TBKP'yi legal olarak kurma amacını açıklayarak Türkiye'ye gönderilmeleri"ne karşı çıkmanız, "legale çıkma adımını yüzeysel ve yanlış bir değerlendirmeye atılmış, zamanlama ve biçimi yanlış bir adım olarak nitelendirmeniz öne sürdüğünüz görüşle bizce bağdaşmıyor. Önerdiğiniz yasal parti için burjuva yasallığını zorlamanın gerekli ve olanaklı olduğunu belirtirken, TBKP'nin legalitesinin kazanılması söz konusu olduğunda, "son sözü rejimin ve iktidardaki güçlerin söyleyeceği"ni öne sürerek, girişimimizi umutsuz bir çaba gibi yorumlamanız da aynı şekilde çelişkilidir.

Buradan çıkan sonuç sizin, TBKP'nin rejimin ve iktidardaki güçlerin söyleyecekleri son söz değişene kadar illegal kalması gerektiğini düşünmenizdir. Biz ilk günden vurguladığımız gibi bu görüşde değiliz. Bugün ülkemizde temel sorunun demokrasiyi kazanmak olduğuna ve TBKP'nin legalitesinin kazanılmasının Türkiye'nin demokratikleşmesinin kilit sorunlarından biri olduğuna inanıyoruz. Bu konuda söz söyleme, kararlı bir mücadele yürütme sorumluluğunun herşeyden önce bize ve demokrasi güçlerine düştüğüne inanıyoruz. Partilerimiz bu inançla ve ülkemizde yasallaşma mücadelesini başlatmak için gerekli koşulların varlığını dikkate alarak genel sekreterleri ülkeye gönderme kararını almışlardır.

Başvurunuzda yasal bir sosyalist partinin oluşturulması için çaba ve mücadele önerirken, yasal bir TBKP için mücadeleyi zamansız görmeniz bizce kolay anlaşılır bir tutum olmamaktadır.

Gönderdiğiniz metinde "Türkiye sosyalist hareketi", "sosyalist örgütlenme", "sosyalist parti" tanımlamaları sıkça geçiyor. Ancak bu tanımlamalardan açık olarak neyi anlatmak istediğiniz belli olmamaktadır. Yasal bir sosyalist parti için mücadeleyi gerekli ve olanaklı görürken, yasal bir TBKP için mücadeleyi zamansız bulmanızdan, savunduğunuz sosyalist partinin niteliğinde bir fark gördüğünüz anlamı çıkarılabilir. Hatta görüşlerinizden yola çıkarak bu partiye karşı rejimin ve iktidardaki güçlerin tutumlarının ve söyleyecekleri son sözün, yasal bir komünist partiye oranla çok farklı olabilecek nitelikte bir parti olduğu ileri sürülebilir. Ancak bu durumda "sosyalizmi amaçlayan, Marksizm temelinde birleşmiş kişilerin oluşturduğu açık, geniş ve yasal bir sosyalist parti" ile çağdaş, demokratik, yığınsal ve yasal bir komünist partisi arasında hangi politik-ideolojik ve örgütsel farklılık olduğu, bu iki partiyi ayırdedici nitelik farklılığının ne olduğu ve sosyalist sıfatının hangi anlamda kullanıldığı belli olmamaktadır.

Yasal partinin aynı zamanda açıklık ilkesini temel alması, iç yaşamı demokratik bir parti olması görüşünüze katılıyoruz ve bugünden partimizin bu doğrultuda gelişmesini sağlamaya çalışıyoruz. Yasal komünist partisinin Türkiye'nin kamuoyuna, dosta düşmana en açık, halkın denetimine en çok olanak sağlayan ve kendi içinde en demokratik ve katılımcı partisi olması için her çaba gösterilmelidir. Çağdaş, demokratik, yığınsal bir komünist partisine süreç içinde, en geniş tartışmalar ve deney değerlendirmesi temelinde ulaşılacaktır. Günümüzde yalnızca komünist partileri değil, demokrasiye bağlı bütün partiler açık partiler olmalıdır. Partimizde buna karşı her eğilime kararlılıkla tutum alacağımıza emin olabilirsiniz.

Komünist hareketimizin demokratik bir iç yaşama ulaşma, açıklık ilkesini uygulamada son yıllarda attığı adımlar hiç de önemsiz değilken, sizin başvurunuzda tam da bu adımları "göstermelik", "kadroların özgürce görüş geliştirme olanaklarını kısıtlayan", "keyfi" tutumlar olarak nitelendirmeniz haksız olmaktadır. Olumlu, demokratikleşme doğrultusundaki adımlara destek vermek yerine, bunları gerçek dışı iddialarla karalamak, ancak gerçekten olumsuz, aşılması gereken anlayış ve alışkanlıklara karşı partinin kendini yenilemesini geciktirir. Açıklığın gerçek yandaşlarının tutumu bu olmamalıdır.

Yasal partinin geniş olması görüşü bizim legaliteyi kazanma mücadelesini başlattığımız günden beri savunduğumuz bir görüştür. Yasal komünist partisi TİP ile TKP'nin toplamından, olanaklı olduğu kadar geniş olacaktır. Sosyal demokrasinin solundaki akım, çevre ve partilerden, kişilerden ne kadar çok kesim yasal komünist partisine kazanılabilirse, halkımız o kadar güçlü bir politik sözcüye kavuşacaktır. Biz bu konuda her çabayı göstereceğiz.

Ne var ki biz yasal bir parti içinde birleşecek güçlerin ideolojik-politik birliğinin sağlanmasına önem veriyoruz. Bunu partinin eylem birliğinin güvence altına alınması açısından zorunlu görüyoruz. Elbette, sizin de altını çizdiğiniz gibi, bu bütün ayrıntılarda, programın her satırı üzerinde aynı şeyleri düşünmek anlamında bir birliği gerektirmiyor. Ama sizin başvurunuzda belirttiğiniz birlik platformu, bizce çok belirsiz bir nitelik taşımaktadır. Siz, "marksizm temelinde, sosyalizm hedefinde, günümüzün barış ve demokrasi savaşımı görevlerinin ana ilkelerinde" ve "yasal, açık, geniş, demokratik parti anlayışında" birleşmeyi, "birliğin somutlanacağı yeni yapılanma için ilk adımda yeterli olacağı" görüşündesiniz. Anlaşılan, bu genel kavramlarda anlaşılan herkesin ilk adımda bir parti içinde birleşmesini, sonra parti içi tartışmalarla programatik görüşlerin geliştirilmesini öneriyorsunuz. Bu, önce parti kurulmalı, sonra ideolojik-politik birlik için çalışılmalı anlayışıdır. Bizce ideolojik-politik birlik doğrultusunda önemli adımlar atılmadan örgütsel birlik doğrultusunda adım atılamaz.

Başvurunuzda, önce bir parti içinde birleşilmesi ve daha sonra parti içi tartışmalarla politik-ideolojik görüşlerin geliştirilmesi yöntemini, yeni bir yaklaşım olarak savunuyorsunuz. Bunun artık eskimiş ve yanlışlığı ortaya çıkmış olan "sol partilerin bir avluyu ortaklaşa kullanan tek tek aileler gereği bağımsız varlıklarını korumaları ve aralarında savaşım ortaklığı geliştirmeleri" anlayışının yol açtığı ve daha da artan aile içi kavgaları ortadan kaldıracaklarını ileri sürüyorsunuz. Ancak sizin önerdiğiniz yöntemin benimsenmesi durumunda, aynı avluyu kullanırken ortak düşmana karşı savaşım ortaklığı geliştirmeyi başaramayan Türkiye solunun, aynı evi kullanırken ve programatik görüşleri geliştirme süreci içinde kavga etmeyeceklerinin garantisinin ne olduğu anlaşılmamaktadır. Bu durum bile birlik sorununun, salt bu birliğin somutlanacağı örgütsel biçim sorunu olmadığını gösteriyor. Kaldı ki Türkiye solu, "marksizm temelinde, sosyalizm hedefinde ve genel ilkelere birliklerin", günün gerçeklerine ve gereksinimlerine yanıt vermeyen politikalar nedeniyle ortaya çıkan ideolojik-politik tartışmalar sonucu bölünmesinin hiç de yabancısı değildir. Bu olgular sizin yaklaşımınızın tersine, ideolojik-politik sorunların önemsiz, ayrıntı konular olmadığını gösteriyor.

Nitekim siz de başvurunuzun giriş bölümünde "Türkiye solunun kendi yapı ve doğrultusunu, düşünce ve politikasını derinlemesine ve her türlü önyargıdan arınmış olarak sorgulayabilmesinin, devrim ve sosyalizm hedefine götürmeyen kalıplaşmış düşünceleri cesaretle ayıklayabilmesinin" gerekli ol-

duğunu belirtiyorsunuz. Ancak daha sonra "ana ilkelerde" anlaşmayı birlik için yeterli görüyorsunuz. Solda birlik sürecinin gelişmesi, Türkiye solu- nun kendi gerçeğine, geçmiş deneyimine eleştirel yaklaşmayı başarmasıyla, günümüz dünyasının ve ülkemizin gerçeklerine yanıt veren alternatif bir politik güç olarak kendisini yenileyebilmesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Türkiye solunda birlik, sektör ve dogmatik yaklaşımların, marksizme yabancı düşüncelerin izlerinden arınmış, çağdaş dünyanın ve Türkiye'nin gereksinimlerine yanıt veren yeni bir politik-ideolojik platformda ve buna uygun demokratik, yığinsal, açık bir parti anlayışı temelinde yükselir. Bu nedenle solda birliğin "en genel ilkelerde, sosyalizm hedefinde birlik anlayışına" geri dönülerek değil, daha kapsamlı ve gelişkin yeni bir sentez etrafında oluşabileceğini görmek gerekiyor. Zor olan bunu başarmaktır. Bunu tek başına hiçbir örgüt başaramaz. Bu yeni sentez hiçbir örgütün tek başına malı olmaz, çünkü hiçbirimiz gerçeğin tekeline sahip değiliz. Herkes bu senteze kendisinden birşeyler katacaktır. Bugün önemli olan sol içinde, herkesin birşeyler katabileceği, birbirinden birşeyler öğrenebileceği, yapıcı ve yaratıcı bir tartışma ortamının gelişmesine katkıda bulunmaktır. Gerçeği birlikte arayacağımız koşulların yaratılmasıdır. Bunun için her bir örgütün kendi iç yaşamının demokratikleştirilmesi, sol arasındaki ilişkilerin demokratikleştirilmesi, yeni bir politik kültürün egemen kılınması zorunludur. Partimiz bu doğrultudaki çabaları bütün gücüyle destekleyecektir.

Birliğe katılacak bütün partilerin, grup ve kişilerin yeni parti içinde erimesini önerirken, sözkonusu tarafların baştan neyin içinde eriyebilecekleri konusunda bir fikirleri olmaması mümkün müdür ? Siz genel, ana ilkelerle -ki bu ilkelerden ne anladığınız da belirsizdir- sınırlı bir "birlik" için, bütün sol partilerin, grupların kendilerini lağvetmesini öneriyorsunuz! TBKP'nin böyle bir görüşle ortaya çıkması kabul edilemez.

Biz programlı, ideolojik-politik birliğe sahip bir örgütsel birlikten yanayız. Elbette, ideolojik-politik görüşlerimiz gelişiyor ve değişiyor. Biz buna açığız. Yasal bir komünist partisi için birlikte yer alacağımız hiçbir çevreye kendi bugünkü görüşlerimizi dayatacak değiliz. Karşılıklı ikna yöntemi tek doğru yöntemdir. Bizce TBKP programı savunmaya değer bir programdır ve bu yapılmalıdır.

"Her grubun önce kendi partisini kurup-veya varolanı koruyup sonra birlik araması yolu" nu ve partilerin merkez organlarının birleşmek için çalışmasını doğru bulmadığınızı açıklıyorsunuz. Mevcut partiler, sizce birlik

aramak için önce kendilerini dağıtmalı mıdır? Bizce siz, birleşmesi gerekenin farklı örgütler ve gruplar olduğu gerçeğine gözünüzü kapatıyorsunuz. Söz konusu olan bir dizi bağımsız insanın bir partide birleşmesi değil, farklı örgütlerin birleşmesidir. Düzenlenmesi gereken, yönlendirilmesi gereken ve ancak, kollektif, örgütlü çabayla yönlendirilebilecek olan süreç budur. Örgütler gerçeğini reddetmek bizi bir sonuca götürmeyecektir.

Birlik ancak bilinçli ve örgütlü çabayla elde edilebilir. Siz bunu yeterince dikkate almadığınızdan "tepeden birleşme" diye küçümsemeye çalıştığınız, partilerin merkez organlarının birlik çalışmalarını hazırlamaları, yönlendirmeleri, tabanın bu sürece katılımını düzenlemeleri sizce kabul edilmez oluyor. Oysa sağlıklı birliklere ancak örgütlerin yönetimlerinin kollektif olarak hazırlayıp geliştirecekleri, tabana indirecekleri, tabanın katılımını sağlayacakları süreçlerle varılacaktır. TİP-TKP deneyimi bunu doğruluyor.

Farklı örgütlerin birleşmesinden oluşan her politik birlik, kaçınılmaz olarak "yukarıdan aşağıya" gelişecektir. Biz bütün politik örgütlenme araçlarının yukarıdan aşağıya gerçekleştirildiğini biliyoruz. Bu nedenle yaşamda, kendiliğinden aşağıdan yukarıya gelişen, ne politik bir örgütlenme, ne de politik birlik süreci vardır. Kaldı ki sizin önerdiğiniz önce sosyalist parti içinde birliğin sağlanması da bu açıdan bir farklılık taşımıyor. Herhalde bu sosyalist partinin örgütleri, organları olacak, bunların birbirleriyle ilişkilerini, tabanın parti yaşamına katılımını düzenleyen kurallar olacaktır. Gerek bu sosyalist parti içinde birliğin gerçekleşmesi, gerekse sizin önerinize göre, "programatik görüşleri geliştirmek için yapılacak parti içi tartışmalar" herhalde bu organ ve örgütler eliyle ve belirlenen kurallar içinde olacaktır. Burada farklı ve yeni olanın ne olduğunu anlayamadığımız için, sizin birlik konusunda varolan ve başarılı sonuçlanmış girişimleri "tepeden inme" diye niteleyerek küçümsemenizi de anlamış değiliz. Yaklaşımınız ancak, TİP-TKP birliğinin gerçekleşmesi ile ilgili kararların alınış sürecine, eğer iki partinin de üye tabanının demokratik katılımı olmasaydı haklı görülebilirdi. Ancak program ve tüzük tartışmalarının parti üyelerinin geniş, demokratik, aktif katılımıyla tamamlandığı ve birliğin partilerimizin geçtiği demokratik kongreler sürecinde alınan kararlarla sonuçlandığı biliniyor. Gerçek bu iken, Ebu sürecin "parti üyelerinin katılımı olmaksızın, parti yönetimlerinin kapalı kapılar ardında aldıkları kararlarla, tepeden inme" olarak gösterilmesini ve küçümsemesini olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirmek mümkün değildir.

Marksizmi benimseyen çevrelerde, bilinçli işçiler arasında, TİP ile TKP'nin birleşmesinden sonra, TBKP ile TSİP'in birleşmesi perspektifi önemli bir iyimserlik kaynağı olmaktadır. Komünist partisini legal olarak kurma aşamasına gelindiğinde, çok daha geniş çevreleri kapsayan ve her bileşenin gerçekten içinde eriyeceği, ideolojik-politik birliğe sahip, ama fikirsel çeşitliliğe de olanak tanıyan, çağdaş demokratik, yığinsal bir komünist partisi oluşacaktır. Hepimizin amacı budur ve bu parti kimsenin damgasını taşımayacaktır. Böylesi olumlu perspektifleri içeren gelişmeleri, birlik doğrultusunda atılmış adımları, "tepeden birlik" nitelmesiyle bir kenara itmeniz doğru olmamaktadır. Bu sizin birliği savunan görüşlerinizle de tutarlı bir yaklaşım değildir.

Bu yaklaşımınızın tek açıklaması, başvurunuzun içeriğinde kendisini ortaya koyan, sizin genel olarak örgüt fikrine karşı tutumunuzdur. Üyesi olduğunuz örgüt hakkında başvurunuzda belirttiğiniz görüşler, olumsuz değerlendirmeler, sizin de ifade ettiğiniz gibi, yalnızca partimiz hakkında değil, bütün sol örgütler hakkındaki kanaatlerinizi yansıtmaktadır. Siz bütün solu "felç olmuş, kaos içinde, çözülme halinde" görüyorsunuz. Partimize ve bütün sola, genel olarak güveninizi yitirmiş bir yaklaşımın izleri başvurunuzda görülüyor. Bu temelsiz ve haksız bir tutumdur. Partimiz ve giderek daha geniş sol çevreler "yeni bir arayış, yeni yaratıcı çözümler, yeni cevaplar ve modeller" geliştirmek için çaba sarf ediyor. Sizin de belirttiğiniz gibi, "her geçen gün henüz ürkekçe de olsa, bu arayışa katılan yeni sesler duyuluyor". Bu sürece gözünüzü kapatmanız doğru bir yaklaşım olmuyor. Bizce temel yönlemsel bir hatanız, "yeni yaratıcı çözümler"e ulaşmak için, "eski yapıların" bütünüyle reddedilmesinde, ortadan kaldırılmasında ısrar etmenizdir. Biz hem eskinin olumlu mirasını korumalıyız, hem de eskiyi yeniye dönüştürmeyi başarmalıyız. Hareketimiz buna açıktır ve bu her geçen gün daha geniş çevrelerin katılımıyla ilerleyecek bir süreç olabilir. Gelişmeler bunu doğruluyor.

Başvurunuzda parti kongresinin meşruiyetini tartışmak istemeniz ise bütünüyle anlaşılabilir bir tutumdur. Daha ilk günden, birlik tamamlanıncaya kadar, ne TİP'den ne TKP'den hiç kimse, ne bir üye, ne bir örgüt, birlik fikrine karşı çıkmamıştır. Program, tüzük herkes tarafından tartışılmış, ezici çoğunluk tarafından onaylanmıştır. Delege seçimleri, sizin de bağlı olduğunuz parti örgütlerinin tüm üyelerinin katıldığı konferanslarda, geniş kolektiflerin yürüttükleri tartışmalar sonucunda, demokratik biçimde gerçekleş-

miştir. Siz bütün bu sürece katılmış, aktif bir tutum almış, ama bu süreç boyunca yazılı, ya da sözlü kongrenin meşruiyeti konusunda en küçük bir itirazda bulunmamış birisi olarak şimdi bu iddiayı öne sürmenizi nasıl açıklayabilirsiniz?

Aynı şekilde parti tüzüğümüzde, her üyenin en üst parti organına, Merkez Komitesi'ne, doğrudan başvurma hakkı bulunurken ve bu hakkın kullanılması-
nın önünde herhangi bir engel bulunmazken, farklı parti örgütlerine üye kişilerin, birlikte Merkez Komitesi'ne başvurması nasıl açıklanabilir ?
Bu tutumları olumlu bir biçimde değerlendirmek mümkün değildir. Buna rağmen başvurunuz ilk MK toplantısına sunulacaktır.

Biz parti basınında, Yeni Yol'un bütün sayılarının pratiğinde kanıtlandığı gibi, farklı görüşlerin yayınlanmasına, tartışmaların yapılmasına karşı değiliz ve buna her zaman olanak tanınmasından yanayız. Siz de her parti üyesi gibi, Yeni Yol'a görüşlerinizi yazabilirsiniz ve parti tüzüğümüzde yer alan bütün üyelik haklarını kullanma olanağına sahipsiniz. Ancak parti tüzüğünde yer almayan bir hakkın talep edilmesini bizlerin onaylaması mümkün değildir.

TBKP yenilikçi, yaratıcı düşünceye, girişimci davranışa açık bir parti olmayı amaçlıyor. Biz bu süreçte sizin de partimizi güçlendirici bir rol oynamanızı bekliyor, yeni bir başlangıcı denemenin yararlı olacağına inanıyoruz.

Yoldaşça selamlarımızla

Türkiye Birleşik Komünist Partisi

Merkez Komitesi

Politik Bürosu

18.06.1988

Yoldaşlar,

Birleşip TBKP'yi oluşturacaklarını açıklayan ve bu mektubun yazıldığı sıralarda birleşme sürecini belki de noktalamış olan Türkiye Komünist Partisi ve Türkiye İşçi Partisi Merkez Komiteleri'ne, partisel işleyiş açısından alışılmışın dışında bir yoldan seslenmek zorunda kalmışsak, bu, Partimizin şu günlerde içinde yaşadığı bunalımın ve sorunların da, alışlagelmiş ve zaman içinde çözümü mümkün boyutları aşmış olduğu tesbitimizdendir.

TBKP'yi oluşturan parti merkezlerinin durumu nasıl görüp nasıl değerlendirdiklerini bilemiyoruz. Ancak bizim Parti'de gözlediğimiz olumsuz gelişmeler, durum böyle giderse, iyimserliğe yer bırakmayacak boyutlara ulaşmıştır. Bir zamanlar tartıştığımız "durgunluk", artık örgütsel işleyiş açısından bir "felç durumuna varmış; hızlı bir çözülme ve gerek politikalarda gerekse örgütte gerçek bir kaos ortaya çıkmıştır. Yoldaşlarımızın önemli bir bölümünün, birkaç ay öncesine kadar, parti içi durgunluk tartışmaları ve kongre hazırlıkları havası içinde yaşamaya başladıkları yeni heyecan ve umut kıpırtıları, kimileri için kongre hazırlık sürecinde, kimileri içinse iki Genel Sekreter'in yurda dönüşlerine ilişkin kararın alınış ve uygulanış biçimine ve sonuçlarına bağlı olarak kaybolmuş, yerini kaygıya bırakmıştır.

Partide gözlediğimiz felç, çözülme ve kaos'un, her gün içinde yaşadığımız ve -kimi dar çevre ve çemberlerin aslında illüzyondan ibaret olan iyimserlikleri bir yana bırakıldığında- tüm Parti gövdesinin de artık somut olarak gözlediği belirtilerinden sadece birkaçını saymak yeterli olacaktır.

- Parti sürekli olarak ve çeşitli biçimlerde üye kaybetmektedir. Bu kan kaybı, istifa, geri durma, pasifleşme gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıksa da, sonunda vardığı nokta, Parti'nin en önemli zenginliği olan "insan" unsurunun hırpalanması ve yitirilmesidir.

- Parti içinde kalan ve organlarda yeralan üyelerin önemli bölümü işlevsizdir. Bu durum, hareketsizliğin hem nedeni hem de sonucudur. Böyle bir yapıda, parti üyeliği, birim toplantıları ve her türlü benzer işleviş, amaç ve heyecandan yoksun, bürokratik, biçimsel, içi boşaltılmış bir alışkanlığa dönüşmüştür.
- Böyle bir işleyişin ve yapılan iş ve eylemlerin hedefe varamadığının her gün biraz daha iyi görülmesinin sonucunda, kadrolar, çalışma şevki, partililik ruhu ve heyecanı, yaratıcılık gibi vazgeçilmez niteliklerini hızla yitirmektedirler.
- Yönetime güvensizlik bir salgın gibi yayılmaktadır.
- Kongre hazırlıkları süreci boyunca düzeleceği umudu verilen kadro politikasında olumluya doğru değil, tam tersi olumsuzza doğru bir gidiş vardır. Sürekli kurulup dağıtılan komiteler, işlevsiz kurul ve üyeler, Parti'nin her kesiminde ve pek çok organda, "daha partili", yani ayrıcalıklı veya diğerlerini kontrol altında tutmakla görevli partililerin varlığı, üyelere birikimlerine, becerilerine, yetkinliklerine göre iş vermek yerine, sübjektif yargı ve değerlendirmelere göre kadro politikası düzenlemek, bu tesbitin bazı belirtileridir.
- Alınan kararların hemen hemen hiç bir zaman sonuna kadar takip edilmemesi ve sonuca vardiirilmaması, günübirlik politikalar uğruna sürekli değiştirilmesi artık hiçbir üyenin gözünden kaçmaz olmuştur.
- Partideki kaosun yönetim kademelerini de sardığını gözleyebilmek için fazla gayrete ihtiyaç yoktur. İki ayrı yöneticiyle konuşan sıradan her partili, çok önemli konularda bile farklı şeyler duymakta, farklı kararlar ve yorum biçimleriyle karşılaşmaktadır. Hatta, merkez organlarında görevli olduğu bilinen aynı yoldaşın, farklı yer ve zamanlarda aynı konuda farklı şeyler söylediğine de rastlanmaktadır.

Partide gözlediğimiz bu çözülme ve kaosun, yukarda sadece küçük bir bölümünü aktarmakla yetindiğimiz belirtileri, yerel, geçici, önemsiz değildir. Daha da önemlisi, çözülme ve kaosun sorumluluğunun, her zaman olduğu gibi, "yeterince direnemeyen", "uzun

soluklu savaşıma hazır olmayan", "baskı ve durgunluk döneminde nefesi tükenen" kadrolara yüklenerek bu konudaki ağır sorumluluktan kaçılmayacağı görüşündeyiz. Partimizin pek çok fedakâr, dirençli, deneyimli, inanmış üyesini devre dışı bırakan sürecin her yanıyla ve tüm boyutlarıyla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Benzer sorun ve sıkıntıların, sadece Türkiye Komünist Partisi'ne özgü olmayıp Türkiye solunun ortak sorunları olduğu saptamasını da yaparak, konuya bu yönüyle de yaklaşmak gerektiği kanısındayız. Ancak, bu mektubumuzun çerçevesi içinde, sorunu sadece TKP ile sınırlı kalarak irdelenecek olursak, yukarıda belirtilerinin bir bölümünü aktarmaya çalıştığımız çözülme ve kaosun başlıca nedenlerini, günübirlik, hatta an'ıbirlik kararlara dayalı, somut durum ve gelişmelerin derinlemesine analizinden kaynaklanmayan zikzaklı ve "ben yaparım, olur" mantıklı politikada (ki buna politikasızlık da denebilir) ve en önemli, hatta hayatî kararların bile parti tabanına danışılmadan kimi yoldaşlar arasında "alın-vermesi" alışkanlığında, kısaca partisel-organsal işleyişin yerini keyfiliğin almasında görüyoruz.

Partilinin, kendi aklının, yaratıcılığının, katkısının payını görmediği, çoğu zaman -hattakendi şahsını ilgilendirenleri bile- iç veya dış yayın organlarından veya söylentilerden öğrendiği, tepeden inme ve bir süre sonra da çoğunlukla tam tersi yönde değişiveren kararlar; politikalardaki zikzakların değerlendirilmesi yapıp gerçek bir özeleştiriyile düzeltilmesi yerine sessizce geçiştirilip değiştirilivermesi; rutinleşmiş, bürokratlaşmış, ana hedefleri kaçırmış bir çalışma yöntemi, kadrolarda partiye yabancılaşıma yaratmıştır ve bu yabancılaşıma süreci gitgide derinleşmektedir.

Günübirlik zikzaklı politika ve keyfiliğin doruk noktasına vardığı birkaç örnek olay üzerinde durmak istiyoruz.

TBKP Program Taslağı'nın sunuluş, tartışma ve yerel kongrelerdeki kabul biçimi, tüm biçimsel ve göstermelik gayretlere rağmen yukarıda yaptığımız tesbitin açık bir örneğidir. Program taslağı henüz Parti içinde tartışmaya açılmamışken bile, kadrolara, tartışılacak, düzeltilecek bir taslak olarak değil "Artık elimizde mükemmel bir araç" var sloganıyla sunulmuş ve kadrolar bu yolda

uzunca süre şartlandırıldıktan sonra, program tartışmaları gerçek yapıcı bir tartışma havasından çok, "bu mükemmel arac"ı eleştirenlerin kuskuyla karşılandığı bir çeşit Parti'ye güven oylaması biçiminde sürdürülmüştür. Tüm tartışmalar boyunca, öteden beri alışılmış yöntemle, program taslağının özü Sovyetler Birliği'ndeki yeni gelişmelerin ve dünyadaki değişmelerin bir yansıması olarak açıklanmış ve "tasvipten" çoktan geçtiği izlenimi yaratılmıştır. Bu süreç boyunca, konu son derece önemli olduğu halde, Parti'nin bu taslak öncesindeki politikalarının ve programının, ciddi ve derinlemesine bir değerlendirme ve özeleştirisinden özenle kaçınılmıştır. Daha da önemlisi, iki Genel Sekreter, ellerinde henüz Kongrelerde karara bağlanmamış bir program taslağıyla legal partiyi kurma amacını açıklayıp Türkiye'ye döndüklerinde, o andan itibaren, aslında program tartışmaları abes ve anlamsız olmuştur.

En hayati kararların bile Parti bütünü dışında tepeden inmeci ve keyfi yöntemlerle alınmasının bir başka ve çok daha vahim örneği, iki Genel Sekreter'in TBKP'yi legal olarak kurma amacını açıklayarak Türkiye'ye gönderilmeleri ve aynı çerçevedeki bir dizi gelişmedir. Atılım ve TKP'nin Sesi'nin kapatılması, o güne kadar olabildiğince gizli kalmasına özen gösterilmeye çalışılan Parti yönetiminin çeşitli toplantılarda adları ve kimlikleriyle açığa çıkmaları, Parti yönetim kadrolarının Türkiye'ye dönen Parti Genel Sekreteri tarafından açığa çıkarılması kararı -tüm bu karar ve uygulamaların doğruluğunun veya yanlışlığının tartışılması bir yana- tıpkı Genel Sekreter'lerin geridönüşleri ve legalleşme gibi, Parti kadroları açısından dışardan ve şaşkınlıkla izlenen gelişmeler olmuştur. Kararın açıklandığı ilk günlerde, haberi basından öğrenmenin yarattığı şaşkınlıktan burukluğa doğru değişen ruh hallerine, "bu kadar acele edildiğine göre bunu gerektiren çok önemli bir gelişme ve kaçırılmaması gereken büyük olanaklar olmalı" varsayımına dayalı coşku ve heyecan eşlik etmiştir. Ancak daha sonraki gelişmeler, kararın "belki tutar" anlayışıyla alınmış olduğunu, daha da kötüsü "ya tutmazsa ne yaparız?" diye alternatif politikaların bile düşünülmediğini apaçık ortaya çıkarınca, geniş partili kadrolarda "şimdi ne olacak" kaygısı, yerini çözümsüzlük duygusuna bırakmıştır.

Böylesine önemli olan, tüm parti üyelerini kişi olarak da ilgilendiren legale çıkma adımının ne kadar yüzeysel ve yanlış bir değerlendirmeye atıldığı, zamanlama ve biçiminin yanlışlığı her adımda bir kez daha ortaya çıkarken, kararın tüm partiyle birlikte bir kez

daha gözden geçirilmesi bir yana, yeni adımlarla perçinlenmek istenmesi, Parti'deki kaosu daha da derinleştirmiştir. Legalitenin bir savaşım sürecinde kazanılacağı ve sadece bizim istememize bağlı olmadığı; bugünden yarına bizim elimizde bulunmadığı bir ortamda son sözü rejimin ve iktidardaki güçlerin söyleyecekleri gerçeğinin adeta unutulması sonucunda, TKP ve birleşme olduğu takdirde TBKP, açık, deşifre ama legal olmayan garip bir kimlik yada kimliksizlik durumuna düşmüştür. Örneğin, kongre hazırlıkları sürecinde tartışılan illegal parti tüzüğüne, mevcut durumda nasıl bir yere oturduğu da anlaşılamamaktadır. Bu durum, yasallık kazanılana kadar, ortada amorf bir biçimde kalmakla eş anlamlıdır. Yada Parti veya kurulacak TBKP, bunca gelişmeden ve açığa çıkmadan sonra yeniden illegal bir parti olarak gizli çalışmayı sürdürecektir ki, bu durumda, Türkiye'ye gönderilen iki yoldaşımızın durumunun ne olacağı ve verilen bilgilere göre Merkez Komiteleri kararıyla önemli ölçüde açığa çıkarılmış bir partinin gizli çalışmasının ne anlama geleceği meçhuldür. Örneğin TBKP kongresi illegal ve gizli bir partinin gizli kongresi olarak yapılacak olursa, bunun Kutlu ve Sargın yoldaşların yargılanmaları sürecine olumsuz etkileri olabileceği gibi, benimsendiği ilan edilen yasallaşma düşüncesi ve bu doğrultudaki kararlara da gölge düşecektir. Aksi bir uygulamada ise, gerçekte yasal olmayan bir partinin "yasal (legal)" kongresi, sadece bir kelime oyunundan ibaret kalacaktır.

Günübirlik politikanın, tepeden inmeci keyfî kararların en belirgin örneklerinden biri de "geridönüş" konusundaki tavidir. Parti yönetiminin, Türkiye'de legalleşmek için atılan ilk adımı sürdürmek amacıyla üzerinde ısrarla durduğu, kimi kadroları legal örgüt yöneticisi veya benzer sıfatlarla Türkiye'ye döndürme kararı, fiilen görülmektedir ki, hesaplandığı biçimde hayata geçirilememiştir. Tüm partiyi ve aslında tüm Türkiye solunu ilgilendiren böyle bir kararın tüm partiyle birlikte tartışılması, danışılması, bilgilendirme ve bilgilendirme sürecinin işlenmesi gerekirken, başta bundan özenle kaçınılmış, daha sonra ise ortaya dökülen olumsuzlukları kısmen düzeltebilmek için kimi yerel bilgilendirmeler gerçekleştirilmiş, bu arada alınan karar birkaç kez değiştirilmek zorunda kalmış, aceleci kararlar hayatın gerçeğine çarpıp geridönmüştür. Konuyla ilgili bir parti konferansı toplanması önerileri cevapsız bırakılmış, yapılan kimi dar toplantılara, örneğin bu mektubu yazan yoldaşlar ve daha birçok yoldaş, -Türkiye'ye dönme kararında

ve konuyla yakından ilgili oldukları, bu konuda fikir ve önerileri olduğu bilindiği halde-bilinçli bir tercihle dahil edilmemişlerdir.

Daha da önemlisi, iki Genel Sekreter'in TBKP'yi yasal olarak kurmak üzere geldiklerini açıklayarak Türkiye'ye dönüşleri, partilerimizi Türkiye solunun önemli bölümünden bir kez daha tecrit etmiş, en azından yeni güvensizlik ve sorunlara yol açmıştır. Dönen yoldaşlara, kendi deyimleriyle "her baskıya uğrayana" destek verdikleri gibi bir demokratlık görevi olarak destek veren çevreler, aynı desteği TBKP'ye ve onun yasallık istemine vermekten belirgin biçimde kaçınmışlar ve bu dönüş hakkındaki endişelerini dile getirmişlerdir.

6. Kongre hazırlıkları, yukarda vermeye çalıştığımız birkaç örnekte yansıyan günübirlik karar ve politikaların, tepeden buyrukçu, keyfî tutumların tam bir somutlanması halindedir.

Gerek program taslağının gerekse 5. Kongreden bu yana gelişen Parti çizgi ve politikalarının gerçek anlamda ve derinlemesine değerlendirilip tartışılacağı bir hazırlık süreci yerine, göstermelik, kağıt üzerinde -yada Yeni Yol sayfaları arasında- kalan; farklı düşünceye tolerans adı ve görünümü altında köklü soru ve eleştirileri bir "iç dökme" derekesine indiren, eldeki taslağın "mükemmel ve tasvipten geçmiş" olduğuna şartlandırılmaya çalışılan kadroların özgürce görüş geliştirme olanaklarını kısıtlayan bir yol izlenmiştir. Örneğin Kutlu yoldaşın bir yıl kadar önce dile getirdiği, her konunun açıklanıp, tartışılıp, sorumlulukların yüklenileceği; yönetim kademelerinin, buna bağlı olarak, kişiler ve asıl anlayış açısından köklü biçimde değişeceği bir Kongrenin yerine -yerel kongrelerde örneklerini yaşadığımız gibi- tepeden yönetim listelerinin ve delegelerin "empoze" edildiği, değişik görüş ve eleştirel tutumların Büyük Kongre'ye gitmesinin engellenmesi için her yola başvurulduğu süreçler yaşanmıştır. Ne, çeşitli hata ve eksiklerini -yeni havaya uymak için- kendileri bile bazan itiraf eden yönetimlerde bir değişiklik olmuş; ne kadroları hunharca harcayan, yıpratın, sorunlara yol açan, yanlış politika uygulayan, sadece parti normlarını değil, kimi zaman, özü sözü doğru olma, tutarlılık, insana saygı gibi temel kuralları çiğneyenlerin konumlarında bir değişiklik olmuş, ne de bunlarca, ciddi bir özeleştiri yapılmıştır.

Bu arada, geridönüş kargaşası içinde Kongre ikinci plana düşmüş ve yapılıp yapılmayacağı bile bilinmez hale gelmiştir. Daha da önemlisi, bağlantılı, tutarlı, alternatifli bir politika yokluğunda, 6. Kongre ister açık ister gizli yapılsın, daha önce değinilen çelişkili durum yüzünden, partisel anlamda meşruiyetine kuşku düşmüştür.

Organsal isleyiş yokluğunun, tepeden inmecilik ve keyfiliğin, öte yandan da günübirlik ve yeterince olgunlaştırılmamış zikzaklı politikaların sonucu olarak ortaya çıkan olumsuz, yer yer de vahim gelişmeleri başka örneklerle uzatmaya gerek görmüyoruz. Ancak şu anda, pek çok partili gibi biz de çözüm arıyoruz. Sözünü ettiğimiz ve yaşamakta olduğumuz temel aksaklıkların Türkiye solunda sadece TKP'nin sorunu olmadığı görüşündeyiz. Bu yüzden de arayışların ve çözümün bütünsel ve geniş bir bakışın ürünü olması gerektiğini düşünüyoruz.

Türkiye sosyalist hareketinin ve Türkiye'nin önünde duran, en başta örgütsel olmak üzere çeşitli sorunlara, yukarıda özetlemeye çalıştığımız durumuyla TKP'nin veya onun TİP'le birleşmesinden doğacak TBKP'nin tek başına cevap getiremeyeceği; sorunun benzer yapılar veya bunların bir koalisyonu ile de çözülemeyeceği görüşündeyiz. Son günlerde, TBKP'nin TSİP'le genişlemesi doğrultusundaki çabaların da, sözkonusu partilerin gövde ve kadrolarından kopuk şekilde sürdürülmesiyle ve tepeden uzlaşmalarla istenilen doğrultuda sonuçlar veremeyeceğini düşünüyoruz. Çözümü, kadrolara açık, tüm kadrolarla birlikte, onların görüş, düşünce ve yaratıcılıklarının yansıdığı ve önüne hedef olarak, mevcut yapıların içinde eriyebilecekleri yeni bir örgütlenmeyi koyan açık bir tartışma ve kaynaşma sürecinde görüyoruz. TBKP'nin de içinde eriyeceği yeni ve güçlü bir yapılanmaya giden yolda önerimiz, tüm partili yoldaşların, tüm Türkiye sosyalist güçlerinin bu yeni yapılanma sürecine, bu konu etrafındaki tartışma ve görüş geliştirmelere aktif katılmaları; böyle yeni bir örgütsel birliğin sağlam temeller üzerinde kurulması için TBKP'nin çaba göstermesi; tüm çabalarını, kolektif güç ve aklını, kadrolarını bu amaca seferber etmesidir.

Yoldaşça selamlarımızla

Işık Yenice	Fidan Durukan	Fatma Belgen
Emine Amasyalı	Ferhat Esen	M. Demircan
		Cem Korkmaz

18.06.1988

Çözüm, sosyalist hareketin
yasal, açık, geniş Partisindedir

Dünyamız bir çağ değiştirme süreci yaşıyor. Hayatın her alanındaki hızlı değişme ve gelişmeler yeni yaratıcı çözümler, yeni cevaplar, yeni modeller gerektiriyor. Yakın zamana kadar yeterli sayılan çözümlerin ve cevapların artık yetersiz kaldığını hayat kanıtlıyor. Yaşamın davattığı sorular cevap bekliyor. Dünya komünist hareketi, bir süreden beri yaratıcı bir arayış içinde.

Böyle bir çağ ve ortamda, gitgide derinleşen ve süregenleşen bir toplumsal bunalım yasayan Türkiye'de solun dağınıklığı, bu dağınıklığın da ürünü olan güçsüzlüğü ve kitlelerden kopukluğu, alternatif oluşturmalarını engelliyor. Yaşadığımız günlerde, "bugüne vurmayı, yarını kurmayı", değişen dünyanın ve Türkiye'nin yeni koşullarının doğurduğu yeni ihtiyaçlara cevap vermeyi amaçlayan her kişi, her siyasal akım ve örgütün önünde, kaçınılmaz bir adım var: Kendi yapı ve doğrultusunu, düşünce ve politikasını derinlemesine ve her türlü önyargıdan arınmış olarak sorgulayabilmek; kendi dar grupsal-örgütsel sınır ve çıkarlarını aşabilmek; devrim ve sosyalizm hedefine götürmeyen kalıplaşmış düşünceleri ve biçimleri cesaretle ayıklayıp, yerlerine işçi sınıfının bilimi ve günün ihtiyaçları temelinde, amaca ve nesnel koşullara uygun yenilerini koyabilmek için harekete geçmek...

Böyle köktenci ve cesur bir atılım, geçmişi ve bugünkü durumu gözönüne alındığında, Türkiye devrimci solu açısından sadece bir gereklilik değil, aynı zamanda hayatî bir zorunluluktur da. Türkiye sosyalist hareketinin bugün karşıkarşıya bulunduğu sorunlar, geçmişinden taşıdığı nesnel ve öznel kökenli tortular, kitleselleşememenin getirdiği sekterlik ve tikanıklıklar, devrimci, sosyalist kadroların - yani hepimizin- bu mirasın izlerini taşıyan yapılanmalarımız yüzünden, böyle köktenci ve cesur bir adımın ne büyük güçlüklerle karşılaşacağı da ortadadır.

Dünya komünist hareketinin böylesine derin, çetin, yeryer zorlu ama yaratıcı ve umutlu bir arayış içinde olduğu bir dönemde, Türkiye sosyalist hareketinin bu arayışın dışında kalması düşünülemez. Her geçen gün, henüz ürkekçe de olsa, bu arayışa katılan yeni sesler duyuluyor. Eskiden kimi kesimlerde alçak sesle dile getirilen sorular, şimdi daha derinlemesine ve etkili soruluyor. Cevapların kof sloganlara uymasından çok marksizmin bilimine ve hayatın gerçeklerine uymasına özen gösterme eğilimi adım adım ilerliyor. Bu arayışın, ürünlerini bir anda vermesi kuşkusuz beklenemez. Ancak, Türkiye sosyalist hareketinin, bir çağın, bir dünyanın değişmesi, yepyeni bir çağ ve dünyaya geçilmesi gibi tarihsel anlamda "dev" bir süreci, birkaç on yılın dar pratiği içinde algılama, yeni bir dünyanın kuruluşunda sadece bir ilk adım olan daracık bir zaman parçası çerçevesinde düşünme alışkanlığını da artık aşması, geniş ve boyutlu düşünme ve davranma alışkanlığı edinmesi gerektiği ortadadır.

Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye sosyalist hareketi içinde de filizlenmeye başlayan yeni yaklaşım ve bakışlar, Türkiye'nin özgün sorunları ve sosyalizmin önünde duran büyük zorluklarla birleşince, sosyalist hareketin örgütsel birliği gibi temel bir soruna da yeni bir bakış ve yaklaşımla yaklaşmak gerekiyor. Bu konudaki tartışmalar, birkaç yıldan bu yana derinleşerek ve yeni boyutlar kazanarak sürüyor. Bu verimli ve umut verici arayış, ne yazık ki yeryer, Türkiye sosyalist hareketinin birliğine eski hatalarla yüklü bakışların, eski darlık ve örgüt şovenizmlerinin izlerini taşıyor. Birlik için önerilen modellerden veya bu yolda atılan adımlardan bir bölümü halâ eski temel hatalarla malûl. Öte yandan birliğin doğal öğeleri olacak örgüt ve kişilere karşı sübjektiflik payı ağır basan değerlendirme ve tutumlardan da bütünüyle vazgeçilmiş değil. Bu durum, konu etrafında canlı, yapıcı, dostça bir tartışma ortamının yeterince gelişmemiş olmasından da kaynaklanıyor.

Örneğin, çeşitli sol parti ve grupların, bir avluyu ortaklaşa kullanan tek tek aileler misalî bağımsız varlıklarını korumaları, aralarında iyi ilişkiler ve savaşım ortaklığı geliştirmeleri, birlik ve örgütlenme anlayışlarından biridir. Neredeyse 20 yıldır denenmekte olan ve acı sonuçları yaşanmış bir

modeldir bu. Üstelik de hayat, aynı avluyu kullananların çoğunlukla düşmana karşı değil birbirleriyle savaştıklarını da göstermistir. Bu denenmiş modelin , dağınıklık, kitlelerde güvensizlik, örgütlerde güçsüzlük ve hastalıklar yaratmış olduğunu defalarca yinelemenin gereği yoktur. Üstelik, 1988 Türkiye'sinde sosyalistlerin çözmekle yükümlü oldukları yepyeni ve ağır sorunlar, başarısızlığı kanıtlanmış bu modelin aşılması gerektiğini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır. Hareketimizin son 20, hele de son 10 yıllık pratiği, dağınıklığın çözümsüzlüğü kadar, dağınıklığın eski örgütlenme biçimleri, eski anlayışlar ve her grubun önce kendi partisini kurup - veya varolanı koruyup - sonra birlik araması yoluyla çözölemeyeceğini, en azından bu yolun daha kolay ve kısa olmadığını göstermektedir.

Bir başka birlik anlayışı veya modeli TKP ve TİP'in birleşmesiyle doğan TBKP'de ve onun bugün TSİP'le birleşmek için attığı adımlarda somutlanmaktadır. Bu gelişmeleri küçümsemek, ama sınırlarını ve içinde barındırdığı eski hataları da görmek gerektiği kanısındayız. Örneğin TKP ve TİP'in birleşmesi, yıllarca her iki partinin tepelerinde yürütölen görüşmeler sonucunda gerçekleşmiştir. Örgütlerin ideolojik, politik ve kadrosal-örgütsel olarak birbirleri içinde eriyip gerçekten tekleşebilmele-ri süreci böyle bir tepeden gelişme ve karar karşısında oldukça sancılı ve yavaş ilerlemektedir. Partilerin merkez organlarının "biz birleştik" demeleri, gerçek birliğin sağlanmasına yetmemekte, hatta yeryer süreci geciktirmektedir. TBKP, yarın, yine aynı tepeden görüşme ve uzlaşmalarla TSİP'le de birleşecek olsa, ortaya çıkacak birlik, hem birliğin öğeleri olan partilerin kadroları hem de birlik dışında kalacak olan geniş sosyalist kesimler açısından tatmin edici ve gerçekten toparlayıcı olamayacaktır. Eski birlik modelleri, hem birleşme sürecinde izlenen yol ve yöntemler, hem de birleşmeye temel olacak politik ve örgütsel birlik platformunun kapsamı ve genişliği açısından, kanımızca, günümüz ihtiyaçlarına cevap verebilecek düzeyde değildir. "Tepede" değil, tüm parti üyelerinin ve sol kamuoyunun katıldığı birleşme tartışmalarına; "kapalı kapılar ardında" değil açık bir birleşme sürecine ihtiyaç vardır. "Önce biz birleşiverelim de sonra diğerlerini de devreye sokarız" yaklaşımından

vazgeçerek, daha başından hedeflememiz gereken geniş, açık, yasal partiye uygun bir birleşme sürecine girilmesi, kurulacak yeni yapıyı da sağlıklı kılacaktır.

Birliğin gerçekleşmesini güçleştirecek bir başka yaklaşım da birlik içinde erimesi gereken, birliğe katılacak olan tüm öğelerden, sonuna kadar ve ayrıntıda ideolojik ve politik anlaşma istenmesidir. Bu, sadece birliği daraltacağı için değil, daha önemlisi, günümüzün acil ihtiyacı olan yeni bir partinin gelecekteki "olması gereken" iç işleyişine de aykırı düşeceği için gereksiz ve yanlış bir yaklaşımdır. İlerde dile getireceğimiz temel ilkesel noktalarda anlaşma ve bu noktalar etrafında hedefimizi vurgulayan bir program, birliğin somutlanacağı yeni yapılanma için ilk adımda yeterli olur kanısındayız.

Geçmişin derslerinin doğruladığı ve günümüz dünya ve Türkiye koşullarının gerektirdiği birlik anlayışı ve modeli, kanımızca, birliğe katılan öğelerin yeni yapının merkez organlarında hangi güç ve oranlarda temsil edileceğinin tartışıldığı bir anlayışın; ayrıntılara kadar inen programların; hem gereksiz hem de gerçekçi olmayan sıkı merkezîyetçi örgütsel birlik anlayışlarının çok ötesinde, sosyalist hareketin yasal, açık, geniş bir örgütlenmesidir.

Türkiye solunda zaten bir süreden beri devam eden konuya ilişkin tartışmalara bir katkı getireceği umuduyla ve tartışılmak üzere sunduğumuz "yasal, açık, geniş bir sosyalist örgütlenme" önerimizi kimi noktalarda açmak isteriz.

Türkiye'nin bugün için ihtiyacı olan ve solda bir alternatif olusturabilecek partinin yasal olması gerektiğine inanıyoruz. Bu konudaki eski fetişizmimizi gözden geçirmeliyiz. Devrimcilik eşittir illegalite mutlaklaştırmasının gerçek hayata uymadığını Türkiye pratiği bize açıkça gösterdi. İllegalite, işçi sınıfı partilerinin olmazsa olmaz varlık ilkesi değil, zorunlu bırakıldığı bir korunma durumudur ve mümkün olduğunca aksi yönde, yani yasallık kazanma yönünde zorlanmalıdır. Burada bir siyasi partinin mevcut yasalar çerçevesinde kurulmuş olması, yani legal olmasıyla "toplumsal meşruiyet" kazanması arasında da bir ayrım yapmak istiyoruz. Yasallık ve toplumsal meşruiyet

çoğu zaman birbirine çok bağılı olmakla birlikte, belli durumlarda iki kavram arasındaki diyalektik ilişkiye rağmen farklılık da olabileceğini tarihsel pratik göstermektedir. Bugün, Türkiye'nin ihtiyacı olan sosyalist parti, asıl hedefini toplumsal meşruiyeti, yani kitlelerin ona inanıp sahip çıkmasını, kitleler gözünde "meşru" olmayı kazanmak olarak koymalıdır. Böyle bir meşruiyet kazanmanın yolunun, bugün, böyle bir parti oluşturmak için çaba ve mücadeleden geçtiği ve toplumsal meşruiyetin sağlandığı ölçüde burjuva yasallığını zorlamanın olanaklarının çok artacağı görüşündeyiz. Öte yandan, önerdiğimiz yasallık, her adım ve eylemde, düşünce ve davranışta, varolan burjuva yasalarının zorlanmayacağı, onlara milim milim uyulacağı anlamına gelmez. Geçmişte de örnekleri yaşandığı gibi, her yasal sosyalist parti, hele Türkiye koşullarında, varolan yasallığı aslında varlığıyla bile zorlar.

Bugün Türkiye'nin ve Türkiye sosyalist hareketinin ihtiyacı olan parti açık olmalıdır. Açıklık kavramını, kamuoyuna açıklık anlamında olduğu kadar iç işleyişinde de açıklık olarak; Türkiye sosyalist-komünist hareketinde partilerin gelişmesi üzerinde olduğu kadar sosyalist ahlâk ve insan üzerinde de büyük tahribatlara neden olmuş konspiratif yöntemlerin zıddı olarak kullanıyoruz. Bir korunma tedbiri olarak değil de başlıbaşına bir yöntem, bir yönetim biçimi olarak benimsenen konspiratif-darbeci anlayışların, özellikle günümüz Türkiye' sinde biryana bırakılması gerektiği^{ne} ve kurulacak partinin bu anlamda açık ve demokratik bir iç işleyişe sahip, açık tartışma ve katılımı ilke edinmiş bir parti olması gereğine inanıyoruz. Kimi zaman, polisten gizlilik değil de üyelere gizlilik olarak, çoğu zaman yönetimlerin hatalarını gizlemek için kullandıkları bir kalkan olarak iş gören konspirasyon fetişizmi artık kalkmalıdır kanısındayız.

Sosyalist hareketin örgütsel birliğinin sağlanacağı yeni yapılanma geniş bir parti olmalıdır. Marksizmin bilimi ve sosyalizm hedefi temelinde, sosyal demokrasinin solunda kalan geniş bir yelpaze içindeki kisi, grup, kanat ve partilerin mümkün olan en geniş kesimlerini bağrında toplayabilmelidir. Partinin kuruluş sürecinde ve partiye girilirken kabul edilen genel ilkeler temelinde, her türlü değişik görüş ve tartışma partide büyük

bir açıklıkla ve meşruiyetle yer alabilmeli; Marksizm temelinde sosyalizm hedefinde, günümüzün barış ve demokrasi savaşımı görevlerinin ana ilkelerinde birleşenler, her konuda çeşitli görüşlerin varlığını ve tartışılmasını doğal ve geliştirici kabul etmelidirler. Böyle geniş ve açık bir örgüt ortamı, Türkiye devrimci sosyalist hareketinin geniş kesimlerini bağrında toplayabileceği gibi, şu sırada hiçbir sol örgütlenme içinde yer almayan çok sayıda devrimcinin, sosyalistin ve Türkiye'nin dört bir yanında yerlerini ancak böyle bir sosyalist parti içinde görebilen pek çok yeni kadronun ihtiyaçlarına da cevap olacaktır.

Türkiye sosyalist hareketinin, önerilerimiz doğrultusundaki yasal, açık, geniş örgütlenmesi, kuşkusuz çeşitli yönleriyle tartışılmaya, geliştirilmeye açık ve muhtaçtır. Ancak, kanımızca, bugün Türkiye'de, ancak böyle bir parti, sosyalist hareket ve kadroların birliğini, parti içi gerçek demokrasiyi ve yaratıcı katılımı ve toplumsal meşruiyetin kazanılmasını sağlayabilir. Böyle bir parti, üyelerinin, canlı ve özgür bir parti yaşamı içinde, günün görevlerinin üstesinden gelmenin en etkin ve en yaratıcı yollarını bulup bu görevler için savaşırken, kendilerini ve kitleleri nihai hedefe doğru hazırlayıp yönlendirdikleri bir yapı niteliği kazanarak, kendi dinamiğiyle gelişerek, şekillenerek, yeni görevlere göre yeniden yapılanarak devrime ve sosyalizmin kuruluşuna doğru gidebilir. Politik ve örgütsel birlik platformunu devrim sürecinin her aşamasının gereklerine göre o aşamaya uygun düzeyde geliştirebilir. Böyle yeni bir oluşumun, önemli bir kafa, yaratıcılık, heyecan, inanç ve eylem gücüyle yola çıkabileceğine ve bu büyük potansiyel gücü gerçek güce dönüştüreceğine inanıyoruz.

Sosyalist hareketin günümüzdeki gereksinimi: yasal, açık, geniş partinin kuruluş sürecinin de ilkelerine uygun gelişmesi gerektiği kanısındayız. "Önce biz tepeden birleşelim, sonra nasıl olsa gelirler" yaklaşımı böyle bir yapılanma açısından geçersizdir. En azından, süreci uzatır ve güçleştirir. Sosyalist partinin kuruluş çalışmalarının, kuruluşu katılması olanaklı veya katılmak isteyen tüm örgüt, grup ve tek tek sosyalist kişilerle birlikte yürütülmesi gerektiği inancındayız. Parti, en geniş bir

kollektif çalışma ve açık tartışma ortamında şekillenmeli, ona katılan herkesin ortak eseri olmalı ve dışında kalanları, marksizm temeli ve sosyalizm hedefinde birlik oldukça, zaman içinde bağrında toplayabilecek güven vericiliği sağlayabilmelidir. Önerdiğimiz partinin geniş demokratik işleyişinin, sağlam, açık ve her üyeye esit uygulanan parti hukukunun, güven ortamının temelleri, daha kuruluştaki, böylece atılacaktır.

Böyle bir oluşumun uzun zaman alacağı, tartışmalar içinde boğulacağı kuşkusu ve itirazı doğabilir. Ancak, soldaki her kesimin kendi partisini kurması ve daha sonra birlik araması, yada birleşilebilecek her parti ve güçle tek tek ve adım adım birleşmeye çalışmak şeklinde özetlenebilecek diğer modellerin de -sonuna kadar taşıyacakları eksiklik ve hastalıklar bir yana bırakıl-sa bile-daha çabuk gerçekleşmediklerini hayat göstermiştir. Sosyalist hareketin birliği gerçekten amaçlanıyorsa denenmesi gereken yol budur. Daha açık bir deyişle, sosyalist hareketin birliğini amaçlayan, sosyalizm uğruna ve günün acil sorunlarının çözümü için savaşmayı önüne koyan tüm parti, çevre, grup ve kişiler, böyle bir süreç boyunca birbirleri içinde ve Parti'nin içinde erimeli; temel ilkeleredeki birlik bir yana, her konuda hayatın getirdiği tüm renklilik ve çeşitlilik partiyi yaratıcı biçimde zenginleştirmeli, serpilip gelişebileceği ortamı bulmalıdır.

Böyle bir parti tüm devrimci solu, sosyalist hareketin bütününe kucaklayabilir mi? Bu soruya da gerçekçi yaklaşmak gerekir. Böyle olması ne kadar istenirse istensin, nesnel ve öznel kökenli bir dizi nedenden ötürü, sosyalist hareketin yeni örgütlenmesi hele başlangıçta tüm solu eksiksiz olarak kucaklayamayacaktır. Ama, daha kuruluştan başlayarak her türlü tepeden inmecilikten kurtarılırsa umulduğundan daha kucaklayıcı olacağı da ortadadır. Çeşitli kesimlerden sosyalistler, devrimciler açısından çekim merkezi olmaya aday bir örgütün, yukarıda anlatmaya çalıştığımız parti içi demokrasinin geniş söz ve katılım hakkına, inisiyatif ve yetki dağıtımına olanak tanıdığı böyle bir parti olduğunu düşünüyoruz.

Bu parti, kendi dışında varolacak sol örgüt ve partilerle çatışma değil destek ve işbirliği ilişkileri geliştirebilmelidir. Daha kuruluş aşamasında, çeşitli alanlarda ortak savaşım

olanakları yaratılarak şekillenmelidir.

Tartışmaya açmak istediğimiz düşüncelerimizi özetleyecek olursak, Türkiye sosyalist hareketinin acil ve güncel ihtiyacını marksizm temelinde, sosyalizmi hedefleyen, yasal, açık, geniş, parti içi demokrasinin gerçekten hayata geçtiği, çeşitli görüş ve düşüncelerin özgürce tartışılıp kararların tüm parti tarafından alındığı, yeni düşünce ve görüşlere, insanın yaratıcılığının gelişmesine olanak tanıyan, toplum ve yaşamın her alanından ses getiren bir sosyalist partinin kuruluşu olarak görüyoruz. Sosyalizmi hedefleyen, bu hedefi gözden kaçırmaksızın günümüzün acil demokrasi sorununa çözüm getirmeyi, kitlelerle bağlaşıp sosyalizme kitlelerle birlikte yürümeyi amaçlayan her hareket, her örgütlenme, her parti, her kişi, vakit geçirmeksizin bu hedefe doğru yürümeli, böyle bir yeni yapılanma içinde erimeyi, buluşmayı, birleşmeyi kendine hedef edinmelidir.

Günümüz dünyasının ve Türkiye'nin koşullarına uygun böyle bir örgütlenmenin, tüm nesnel ve öznel güçlükleri aşarak kısa sürede gerçekleştirilebileceğini düşünmek kuşkusuz hayaldir. Ama tüm adımları, çabaları, politikaları bu amaca yönelik saptamakta hiç vakit gecirmemek gerektiği de açıktır. Sosyalizmin birliğinin somutlanması olacak sosyalist partiyi, geçmişin tüm miras ve deneyimi üzerine inşa etmenin sorumluluğu ve heyecanı, bu yoldaki çabalarımıza ivme verecektir.

Emine Amasyalı

Fatma Belgen

Fidan Durukan

Ferhat Esen

Cem Korkmaz

Işık Yenice

Not: Tartışmaya açmak istediğimiz ve yazılı hale getirdiğimiz görüşümüzün, konunun güncelliği ve aciliyeti nedeniyle Yeni Yol'un çıkacak ilk sayısında yayınlanması kararı alınması istem ve ricasıyla...

YA DEMAGOJİ, YA DEMOKRASİ

Ankara'da politik bir dava başlıyor. Yetkili savcı bu davanın "asrın davası" olacağını söyleyerek övünüyor. Gerçekten de eşine ender rastlanır bir davayla karşı karşıyayız. Bir benzerini daha bulabilmek için hukuk tarihi sayfalarını acaba ne kadar geriye çevirmek gerekiyor?

Sanıklar, Kutlu ve Sargın'ın yanısıra onları savunmak isteyen iki avukat ve daha on iki Türk yurttaşı. Ancak sözkonusu olan yalnızca on altı kişinin kademi değildir. Bu davayla insan haklarına saygı duyan herkese meydan okunuyor.

İnsan hakları fikri, demokratik devlet şekillerinin gerçekleştirilmesiyle çok yakından bağlıdır. Magna Karta, Fransız Devriminin İnsan ve Yurttaşlık Hakları Bildirisi, ve 1948 yılında yayınlanan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi mutlak hükümdarlıktan demokratik cumhuriyete ve halkın egemenliği ilkesine giden yolun kilometre taşlarını oluştururlar. Türkiye, halkın egemenliği ilkesini daha 1923 yılında Cumhuriyetin ilanı ile kabul etti. Ancak bugün bile demokrasinin gerçekleştirilmesi büyük kişisel fedakarlık isteyen bir ödev olarak kalmaya devam ediyor.

12 Eylül askeri darbesinden üç yıl sonra iktidara gelen Başbakan özal, Türkiye'de demokrasiye geçildiğini ve insan haklarına saygı gösterildiğini iddia ediyor.

1987 yılının Kasım ayında askeri darbeden beri Avrupada siyasi mülteci olarak bulunan iki politikacı, Dr. Nihat Sargın (Türkiye İşçi Partisi genel sekreteri) ve Haydar Kutlu (Türkiye Komünist Partisi genel sekreteri) her burjuva demokrasisinde geçerli olan hakları ve özgürlükleri kendileri ve temsil ettikleri politik görüşler için talep etme amacıyla Türkiye'ye geri döndüler.

Bu iki politik lider Ankara Esenboğa Havalanında gözaltına alındılar ve on dokuz gün boyunca sorguya çekildiler, işkence gördüler. Bundan sonra tutuklandılar. Bu uygulama, yürürlükte olan ve askeri dikta tarafından hazırlanmış olan Anayasaya bile aykırıdır. Çünkü bugünkü Anayasanın 19. maddesi, gözaltına alınan kişilerin en fazla on beş gün sonra bir yargıç önüne çıkarılmalarını emrediyor.

Kutlu ve Sargın'ın gözaltına alınması, gerek Türkiyede, gerekse yurtdışında bütün parti sınırlarını aşan bir tartışma başlattı. Tutuklamadan hemen sonra, 19 Kasım'da, Avrupa Parlamentosu bir karar alarak bu iki politikacının hemen serbest bırakılmalarını ve kendilerine serbestçe politik faaliyet hakkının sağlanmasını istedi. Türkiyede her iki sosyal demokrat parti, SHP ve DSP, şiddeti reddeden bütün politik akımlar için özgürce örgütlenme hakkı istediklerine işaret ettiler. Avrupada bir çok tanınmış şahsiyet bu iki politikacının serbest bırakılması talebini desteklediler.

Seçimlerden sonra kurulan özal hükümetinin adalet bakanı Oltan Sungurlu şöyle diyor: "Genel af çıkarılması, idam cezalarının, Türk Ceza Kanununun 141, 142. ve 163. maddelerinin kaldırılması için şu an bir çalışma yok. İleride olur veya olmaz."

Bu açıklama şunu gösteriyor: Eğer Türkiyedeki ve Avrupadaki demokratik kamuoyu ilgisini bu dava üzerinde toplarsa,

Türkiyede 141., 142. ve 163. maddelerin kaldırılması için bakanın sözkonusu ettiği çalışma pekala yapılabilir. Bu dava etrafında yürütülecek mücadele, pekala Türkiyede de "fikir suçu"nun tarihe karışması sonucunu getirebilir. Demek ki, herşey insan hak ve özgürlüklerine sahip çıkanların ortak çabalarına bağlıdır.

İşkence ithamları temelsiz midir?

Resmi çevreler Türkiyede işkence yapıldığını reddediyorlar. İspatlanmış işkence olayları "tek tek görevlilerin keyfi davranışları" olarak değerlendiriliyor ve bu gibi kişilerin cezalandırıldığı iddia ediliyor. Gerçek durum daha yakından gözden geçirildiğinde sorumluların öne sürdükleri bu iddiaların tutarlı olmadığı görülüyor.

Askeri darbeden bu yana yedi yıl, ilk özal hükümetinin kurulmasından bu yana da dört yıl geçti. Buna rağmen Türkiyede sistematik işkence polis sorgulamasının vazgeçilmez bir parçası olmaya devam ediyor. Bu durum, Amnesty International ve Helsinki Gözlemci Grubu gibi saygın örgütler tarafından da saptanıyor. Ankaradaki hükümetin en sadık destekçileri arasında olan Reagan yönetimi bile Şubat 1988'de yayınlanan "İnsan Hakları Raporu"nda Türkiyede "sistematik işkence" yapıldığını belirtiyor. Bu raporda işkence olaylarının çoğunun gözaltına alındıktan hemen sonra, tutuklama kararından önce yer aldığı ifade ediliyor.

İşkence ithamlarının yerinde olup olmadığının anlamlı bir şekilde tartışılabilmesi için işkencenin ne olduğu konusunda bir fikir birliği gerekmektedir. Birleşmiş Milletlerin 10.Aralık 1984 tarihindeki Genel Kurul oturumunda kabul edilen "İşkence Konvansiyonu"nun 1. maddesinin 1. bendinde işkencenin tanımı şöyle yapılıyor:

"Bu sözleşme çerçevesinde işkence denildiğinde, bir kamu görevlisi tarafından veya resmi yetkiyle hareket eden bir başkası tarafından, bunların emriyle, bunların onayıyla veya göz yummasıyla; bir kişiden veya bir üçüncü kişiden zorla bir ifade veya bir itiraf elde etmek için; bu kişiyi, bu kişinin kendisi veya bir üçüncü kişi tarafından gerçekten veya muhtemelen işlenen bir suç nedeniyle cezalandırmak için, bu kişi veya bir üçüncü kişiyi yıldırma veya zorlamak, veya herhangi bir başka küçük düşürme amacını taşıyan kovuşturmayla uğratmak için bu kişiye kasten ağır bedensel veya manevi acı çektirme, veya yaralama eylemi anlaşılmalıdır." (Türkiye, bu konvansiyonu 1988 yılının başında imzaladı, ancak onaylamadı.)

Birleşmiş Milletler İşkence Konvansiyonundaki bu tanımı Ankara 1. Asliye Ceza Mahkemesinin kısa bir süre önce açıklanan bir kararı ile karşılaştırmak ilginç olacaktır. Burada siyasi polisin iki memuru, Ali Kaymakçı ve Mustafa Özcihan yayımcı Ayhan Sarıhan'a sorgulama sırasında işkence yapmakla suçlanıyorlardı. Şahitlerin ifadelerine rağmen işkence sanığı iki polis için beraat kararı veren yargıç Karahan, "basit dövmenin işkence sayılmadığı"na işkence diyebilmek için en az on-onbeş günlük doktor raporu alınması gerektiğini açıkladı (Cumhuriyet, 30.12.1987).

Kısa bir süre önce de cumhurbaşkanı Evren işkenceyi kendi açısından tanımladı. Durumlarından şikayetçi olan köylülere

şöyle dedi: "İşkence nedir biliyor musunuz? Adami bağlarlar, sonra da elektrik verirler."

Bazen sorumlular bütün çabalarına rağmen bir işkence olayını, özellikle eğer işkence gören işkence sırasında ölmüş ise, gizleyemiyorlar. Ancak böyle bir durumda da işkenceciler kendilerinin cezadan kurtarılması için her çareye başvurulacağından emin olabilirler. Siyasi polisin namı memuru Mustafa Haskırış'ın durumu buna örnektir.

Bir çok politik tutuklu Mustafa Haskırış'ı işkenceci olarak teşhis etmişlerdi. Mustafa Haskırış buna rağmen cezalandırılmamıştı. Sonunda Mustafa Haskırış'ın tutuklu Zeynel Abidin Ceylanı işkence altında öldürdüğü ispatlandı, Mustafa Haskırış öndört yıl hapis cezasına çarptırılmak zorunda kalındı. Şimdiye kadar bir işkenceciye verilen en ağır cezalardan biri budur. Böylece adaletin yerine getirildiği sanılsın.

Çünkü mahkeme, kararın açıklanmasından bir hafta önce sanığın serbest bırakılmasını kararlaştırmıştı. Sanık hapisten çıktı ve polis memuru sıfatıyla "görevinin" başına döndü. Aynı zamanda pasaport almak için başvuran Haskırış'a derhal pasaport verildi. Böylece namı işkenceci, kararın açıklanmasından bir kaç gün önce elini kolunu sallaya sallaya Türkiye'yi terk etti.

Sargın ve Kutlu, ağır işkence gördüklerini defalarca vurguladılar. Bu işkencelerdeki yöntemlerin askıya alma, elektrik verme, cinsel organları hedef alan işkenceler olduğunu açıkladılar. Ayrıca bilinmeyen bazı ilaçların iğne ile vücuda verildiğini de söylediler. Amnesty International bu açıklamalarla ilgili olarak "acil çağır" yayınladı. Türkiye'de bir çok aydın işkence ithamlarının incelenmesini talep etti. Buna rağmen savcılık tarafından başlatılan soruşturma bir süre sonra "tahkikata mahal bulunmadığı" kararıyla sona erdi.

Bütün diğer işkence olaylarında olduğu gibi, hükümet bu ithamları da reddediyor. Ancak bugüne kadar ikna edici cevaplandırılmayan sorular var.

- 1.) Neden bu iki politik lider, anayasa ihlal edilerek 19 gün dış dünyadan tamamen izole edildiler?
- 2.) Neden Avrupa Parlamentosunun milletvekilleri bile, Sargın ve Kutlu ile konuşma izni alamadılar ve onları sadece bir camın ardından görebildiler?
- 3.) Neden özal hükümeti, Kutlu ve Sargın'ın sorgulamaları bitmeden Avrupa İşkenceyi Önleme Konvansiyonunu imzalamamakta direndi?
- 4.) Nasıl oluyor da tutuklular haftalarca avukatlarıyla görüştürülmeden sorguya çekilebiliyorlar? Bu uygulama faşist rejimlerin sorgulama yöntemlerini anımsatmıyor mu?
- 5.) İşkence altında alınan ve daha sonra reddedilen ifadeler, nasıl oluyor da mahkemelerce değerlendiriliyor?

özal hükümetinin bu sorulara ikna edici yanıtlar verememesi anlamlıdır. Sargın ve Kutlu tarafından ifade edilen işkence ithamları çürütülememiştir.

Bu arada, işkence suçlamasını doğrulayan bir muayene raporu da kamuoyuna duyurulmuş bulunuyor. 25 Şubat'ta Dr. Nihat Sargın, sağ omuzundaki sürekli bir ağrının kaynağının bulunması amacıyla Ankara Nümune Hastahanesi Ortopedi Polikliniğinde muayene edildi. Bu muayene sonucunda doktorlar sağ omuz mafsalinin zorlama sonucu zedelenmiş olduğunu saptadılar. İşkenceden üç ay sonra mütahassis doktor tarafından yapılan bu ilk muayenenin sonucu kollarından asarak yapılan işkenceye işaret eden bir delil olarak değerlendirilmelidir.

Iddianame kaba bir antikomünizme dayanıyor!

Kısaca 14 Mart 1988'de savcılık tarafından açıklanan iddianame üzerinde duralım. Bu belgede Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) programının bir analizini ve bu analize dayanarak söz konusu partinin yasalara neden aykırı olduğunu açıklanmasını bekleyenler, hayal kırıklığına uğrayacaklardır. Belli ki, savcı TBKP'nin görüş ve önerilerini değerlendirmekten kaçınıyor.

Aşağıdaki alıntının da gösterdiği gibi savcı Türkiye Birleşik Komünist Partisi program taslağının tarihsel açıdan TKP ve TIP'in programatik fikirlerinin gelişmiş biçimi olduğunu kabul ediyor:

"Yasadışı TKP ve TIP Programlarının müşterek düşüncesini sanık Nabi Yağcı ve A. Nihat Sargın'ın yurt dışında kurmayı tasarladıkları ve birleşik ortam içindeki TBKP programında görmekteyiz" (Iddianame S.47)

Iddianame bu tespitten öteye gidemiyor. Belli ki savcılık TBKP program taslağını hukuki açıdan tartışmayı göze alamamış. Bunun yerine komünizm hakkındaki kendi görüşlerinden yola çıkmış. Daha baştan üç tez ileri sürüyor: Birincisi, bütün komünist partileri özdeştir, ikincisi, bütün komünist partileri aynı "marksist-leninist devlet düzeni"ni kurmayı hedeflerler ve üçüncüsü bu devlet düzeni genel olarak demokratik bir devlet düzeniyle ve özel olarak da Türkiye Cumhuriyeti anayasası ile bağdaşmaz.

TBKP program taslağında dile gelen şu marksizm anlayışı bilinçli olarak görmemezlikten geliniyor:

"Parti, marksist teorinin gelişmesinde süreklilik ve yenilenmenin içiçe geçtiğini, marksizmin toplumsal pratiğin yarattığı deneyim zenginliğine, geçmişin kültür mirasında ve günümüzün insan düşüncesinde değerli herşeye açık olduğunu vurgular." (TBKP Program Taslağı, S. 66)

Savcı, mahkumiyet istegini haklı gösterebilmek için, sanık mahallinde oturan komünistlerin fikirlerinin yerine kendi kafasındaki önyargıları yerleştiriyor. Diğer bir şekilde ifade edersek: TBKP program taslağı davada bir rol oynamıyor. Sargın ve Kutlu'nun kendilerinin komünist olduklarını ve Marks, Engels ve Lenin'in fikirlerini benimsediklerini açıklamaları yeterli sayılıyor. Savcı bu somut partinin yasalara aykırılığını, bu somut kişilerin suç işlediklerini ispat etmek zahmetine katlanmıyor. Kutlu ve Sargın'ın komünist olduklarını "ispat etmekle" görevini

yaptığını sanıyor (bu da, Kutlu ve Sargın ta baştan beri komünist yöneticiler olduklarını açıklamış olduklarına göre, büyük, bir marifet sayılmaz).

Bu meyanda ortaya dökülen antikomünizmin ilkelliği dikkate değer. Savcılığın komünizmi karakterize etmek niyetiyle öne sürdüğü fikirlerden bir kaç alıntı yapalım:

"Komünizmin prensibi, bizimle beraber olmayana ölümdür, orta yol yoktur." (Iddianame, S. 16)

"Kabiliyetli, girgin ve müteşebbis olan herkes onlara göre faşisttir. Ölmesi gerekir." (Iddianame, S. 16)

Komünist partisinin yasaklanmasına gerekçe olarak şunlar da öne sürülüyor: "Yine Türk Halkınca, bu yasal olmayan parti programının kabul edilmeyişinin düşünülmesi olayıdır." (Iddianame S. 46) Burada "yorumu gerek yok!" demekten başka çare kalmıyor.

TBKP'nin programatik fikir ve politik açıklamalarını tartışmaktan çekinmesi, savcılığın konumunun zayıflığını ortaya koyuyor. TBKP'nin iddia edildiği gibi demokrasi düşmanı olduğunu ispat etmek ellerinden gelmiyor. Bunda şaşacak bir şey yok. Türkiye Birleşik Komünist Partisinin program taslağında yer alan şu tespitler karşısında böyle bir tez nasıl savunulabilir?

"Ülkemizde demokratik bir rejimin kurulması, demokratik gelişmenin sürekli kılınması, askeri darbelerle kesintiye uğramamasının güvence altına alınması, içinde bulunduğumuz dönemin başlıca sorunudur. Demokratik rejim, parlamentonun özgür iradesine dayanması ve en üst organ olması, temel hak ve özgürlüklerin eksiksiz sağlanması, özgür politik yaşamın ve demokratik katılımın gerçekleşmesi demektir. Böyle bir rejim ancak barışın korunduğu ve ulusal egemenliğin güçlendiği koşullarda kurulabilir." (TBKP Program tasarısı, S.36)

Ve devamla:

"Barış ve Demokratik Yenilenme Programı, emekçilerin derin sosyal sorunlarına, hemen bugünden, henüz kapitalizm çerçevesinde olanaklı ilk ekonomik, iç ve dış politik çözümleri getirme programıdır." (TBKP Program Tasarısı, S.34)

"Barış ve Demokratik Yenilenme Programı halkın özgür iradesiyle demokratik bir şekilde oluşacak parlamentonun politik sistemde en üst organ olduğu, halkın demokratik yığın örgütlerinin aktif katılımı dayanan demokratik bir rejim kurma programıdır. Bu program Kürt ulusal sorununa demokratik, adil ve barışçı bir çözüm getirme programıdır. Demokrasinin kazanılması, emekçilerin sosyal sorunlarının çözümünün, ekonomik gelişmenin iç politik önkoşuludur." (TBKP Program Tasarısı, S.35)

Program Tasarısında yapılan bu açıklamalar karşısında "bir diktatörlük kurmak isteme" suçlamaları nasıl gerekçelendirilecek?

Iddianamede bir çok kereler gerek Sargın, gerekse Kutluya yöneltilen bir başka dikkate değer suçlama daha var: "Milli

duyguların "zayıflatılması". Türkiye'de Kürt Halkının varlığına işaret ederek bu halkın haklarına saygı gösterilmesini istedikleri için Sargın ve Kutlunun cezalandırılmaları talep ediliyor.

Bu suçlamanın kendisi onu öne sürülenlerin antidemokratik hukuk anlayışlarını ortaya koymaya yeter. Kürt yurttaşlarımızın temel haklarının çiğnenmesine karşı protesto her demokrasinin insanlık görevi iken, bu demokratik görev suç ilan ediliyor. Kürt sorunu ile ilgili olarak Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) tarafından önerilen barışçı ve demokratik çözümün tartışılması bile yasaklanıyor. Tarih, "devlet düşüncesi" olarak öne sürülen dogmalara bağlı kalınıp dışa karşı Kürt sorunun varlığı inkâr edilmekle ve askersel yöntemlerle çözümü için zorlamakla sorunların daha da keskinleştiğini gösteriyor. DGB başsavcısı hazırladığı belgeyle Sargın ve Kutlunun politik amaçlarına ulaşmak için barışçı yöntemlerle çalıştıklarını ispat etmiş oluyor. İddianamenin hiç bir yerinde iki lider hakkında şiddete başvurdıkları veya şiddete başvurmayla çağırdıkları yönünde bir suçlama yer almıyor. Tam tersine. Bizzat başsavcı silahlı mücadelenin TKP'nin eylem biçimleri arasında yer almadığını kabul ediyor. İddianamede bu konuda şöyle denilmiş: "TKP amacına ulaşmak için, benimsediği stratejisini yaşama geçirebilme yolunda zaman ve şartlara göre değişen çeşitli taktikler uygulamıştır. Bu taktikler genelde silahlı hareketi ihtiva etmeyen propaganda faaliyetlerini, yağınsal kampanyaları, cephe oluşturma ve eylem birliği gerçekleştirme faaliyetlerini kapsamaktadır." (S.62)

Adalet ilkelerine uygun bir davadan söz edilebilir mi?

Kutlu ve Sargın hakkında açılan davaya Ankara Devlet Güvenlik Mahkemesinde bakılacak. Devlet güvenlik mahkemeleri özel mahkemelerdir. Bu mahkemeler daha yetmişli yıllarda kurulmuştu. Ancak daha sonra anayasa mahkemesi tarafından anayasaya aykırı bulunarak kaldırıldılar.

1980'deki askeri darbeden sonra generaller devlet güvenlik mahkemelerini kendilerinin hazırladıkları 1982 anayasasına dayanarak yeniden kurdular. Anayasa mahkemesinin daha önceki kararının da ispat ettiği gibi, devlet güvenlik mahkemelerinin bağımsızlığı hakkında en azından ciddi kuşkulara yer vardır. Özellikle iki noktanın altını çizmek gerekiyor: Birincisi: Bu mahkemeler askeri yönetim tarafından kurulmuş olduğundan o zamanki iktidar sahipleri kendi fikir ve görüşlerine uygun hakimleri tayin etme fırsatını buldular. Olağan mahkemelerde bu çeşit keyfi tayinler mümkün olamazdı. İkincisi: Devlet güvenlik mahkemelerinde mahkeme heyeti genellikle üç hakimden oluşuyor. Bu üç hakimden bir tanesi yasaya göre (hukuki eğitim görmüş) bir subay. Bu hakim subay hakim sıfatıyla verdiği kararlarda üstlerinin emirlerine bağlı değil. Ama yine de bu askeri hakimleri etki altına almak için bir çok yol ve araçlar mevcut. Bir subay olarak bütün kariyerinin askeri makamların kararlarına bağlı olması bile son derece kuşkuludur bir durum yaratıyor.

Askeri yönetimlerin askeri mahkemelere kanun dışı müdahaleleri bir dizi örnekle belgelenmiş bulunuyor. Yukardan gelen bu çeşit baskılara boyun eğmedikleri için

istifa etmek zorunda kalan subayların açıklamaları da kamuoyunca biliniyor. Bütün bu nedenlerle mahkemenin şu veya bu şekilde etki altında kalması tehlikesi mevcuttur.

Bir diğer son derece düşündürücü nokta savunma hakkı ile ilgilidir. Daha şimdiden, mahkeme başlamadan, olumsuzluklar görülmektedir.

Sargın ve Kutlunun yanısıra iki avukat, Atilla Coşkun ve Rasim Öz aleyhine de dava açılmış bulunuyor. Bu iki avukat geçen Aralık ayında göz altına alınıp uluslararası protestolardan sonra tekrar serbest bırakılmışlardı. Atilla Coşkun Türkiye Komünist Partisinin üyesi olmakla suçlanıyor. Rasim Öz ise "suç teşkil eden bir eylemi övmüş olmak" suçlamasıyla sanık sandalyesine oturtuluyor. Bilindiği gibi, Rasim Öz iki genel sekretere "demokrasi için mücadelenize saygı duyuyoruz" diye seslenmişti. Aynı konuda aleyhlerine dava açıldığı için bu iki avukat Kutlu ve Sargının savunmasına katılamayacaklar.

Bu yöntemle savcılık avukatları dilediği gibi savunma dışında bırakma imkânına sahip. Avukatlar her an sanık sandalyesine oturtulmak tehlikesiyle karşı karşıyalar. Bu durumun savunma için sürekli bir tehdit kaynağı oluşturduğu açıktır. Rasim Öz ve Atilla Coşkunun aleyhlerine dava açılmış olması bu tehlikenin son derece somut bir tehlike olduğunu ispat etmektedir.

"Yapılan herşey yasalara uygundur"

Avrupa Parlamentosu ve Amnesty International daha 19 Kasım 1987 tarihinde, yani Kutlu ve Sargının gözaltına alınmasından bir kaç gün sonra, iki liderin hemen serbest bırakılmasını talep ettiler. Hükümet yetkilileri bu tür bir taleple karşılaştıkları zaman beylik bir cevap veriyorlar: Yapılan herşey Türk Yasalarına göre yapılmaktadır. Türk yasaları da komünistlerin hapse atılmasını öngörüyor. Hükümet tarafından öne sürülen bu savunma ne ölçüde geçerli?

Türk yasalarının komünistleri (ve savcılar tarafından "komünist" ilan edilen herkesi) adi suçlularla aynı kefeye koyduğu şüphesiz doğrudur. Ancak burada şunu sormak gerekir: Bu tür yasalar adaletin temelini oluşturabilirler mi? Unutmayalım ki, bu tür bir hukuk anlayışı, faşizm deneyiminden bu yana uluslararası topluluk tarafından reddediliyor. Eğer hükümetin yukarıdaki savunmayı dayandırdığı hukuk anlayışı doğru olsaydı, Nazilerin işledikleri cinayetler karşısında da ses çıkarmamak gerekirdi. Çünkü Nazilerin bütün uygulamaları o tarihte yürürlükte olan yasalara uygundu. 10 Aralık 1948 tarihinde açıklanan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesi de işte bu yüzden yayınlanmadı mı?

Türkiye de gerek Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunu imzalamakla, gerekse özal hükümetinin sık sık tekrarlanan açıklamalarıyla şu veya bu devlet tasarrufunun yasallağını belirleyen tek kıstasın Türkiye Cumhuriyeti yasalarının olamayacağını kabul etmiş oldu. Asıl sorulması gereken şudur: Mevcut yasalar insan haklarının korunmasını sağlıyorlar mı, sağlamıyorlar mı? "Yürürlükte olan yasalara" dayanmak, ancak bu yasalar insan haklarının korunmasını güvence altına alıyorsa meşru olabilir.

Üstelik hiç de küçümsemeyecek sayıda Batı Avrupalı hukuk bilgininin ilgili Türk kanunlarının ve yine bunlara dayanan mahkeme kararlarının insan haklarıyla bağdaştırılamayacağını saptamaları bu noktada insan haklarını esas almayı bütünü zorunlu kılıyor.

Örneğin 20-29 Kasım 1987 tarihlerinde Pariste toplanmış olan "Türkiyenin Dostları" isimli uluslararası kongre Danimarkalı Profesör Erik Siesby'nin önerisiyle kabul edilen bir kararda şu tesbiti yapıyor:

"Türk Ceza Yasasının bir dizi maddeleri Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun 9., 10. ve 11., Birleşmiş Milletler Genel İnsan Hakları Bildirgesinin 18., 19. ve 20. maddelerinde dile gelen, fikir özgürlüğü, vicdan ve inanç özgürlüğü, görüşlerini serbestçe ifade etme hakkı ve barışçı toplanma hakkı ve örgütlenme hakkıyla çelişki içindedir. Bu durum özellikle Türk Ceza Yasasının 140., 141., 142., 143., 158., 159. ve 163. maddeleri için geçerlidir. Söz konusu maddeler ya tamamen kaldırılmalı ya da değiştirilmelidir."

Bu değerlendirme Sargın ve Kutlunun Türkiye'ye dönüşlerinde de önemli bir rol oynamıştır. Daha önceki yıllarda gördüğümüz çok sayıdaki komünist davalarının aksine Sargın ve Kutlu marksist fikirlerin yayılması için en ön saflarda çalıştıklarını inkâr etmiyorlar. Her ikisi de daha baştan iki yasaklanmış partinin genel sekreterleri sıfatıyla kamuoyuna seslendiler ve bu sıfatla Türkiye'ye döndüler. Her ikisi de tamamen demokratik olarak nitelendirdikleri politik fikir ve eylemlerini açıkça kabul ediyorlar. Fakat aynı zamanda iddianamenin dayandığı kanunların genel insan hakları ve demokrasi ilkeleriyle bağdaşmadığına işaret ederek kendilerinin suçsuz olduğunu söylüyorlar.

Komünist hareketin yasaklanmasının tarihi

Başbakan özal ABD'nin Houston şehrinde düzenlediği basın toplantısında "141, 142 ve 163. maddeler Türkiyenin, Cumhuriyetinin kuruluşundan beri temel taşlarıdır" dedi. Oysa 141 ve 142. maddelerin Türk Ceza Kanununa girdikleri 23 Haziran 1936 tarihine kadar Türkiye'de var olan yasa maddelerinde propaganda ve örgütlenme eylemlerini cezalandıran hükümler bulunmamaktaydı. Sol hareket bu tarihe kadar da ezilmeye çalışılmış, ama bu daha çok "Tahrir-i Sükun" gibi özel yasalar ya da mevcut yasalara zorlama yorumları getirilmesi aracılığıyla yapılmıştır.

23 Haziran 1936 günü Resmi Gazetede yayınlanarak yürürlüğe giren Türk Ceza Kanununun 141. ve 142 maddeleri 1930 faşist İtalyan Ceza Kanunu örnek alınarak hazırlandı. "Rocco Kanunlarının" 270 ve 272. maddeleri Türkiye'ye ithal edildi. Bu maddelerin temelinde kişinin, devletin karışmayacağı hiç bir özelliği, düşüncesi olmadığına dair totaliter devlet anlayışı yatmaktadır. Devlete, kendisine muhalefet eden kuvvet zoruyla ezme olanağını veren bu maddeler hukuku da kaba kuvvet için düzenlemeler yapan bir kuruma dönüştürmektedir.

Eğer kısaca ifade etmek gerekirse, 141. madde, bir toplumsal sınıfın diğer toplumsal sınıflar üzerinde tahakkümünü kurmayı, veya bir toplumsal sınıfı yok etmeyi, veya ülkede

mevcut ekonomik ve toplumsal temel düzenlerden herhangi birini devirmeyi amaçlayan örgütleri kurmayı yasaklıyor. 142. madde ise aynı amaca yönelik propagandayı yasaklıyor.

141 ve 142. maddeler Türkiye'ye ithal edildikten sonra 1938, 1946, 1949, 1951 ve 1983 yıllarında daha da sertleştirildiler. Bu değişiklikler İtalyan faşistlerini bile geri bıraktığımızı gösteriyor. 1951 yılında yapılan değişiklikle "cebiri", yani zor kullanarak devirme şartı 141. ve 142. maddelerden çıkartıldı. Böylece zor kullanmadan, barışçı yollardan değişiklik isteyen örgütler de yasaklanan örgütler haline getirildi. Diğer önemli bir değişiklik ceza miktarıyla ilgili idi. Faşist İtalya'da bu maddeler çerçevesinde verilen en yüksek ceza 5-12 yıl hapis iken, Türkiye'de en yüksek ceza olarak idam cezası getirildi.

Böylece Avrupa Konseyi ve NATO üyesi olan Türkiye'de zor kullanmayan bir toplumsal muhalefetin yöneticileri idam cezasıyla tehdit edilmektedirler.

Türkiye'de yapılan değişiklikler sırasında 141. madde bütün dünyada eşine az rastlanan bir hukuki garabet haline getirildi. Bundan kastımız, bu maddenin biraz hukuk bilgisine sahip herkesi şaşırtacak suç biçimleri yaratmış olmasıdır. Yalnızca yukarıda tarif edilmiş biçimde bir örgütün kurulması değil, hatta bu örgütün kurulması için teşebbüse geçmek de (girişimde bulunmak) değil, böyle bir örgütün kurulmasına "teveşşül etmek", yani bu yönde ne kadar küçük de olsa bir adım atmak dahi, örgüt kurmuş olanlarla aynı ölçüde cezalandırılmaktadır.

Bu durum pratikte şu anlama gelmektedir: Bir örgüt kurmak için girişimde bulunmuş olduğunuz ("teşebbüse geçmiş olduğunuz") ispat edilemese bile, yine de yasanın gösterdiği ağır cezalara çarptırılabilirsiniz. Bu şartlar altında savcıların nasıl istedikleri gibi at oynattıklarını tahmin edebilmek için insanın hayal gücünü fazla zorlamasına ihtiyaç yok.

141. ve 142. maddelerin diğer bir önemli özellikleri bu maddelerin belirsizliğidir. Son derece esnek kavramlar kullanılmaktadır. Öyle kavramlar ki, bunlar politik ortama göre çok farklı biçimlerde yorumlanabilirler.

"Bir toplumsal sınıfın diğer toplumsal sınıflar üzerinde tahakkümünü kurmak" ne demek? Söz konusu olan diktatörce bir hakimiyet mi? Yoksa demokratik bir hakimiyet de, yani seçmen çoğunluğunun desteğine dayanan bir hakimiyet de yasaklanmakta mıdır? "İktisadi ve toplumsal temel düzenler" denildiğinde ne anlaşılıyor? Bu düzenlerin demokratik çoğunluklara dayanarak değiştirilmesi de yasaklanıyor mu?

İşaret ettiğimiz belirsizlik istemeyerek veya yanlışlıkla değil, mahsus yaratılmış bir belirsizliktir. Böylece mahkemelerin farklı yorumlarıyla önceden kanun dışı sayılmayan eylemler daha sonra suç olarak ilan edilebiliyor.

Bu yöntemle 1980'deki hükümet darbesinden sonra Türkiye Barış Derneği, Türkiye öğretmenler Derneği (TÖBDER), veya Türkiye İşçi Köylü Partisi (TIKP) gibi darbeden önce legal olarak çalışmakta olan örgütler sonradan illegal örgütler olarak tanımlandılar ve bu örgütlerin yönetici ve üyeleri yukarıdaki kanunlara dayanılarak cezalandırıldılar.

Daha önce bahsettiğimiz Danimarkalı profesör Slesby de bu olguya işaret ediyor. 141. ve 142. maddeler hakkında şunları yazıyor:

"Bu maddeler ellili yıllarda sol politik eylemleri cezalandırmak için geniş ölçüde kullanıldılar. 1961 anayasasından 12 Eylül 1980'e kadar süren liberal dönemde ise bu tür eylemler ancak zora başvurdıklarında veya zor kullanmaya çağırdıklarında veya başka açıdan kanunsuz araçlara yöneldiklerinde kovuşturulmaya uğradılar.

1980 Eylülündeki hükümet darbesinden sonra ilgili maddeler geniş biçimde yorumlanmaya başladılar. Yeni yorumun geriye dönük olarak uygulanması sonucunda liberal dönemde kurulmuş ve çalışmaları hükümet darbesiyle son bulmuş olan bir dizi örgütün üyeleri 141. ve 142. maddelere dayanılarak mahkum edildi. Oysa faaliyet gösterdikleri dönemde bu örgütlere üye olmak suç sayılmıyordu."

Batı Avrupada eşi olmayan bir uygulama: Düşüncenin açıklanması suç sayılıyor:

"Toplumsal bir sınıfın diğer bir toplumsal sınıf üzerinde tahakküm kurması" için örgütlenmesini yasaklayan 141. madde ile bu yolda propaganda yapılmasını yasaklayan 142. madde, Türk yetkililerinin defalarca açıkladıkları "Batı alemine ait olmak" durumuyla tam bir çelişki içindedir. Çünkü bu maddeler, tümüyle bir düşüncenin açıklanmasını ve kolektif bir düşünce açıklama yolu olan örgütlenmeyi yasaklamak için kullanılmaktadır.

Batı Avrupadakinin aksine Türkiyede fikir ve görüşler bir suç olarak ilan edilebilirler. "Cezalandırılması gereken" fikirler vardır. Türk hukukçusu Dr. Bülent Tanör bu konuda şöyle diyor: "'Fikir suçu' deyiminden, bir dünya görüşünü, bir ideolojiyi, bir doktrini ya da herhangi bir fikri savunup yaymanın, başkalarına aşılama çabasının suç sayılmasını anlamak gerekir." (Dr. Bülent Tanör, Türk Ceza Kanunu 142. madde, düşünce özgürlüğü ve uygulama, Forum yayınları, İstanbul, Mart 1979, S. 72)

Peki, Avrupa ülkelerinde bu tür suçlar var mıdır? ABD, İngiltere, Fransa, Federal Almanya, İtalya, İsviçre ve Belçika hukuklarını bu açıdan taramış olan Türk hukuk adamlarından Bülent Tanör, bir görüş ya da düşüncenin açıklanıp savunulmasının ve yayılmasının Batı hukukunda yasak olmadığını belirtiyor. Batı hukuk sistemlerinde yasaklanmış olan şeyin, "yıkıcı eylemlere çağırı, ya da suça kışkırtma niteliğindeki ajitasyonlar olduğunu belirtiyor. Yazar, Batı doktrininde "fikir suçu" olmayıp, "siyasi fikir suçu" kavramının kullanıldığını, bundan da yıkıcı eylemlere çağırmanın, demokratik yöntemlerin cebir yoluyla reddedilmesinin anlaşıldığını belirtiyor.

Türk Ceza Kanununda cebir kullanarak anayasal düzeni yıkmaya yönelmek 146., 168., 169. ve 171. maddelerle, böylesi fiilleri övmek ise 172. madde ile cezalandırıldıklarına göre, 141 ve 142. maddelerin "fikir suçlu"larını cezalandırmaktan, cebir kullanılmasına karşı olan muhalefetin ezilmesinden başka bir işlev gördüğünü kimse iddia edemez.

Aynı görüşü dile getiren Prof. Dr. Çetin Özek "141-142" adlı kitabında şöyle demektedir:

"Çebir unsuru olmayınca, maddeler gerçekte demokratik biçimde iktidara gelmeyi ve kendi görüşüne göre bir düzen yaratmayı amaç bilen sol hareketi yasaklamış olmaktadır. Bu nedenledir ki, düşüncenin düzene aykırılığı suç sayıldığı gibi, düzene aykırı bir politik düşüncenin politik bir biçimde örgütlenmesi ve iktidarı tüm demokratik usüller içinde ele geçirme çabaları da yasaklanmaktadır... Batı demokrasilerinde marksist sosyalizmin de demokratik usüller içinde işbaşına gelebileceği bilimsel gerçeklere uygun olarak kabul edilir..." (Çetin Özek, "141-142", Ararat Yayınevi, İstanbul, 1968, sayfa 173-174)

Türkiyede "demokrasiye geçildi" denmesine rağmen, 141 ve 142. maddelerin varlıklarını sürdürmesi ve yalnızca komünistlere karşı değil, devlet otoritesinin hoşuna gitmeyen görüşleri savunan bilim adamları ve sanatçılara karşı da kullanılması, çağdışı bir durumdur.

Bu çağdışılığın farkında olan Türk yetkilileri, zaman zaman bu totaliter anlayışlarını, insan hakları belgelerinin kısıtlayıcı hükümlerine ve Avrupada bir zamanlar gündeme gelmiş olan bazı uygulamalara dayandırmaya çalışıyorlar.

Örneğin söz konusu bu yasaların halâ İtalyan Ceza Yasasında varlıklarını sürdürdüklerini söylüyorlar. Evet; adı geçen yasa maddeleri İtalyan Ceza Yasasında halâ vardır. Ama Mussolini'nin devrilmesinden sonra İtalya'da söz konusu 270 ve 272. maddelerin sosyal muhalefete karşı kullanılması şeklindeki totaliter devlet uygulamasına son verildiği, çoğulculuk ilkesinin tümüyle uygulanmaya sokulduğunu ve burada marksist partilere yönelik bir ayırım getirilmediği gözardı edilmek isteniyor.

141 ve 142. maddelerin savunucuları, Federal Almanyayı örnek göstererek, "komünist partisinin bir dönem yasaklanması"nın normal olduğunu ve insan haklarıyla da çelişmediği görüşünü savunuyorlar. Bu verilen örnek iki açıdan yanlıştır. Birincisi, Almanya Komünist Partisi (KPD), bir kanun maddesiyle değil, anayasa mahkemesinin bir kararı ile ("anayasa düşmanı" bir örgüt ilan edilerek) yasaklandı. Ve bu yasaklama bütün komünist partileri için geçerli olan bir yasaklama değil, sadece belli bir komünist partisine, yani KPD'ye, karşı idi. Bunun içindir ki, daha sonra Alman Komünist Partisi (DKP), kurulabildi. İkincisi, anayasa mahkemesi verdiği kararda, bu davada, bir dünya görüşü olarak marksizm-leninizmin yargılanmasının söz konusu olmadığını bilhassa vurguladı. Bu, verilen kararda şöyle ifade edilmektedir:

"Bilimsel bir ideolojiyi kabul etmesi, suçlama olarak, KPD'ye yöneltilmemektedir. Bu mahkemenin amacı, marksist-leninist teoriyi 'bütünsel bir bilim' olarak anayasaya aykırı ilan etmek değildir. Anayasanın 5. maddesinin 3. fıkrasının belirlediği anlamda bir bilim olduğu sürece, bu bilim elbette serbesttir. Bu bilimi anlatmak, öğretmek, geliştirmek serbest olduğu gibi, aynı zamanda onu tartışmak ve onunla mücadele etmek de

serbesttir. Bu bilim davamızın kapsamı dışındadır. Onun bilimsel doğruluğunun tesbiti, bir mahkemenin değerlendirmesine bağlanamaz." (KPD Prozeß, Dokumentarwerk, Hrsg. von Dr. Gerd Pfeiffer und Hans-Georg Strickert, Karlsruhe, 1956, S.614-615)

İspanya, Portekiz ve Yunanistanda faşist diktatörlükler yıkıldıktan sonra, bu ülkelerin ceza yasalarında ve uygulamalarında değişiklikler yapılmış ve komünist partilerinin legal olarak kurulabilmeleri için koşullar yaratılmıştır.

Bütün bu örnekler, çoğulcu demokratik rejimi tam olarak gerçekleştirmenin temel koşulunun bütün politik görüşlere serbestçe örgütlenme özgürlüğünün tanınması olduğunu kanıtlıyor.

141 ve 142. maddelerin yandaşları, çoğulcu demokratik rejimle bağdaşmayan tutumlarını haklı gösterebilmek için çoğu zaman, uluslararası anlaşmaların "bu özgürlükler temel insan haklarını ortadan kaldırmak için kullanılamaz" ilkesine dayanmaya çalışıyorlar. Bilindiği gibi İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, böyle bir hükme yer vermektedir (madde 30). Bunun öne sürülmesi ancak, insan hakları sözleşmesinin içeriğini bilmeyenleri yanıltabilir. Bu sınırlamaları, düşünce özgürlüğüne, kolektif düşünce açıklama yöntemi olan örgütlenme özgürlüğüne, ve düşüncenin yayılmasına konulmuş kısıtlamalar olarak göstermek doğru değildir.

Adı geçen belgelerde (İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, madde 30 ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu, madde 17) yıkıcı "faaliyet"ten, "eylem"den bahsedilmektedir.

Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 163. maddeleri, Türkiye'nin de imzaladığı uluslararası belgelerin özüyle çelişmektedir. Bu maddeler "İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi"nin 18, 19 ve 20.; "Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu"nun 9, 10 ve 11.; "Helsinki Sonuç Belgesi"nin I. Bölümünün yedi ilkesiyle çelişmektedir.

Batı Avrupalı hukukçular bu konuda ne diyorlar?

Türkiyede bir çok aydın, yazar, gazeteci, sanatçı, yayıncı, doktor, avukat, sendikacı ve politikacının yargınladığı ve senelerce hapis cezalarına çarptırıldığı, Türk Ceza Kanunun söz konusu maddeleri ve Türkiye'nin durumu hakkında, Danimarkalı profesör Erik Siesby şunları söylüyor:

"Bu kişilerin mahkumiyetlerine yol açan eylemler zor kullanımı veya Batı Avrupada bilinen adı suçlar değil de politik görüşlerin veya dini inançların ifadesi, veya bu tür görüşler ya da inançlar doğrultusunda çalışan örgütlerin kurulması. Bu eylemlerin cezalandırılması İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 19. ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun 10. maddelerinin çiğnenmesi anlamına gelir."

İsveç sosyaldemokrat partisi milletvekili, Hans Gören Franck, Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 163. maddeleri hakkında şunları yazıyor:

"Yukarıda adı geçen maddeler günümüzde Türkiyede özellikle zorbalığa başvurmayan muhalefeti

cezalandırmak için kullanılıyor. Bir çok mahkeme ve yüksek mahkeme kararları bu maddelerin uygulanışının fikir açıklama, örgütlenme ve inanç özgürlüklerini çiğnediğini ve dolayısıyla bu maddelerin Türkiye'nin de imzalamış olduğu Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonun 9,10 ve 11. maddeleriyle çeliştiğini gösteriyor."

Eğer Türkiye uluslararası planda üslendiği yükümlülükleri yerine getiren ve bu nedenle de saygınlık gören bir ülke olmak istiyorsa, bir çok aydın tarafından "Türkiye'nin ayıbı" olarak nitelendirilen 141 ve 142. maddeler kaldırılmalıdır. Böyle bir adım, anayasanın 15. ve 90. maddeleri ile de uyum içindedir. Anayasanın 90. maddesinin son fıkrasında şöyle deniliyor: "Usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir."

Komünistlerin ve demokratların suçlu ilan edilmeleri: Bin yıllık hapis cezaları

TIP genel sekreteri Dr. Nihat Sargın ile TKP genel sekreteri Haydar Kutlu Türkiye Birleşik Komünist Partisini yasal olarak Türkiyede kurmak için girişimde bulunmak üzere Türkiyeye döndükleri zaman, 1980 öncesindeki terör ortamında aşırı sağcılar tarafından ağır yaralanarak sakat bırakılan Türkiye'nin ünlü hukukçu ve aydınlarından Server Tanilli, Kutlu ve Sargına hitaben yazdığı bir mektupta şöyle diyordu:

"Türkiyeye gidişinizi pek yerinde bir davranış olarak karşıladığımı söylemeliyim. Kararınız gerçekten tarihsel bir anlam taşıyor... Size reva görülecek işlemler, Türkiyede nasıl çağdışı bir rejimin yürürlükte olduğunu uygar dünyaya bir kez daha ilan etme fırsatını bize verecektir, ki bu bile, demokrasi davasında pek büyük bir hizmet olacaktır."

(Türkiye Postası, 20.11.1987)

Server Tanilli, İstanbul Devlet Güvenlik Mahkemesi Cumhuriyet Savcılığı tarafından "Uygarlık Tarihi" başlıklı ders notları nedeniyle Türk Ceza Kanununun 141/6, 142/1-5 ve 6. fıkraları nedeniyle mahkemeye verilmiş, hakkında hazırlanan 3.11.1975 tarihli iddianamede, Tanilli, ünlü şair Pablo Neruda'yı "siyasi inançlarından taviz vermeyen yiğit tavırlı bir kişi" olarak nitelendirmesi nedeniyle hapse atmaya kalkışılmıştı. Açılan dava, kamuoyunda büyük tepkilere yol açmış, ülkenin en seçkin 774 aydını, bilim adamı ve demokratik kitle örgütü temsilcisi 21.3.1976'da Cumhuriyet gazetesinde yayınladıkları bir bildiriyle, "bu bilimsel eseri kendi eserimizcesine imzalamayı, demokrasinin, düşünce ve bilim özgürlüklerinin ve akademik özgürlüklerin savunulması adına görev biliriz" demişlerdi. Dava daha sonra sivil mahkemeye intikal ettirilmiş, 31.3.1978'de beraatle sonuçlanmıştır.

Aynı şekilde, 12.3.1971 darbesinden sonra bir başka hukukçu, anayasa profesörü Mümtaz Soysal, "Anayasaya Giriş" adlı eseri nedeniyle yargılanmış, Türkiyede uygulanmakta olan, bilinen yöntemlerle sorgulanmış, ancak bu dönem sona erip yeniden kısıtlı demokrasiye geçildiğinde hakkındaki dava düşmüştür.

Senelerden beri çevirmenler, haklarında komünizm propagandası yaptıkları gerekçesiyle dava açılabilirliğini hesaplamak zorundadırlar. Bir kitabın çevirisinin cezası 7,5 yıl hapis olabilir. Örneğin tanınmış çevirmen Muzaffer Erdost için, sadece 1974 yılında 37 sene hapis cezası

istendi. Bugün haklarında toplam 100-200 yıla kadar hapis cezası istenilen redaktörler vardır. Çağdaş Gazeteciler Derneği başkanı Ahmet Abakay, Aralık 1987 tarihinde yaptığı açıklamada sadece Çanakkale Cezaevinde yedi yıldır hapis yatan ve 141 ve 142. maddelerden yargılanan 12 gazetecinin bulunduğunu ve 3-5 satırlık bir yazının bedelinin 5 yıl haptisten başladığını söyledi.

1980 askeri darbesinden sonra, 4 günlük gazete ve 20 derginin yazı işleri sorumluları ve buralarda çalışan toplam 50 yazar ve gazeteci hakkında 404 dava açıldı. Beş kişi de kitap yayınlamaktan hüküm giydi. Bu arada adı geçen 50 kişiden, 32'si hakkında kesinleşen cezaların toplamı 2500 (ikibinbeşyüz!) yılı bulmaktadır. Bunun üçte birini, yani 750 yıl, "Halkın Kurtuluşu" dergisi yazı işleri sorumlusu Veli Yılmaz ve aynı dergi çalışanlarından Osman Taş (600 yıl), Mustafa Yıldırım Türk (155 yıl) ceza almışlardır.

Burada sözkonusu olan cezaların, Türk Ceza Kanununun 142. maddesine göre ve sadece dergide çıkan yazılar için verildiğinin altını tekrar çizmek gerekmektedir.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra 141 ve 142. maddeler, Türkiye İşçi Partisi (TİP), Türkiye Komünist Partisi (TKP), Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) ve Türkiye İşçi- Köylü Partisi (TİKP) gibi gerek program ve tüzüklerinde, gerekse pratik çalışmalarında cebir unsuru bulunmayan partilere karşı yoğun olarak kullanıldı. Haklarında "terörizm" ile ilgili tek bir delil bulunmayan bütün bu partilerin yönetici ve üyeleri, farklı bir ideolojiyi savunmak ve bu görüşleri yaymak için örgütlenmek ile suçlanarak, 18 yıla varan cezalara çarptırıldılar.

Ancak 141 ve 142. maddeler, yalnızca siyasi partilere karşı değil, devlet yönetimi tarafından "uygun görülmeyen" görüşleri savunan herkese karşı da yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. Dünya barışını savunan Türkiye Barış Derneği'ne ve emekçilerin sosyal haklarını savunan DISK'e karşı açılan davalar buna örnek olarak verilebilir.

Barış Derneği Başkanı emekli büyükelçi Mahmut Dikerdem ve aynı derneğin yönetim kurulu üyesi Reha İsvan, Türk Ceza Kanunun 141. maddesine dayanılarak, 5'er yıl cezaya çarptırıldılar. (Halâ kesinleşmeyen bu ceza yüzünden her ikisi de daha bir çok tanınmış barışçı ile birlikte üçbuçuk yıl haptiste kaldılar.

Askeri mahkemede görülen bu davada, savcı şöyle diyordu: Sanıklar barıştan yanalar. Silahsızlanmayı savunuyorlar. Komünistler de barıştan yanalar ve silahsızlanmayı istiyorlar. O halde sanıklar komünizme hizmet ediyorlar.

Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin mantığına göre, kısa süre önce Avrupadaki tüm atom silahlarının sökülmesini isteyen, SPD'nin silahsızlanma uzmanı von Bülow, 12 yıl ağır hapis cezasına mahkum edilmelidir. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları genel sekreteri Vardelven ise bir delegasyonla ABD'ye gidip Senato'dan orta menzilli atom roketleriyle ilgili anlaşmayı (INF) onaylamasını talep ettiği için, DISK yöneticileri gibi, yurt dışında da silahsızlanmayı savunduğu gerekçesiyle, idam cezası talebi ile yargılanmalıydı.

İlk bakışta, Türk mahkemelerinin bu kararları çılgınlık gibi gelebilir. Ama bu ölçsüzlüğün kökleri Türk Ceza Kanununun

141 ve 142. maddelerinde aranmalıdır. Politik görüşler "suç" olarak damgalandığı an, düşüncenin yargılanmasına kapı açıldı demektir. Ondan sonra hangi düşüncenin koğuşturulacağı, o anki iktidarın keyfine kalmıştır. İhtiyaca göre yorumlayarak, her türlü muhalif görüşü "suç" olarak damgalamak mümkündür.

Tüm bunlar komünist harekte üzerindeki yasağın sürmesinin sonuçlarıdır. Bu koşullarda, temel insan haklarını kullanmak ve kendi düşüncesini açıklamak büyük cesaret isteyen bir iş haline geliyor. İnsanın kendi düşüncesini açıklamasının bile cesaret işi olduğu bir devlet düzenine demokrasi denilemez.

Siyasal hayata giydirilen çelik yelek

Türk yetkilileri, 12 Eylül 1980'den bu yana olan değişmelere işaret ederek, Avrupa kamuoyu temsilcilerine "önemli ilerlemelerden" bahsediyorlar. Dış görünüşü itibarıyla çoğulcu parlamentarizmi andıran bu durum kimseyi yanıltmamalıdır.

Siyasi partiler demokrasilerin vazgeçilmez bir parçasıdır. Bir kaç örnekle bu konuya değinelim. Anayasanın, siyasi partilerle ilgili yasaklayıcı hükümlerine ilaveten konulan Siyasi Partiler Yasasındaki yasaklar, çoğulcu parlamenter düzene giydirilmiş bir çelik yelek niteliği taşımaktadır.

Örneğin Siyasi Partiler Yasasının 5. ve 78. maddeleri, Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerine dayanmaktadır. Aynı kanunun 91. maddesiyle, partilerin kadınlar kolu, gençlik kolu, vakıf ve dernek kurmaları, 92. madde ile ise partilerin, diğer toplumsal örgütlerle bağ kurmaları yasaklanmaktadır. Siyasi partilerin 12 Eylül 1980 askeri darbesini ve darbeyi yapan beş generalden oluşan "Milli Güvenlik Konseyi"nin karar ve uygulamalarını eleştirmesini yasaklayan 97. madde çok ilginçtir. Aynı şekilde yasa, nüfusun % 50'den fazlasını köylülerin oluşturmalarına rağmen, köylerde parti örgütleri kurulmasını yasaklamaktadır.

Tüm siyasal partilere giydirilen bu çelik yelek komünist partisi için daha acımasızdır. Çünkü aynı yasanın 96. maddesi "komünist" adı taşıyan bir partinin kurulmasını yasaklamaktadır.

Anayasa ve temel haklar

TIP genel sekreteri Dr. Nihat Sargın ile TKP genel sekreteri Haydar Kutlunun ülkeye döndükleri gün, 16 Kasım 1987'de cumhurbaşkanı Evren Muğlada yaptığı konuşmada şöyle diyordu: "Türkiye Komünist Partisinin kurulmasına müsait değildir. Komünist parti, faşist parti veya dine dayalı bir şeriat partisi kurulması mümkün değildir. Çünkü, Türk Ceza Kanununun 141, 142 ve 163. maddeleri vardır. Bu maddelerin kalkması için anayasanın değişmesi lazımdır. Anayasanın 14. maddesi var. Bu madde kaldığı sürece hiç bir şey yapılamaz. Bunu böyle bilirsiniz. (18 Kasım 1987, Milliyet Avrupa baskısı)

Şu anki anayasa 12 Eylül 1980'de darbeyi yapan beş generalin emirlerine uygun olarak hazırlandı. 7 Kasım 1982'de "hayır" demenin yasaklandığı ve diyenlerin cezalandırıldığı bir ortamda yapılan "halk oylaması" ile yürürlüğe sokulan anayasanın, Evren'in işaret ettiği 14. maddesinde şöyle denmektedir:

"Anayasada yer alan hak ve hürriyetlerden hiçbirini, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin bir kişi veya zümre tarafından yönetilmesini veya sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü sağlamak veya dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak veya sair herhangi bir yoldan bu kavram ve görüşlere dayanan bir devlet düzenini kurmak amacıyla kullanılamaz."

Bu genel sınırlama temel hakların fiilen ortadan kaldırılması anlamına geliyor. İnsan hakları ile ilgili uluslararası belgelerde rastlanan kısıtlama ("temel haklar bu hakların ortadan kaldırılması için kullanılamaz") anayasada bir çok ekleme ile ağırlaştırılmıştır. Çok esnek ve belirsiz kavramlarla istendiğinde her türlü davranışı kapsamına alacak gibi ifade edilmiştir. Örneğin, "devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak" veya "dil, ırk, din ve mezhep ayrımı yaratmak" veya "sosyal bir sınıfın, diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü sağlamak ne demektir? Bu ifade biçimiyle, Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerinin anayasa hükme haline geldiğini görüyoruz. Böylece düşünceyi ve düşünceyi açıklamayı suç kabul eden hukuk zihniyeti anayasaya girmiştir.

Dahası, bu 14. madde anayasanın 87. maddesiyle tamamlanarak, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 141 ve 142. maddelerden hüküm giyenlere af çıkarması yasaklanmaktadır.

Anayasanın görevi düşünce ve fikirleri sınırlamak mıdır? Batı Avrupa ülkeleri anayasalarında benzer hükümlere rastlamak mümkün değildir. Eğer anayasa, belli düşüncelerin açıklanmasını ta baştan yasaklıyorsa, buna demokrasi denemez. Türkiye'nin durumu insana ister istemez Mussolini'nin "kişi devlet içinde ve devletin egemenliğinin, otoritesinin bir sujesi olarak, devletin istediği gibi düşünmek ve davranmak zorundadır" diyen 24 Mart 1924 tarihli konuşmasını hatırlatıyor.

Düşünce özgürlüğü ve kolektif düşünce açıklama yolu olan örgütlenme, devletin saptadığı düşünceleri savunma ve yayma özgürlüğü olarak ele alınsaydı, bunların anayasa ile güvence altına alınmasına gerek kalır mıydı? Düşünce özgürlüğü ancak anayasada ifadesini bulan düşüncelerin dışında kalanlar için olursa bir anlam kazanır. Yoksa, sadece anayasada ifadesini bulan resmi düşüncenin beğenilmesi ve savunulması için, anayasaya düşünce ve örgütlenme özgürlüğüne ilişkin hükümler konmasının bir anlamı yoktur.

Türkiyede, devlet yetkililerinin hoşuna gitmeyen ya da çıkarlarına dokunan her türlü fikir, anayasanın "devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü" ilkesine ters düştüğü gerekçesiyle Türk Ceza Kanununun 141 ve 142. maddelerine göre cezalandırılmaktadır.

Batı Avrupa ülkelerinde durum nedir? İtalya örneğini alalım. İtalyan anayasasının birinci maddesi "İtalya, çalışma esasları üzerine kurulmuş demokratik bir cumhuriyettir" demektir. Eğer İtalya'da devletin koyduğu sınırlar dışında düşünmek yasaklanmış olsaydı, ekonomik liberalizmin "anti-sosyal karakterlidir" denilerek yasaklanması gerekirdi. Aynı şekilde, Federal Almanya Cumhuriyetinde, merkeziyetçi bir devlet yapısını savunan herkes anayasanın "Federal Almanya

sosyal ve demokratik bir federal devlettir" hükmüne ters düştüğü için hapse atılması veya merkeziyetçiliği kabul eden Fransa'da federatif sistemi savunanların cezalandırılması gerekirdi.

öte yandan 1982 anayasasının 14. maddesindeki kısıtlamalar, Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonunun 14. ve 17. maddeleri ile gelişmektedir.

Bu özellikleri ile 1982 anayasası, temel hak ve özgürlükleri düzenlemekten çok, bunları kısıtlayıcı ve giderek yasaklayıcı nitelik taşımaktadır.

Bu durumda, normal politik gelişme sürecinde, uzlaşmalarla ya da yasa değişiklikleriyle çözülebilecek konuların önünü tıkayan hukukun alanına girmeyen konuları kendine iş edinen 1982 anayasası Türkiyede sorun yaratan ve istikrarsızlığa yol açan bir rol oynamaktadır. Bununla "güdümlü bir demokrasi", "ikinci sınıf demokrasi" kurulup kalıcı kılınmaktadır.

Resmi sözcüler sık sık adı geçen hükümleri değiştirmenin mümkün olmadığını söylemektedirler. Oysa pratik bize tüm bu iddialara rağmen, 1982 anayasasının da değişebileceğini göstermektedir. Örneğin 17 Mayıs 1987 tarihinde, 1980 öncesindeki politikacılara, aktif siyaset yasağı getiren anayasanın geçici 4. maddesi değiştirildi. Aynı şekilde, anayasa değişikliği için 1982 anayasasında üçte iki olarak belirlenen çoğunluk, beşte üç olarak değiştirildi. Seçmen yaşı 21'den 19'a indirilip, Büyük Millet Meclisindeki milletvekili sayısı 400'den 450'ye çıkarıldı.

1982 anayasasının bir çok maddesi değiştirildiğine göre 14. ve 87. maddelerle birlikte komünist harekete yasak koyan diğer maddelerin de değiştirilmesi pek ala mümkündür.

"ikinci sınıf demokrasi"

Bugün Türk yetkilileri ve hepsinden önemlisi cumhurbaşkanı Evren ve başbakan özal Mussolini'nin fikirlerine uygun olarak getirilen yasakları, günümüz Türkiyesinde sürdürmeyi nasıl gerekçelendiriyorlar? Bu çağdışı durumu nasıl haklı göstermeye çalışıyorlar?

Bu güçler komünist hareket üzerindeki yasağı "jeopolitik durumumuz müsait değildir" diyerek savunmaya çalışıyorlar. Bununla, Türkiyenin sosyalist ülkelerle komşu olması kastediliyor. Oysa ki Türkiye dünya üzerinde sosyalist bir ülke ile komşu olduğu halde, farklı bir toplumsal düzene sahip olan tek ülke değildir. Eğer sosyalist ülkelerle komşu olmak, komünist hareketin yasaklanması için gerekçe olsaydı, bugün sosyalist ülkelerle komşu olan Federal Almanya'da, İsveç'te, Norveç'te, Finlandiya'da, Avusturya'da, İtalya'da ve Yunanistan'da komünist partilerinin yasak olmaları gerekirdi. Oysa ki demokrasi ile yönetilen hiç bir ülkede böylesi bir uygulama yoktur.

Komünist hareket üzerindeki yasağı savunanlar, komünist partisinin serbest olmasının "gelişme düzeyimize uygun olmadığını" vurgulamaktadırlar. Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda tek partili bir rejim mevcuttu. Ekonomik ve sosyal gelişmeler 1946 yılında çok partili rejime geçmeyi zorunlu kıldı. Ancak bu güdümlü bir geçiş oldu. Sol hareket yine yasaktı. O zamandan günümüze Türkiye belirli bir

gelişme göstermesine rağmen, ülkenin gelişmesinde büyük rol oynayan emekçi kesimlerin düşünce ve serbestçe örgütlenme özgürlüklerini yasaklayan anlayışın devamında ısrar eden yaklaşım, toplumsal gelişmeyi engelleyen en önemli etkidir.

Komünist hareket üzerindeki yasağı savunanlar, "halkımızın olgunluk düzeyi buna uygun değildir, halkımız buna alışkın değildir" savını öne sürmektedirler. Türk Ceza Kanununda 141 ve 142. maddeler ile 1982 anayasasındaki 14. ve 87. maddeler varlıklarını korudukları sürece, halk farklı fikirleri özgürce tartışma kültürünü nasıl kazanacak? Düşüncelerin özgürce açıklanmasını ve bu amaçla örgütlenmenin kaba kuvvetle, zorbalıkla yasaklandığı bir toplumda, farklı düşüncelerin uygar koşullarda tartışılması ve fikirlerin özgürce yarışması nasıl gerçekleşebilir?

"Komünist partisi kurulursa, faşist partiye de mücadele edilir" denilmektedir. Oysa neo-faşist, ırkçı hareketin başbuğu olarak bilinen Alpaslan Türkeş, bugün legal olarak faaliyet gösteren "Milliyetçi Çalışma Partisi"nin genel başkanlığını yapmaktadır. Bir çok cinayetin perde arkasındaki sorumlusu olarak mahkum olan bu adam dünyada ve ülkemizde şiddet uygulanmasını sona erdirmeyi programına alan Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin (TBKP) yöneticileri Kutlu ve Sargınin Türkiye'ye dönüşleri konusunda şöyle diyor: "Türkiyede komünistlere yer yoktur!" (Hürriyet, 20 Kasım 1987)

"Komünist partisi kurulursa, şeriatçı partiler de kurulur", yasakların devamından yana olan çevrelerin sık sık kullandığı bir başka demagogidir. Müslümanların belirli bir kesiminin görüşlerini yansıtan Zaman adlı gazetenin yazarlarından Ali Buluç, Yeni Gündem dergisinin 15-21 Kasım 1987 tarihli sayısında, bu iddialara şöyle yanıt veriyor: "Komünist partisinin kurulmasının, şeriatçı hareketi güçlendireceği savı, sağcılara aittir. Müslüman kesimler 163. madde ile birlikte 141 ve 142. maddelerin de kaldırılmasından rahatsızlık duymamaktadır."

Gerçekten de Evren'in "şeriatçılık" olarak nitelendirdiği gelişmeler tam da 12 Eylül 1980 askeri darbesinden sonra, yani demokratik özgürlüklerin kısıtlanmasıyla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti tarihinde eş görülmedik bir hızla arttı. Türk Ceza Kanunundaki "şeriatçılığı" yasaklayan 163. madde ise, bu kesimlere karşı değil, her nedense İslâmın güncel bir yorumunu yapan, politik özgürlükleri ve barışı savunan İslâmî politik akıma karşı uygulanıyor. Kaldı ki, demokrasilerde şiddete başvurmamak koşuluyla, her düşünce özgürce savunulabilmelidir. Eğer komünist hareketin yasaklanmasından yana olanlar, şeriat düzenine gerçekten karşı iseler, bu görüşlerle de demokratik bir platformda siyasi mücadele vermeyi öğrenmek zorundadırlar. Bunu hazmedemeyen mantık geçerli olsaydı, "Engizisyon uygulamalarını geri getirir" diye Avrupadaki Hristiyan partilerin de yasaklanması gerekirdi.

Türkiye ve Avrupa kamuoyunu "İran örneği" ile korkutmaya çalışanlar şunu unutuyorlar: Eğer İranda Şah despotizmi, düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü, temel hak ve özgürlükleri onlarca yıl boyunca zorbalıkla yok etmiş olmasaydı, ortaya bir "İran örneği" çıkabilir miydi? Bu durumda yasakları savunanların başka sebeplerinin olması gerekir.

19 Kasım 1987 günü Hürriyet gazetesinde, imzasız yayınlanan bir haber-yorumda, şöyle deniyordu: "Cumhurbaşkanı Kenan Evren, neden tam iki liderin geldiği gün sert bir açıklama yapma ihtiyacı duymuştur? Yoksa cumhurbaşkanı ordu içinden kendisine iletilen bazı endişeleri mi dile getirmektedir?"

Aynı gazetenin aynı sayısında Ahmet Altan imzalı bir yazıda ise şunlar belirtilmekteydi:

"Bütün Türk vatandaşları, kendilerini bildi bileli bir şeylerden korkar. Memleketin batmasından korkarız... Ve biriler bu tehlikeyi önlemek için görev başına koşup, bu işten parsa topluyorlar. Bu kadar korktuğumuz yeter. Korkmaktan yorulduk artık."

Komünist hareket üzerindeki yasağın yıllar boyu Türkiye'de hangi amaçlar için kullanıldığını şair-yazar Melih Cevdet Anday, 6 Kasım 1987 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Türkiye Birleşik Komünist Partisi Üzerine" başlıklı yazısında şöyle dile getiriyor:

"Türkiye'de görünen ve görünmeyen iktidarlar, bir komünist partisinin yasal olarak kurulmasını umursamazlar, umursamamışlardır; onların önem verdiği ve hep kullandığı 'komünizm' sözcüğüdür ve yasal bir komünist partisi kurulduğunda, bu görünen ya da görünmeyen iktidarlar, halkın gözünü korkutmak için her beğenmediği düşünceye, her beğenmediği eyleme 'komünistlik' damgasını vuramayacaktır, komünist hep 'gizli' sanılsın. İsteyecektir... Yasal bir komünist partisi kurulduğunda, bu korkutmacalar işlemeyecektir, çünkü 'komünizm' sözcüğü yasal olacaktır! TBKP adına konuşurken sayın Kutlu'nun söylediklerini okudunuzsa, görmüşsünüzdür ki, TBKP demokrasiye bağlıdır (nerden bileyim diyemezsiniz, çünkü bu kuşkuyu öteki partilerimiz için de göstermeniz gerekir), seçimle gelip seçimle gitmek ilkesini benimsemiştir; ceza yasamızda gerekli değişiklikler yapılır da yasal komünist partisi kurulursa, bizdeki görünen ve görünmeyen iktidarlar, bu durumda hangi 'gizli'yi karşısına alıp da halkı korkutacaktır? Bu açıdan bakıldığında, yasal komünist partilerin kurulmasına engel olunan ülkelerde düşün özgürlüğünün neden bir türlü oluşmadığı, yerleşmediği açıklık kazanır."

Bu böyle olduğu için, 19 Kasım 1987 günü Cumhuriyet gazetesindeki yazısında, Ergun Balci, "Günümüzde, siyasi yelpazede komünist partisinin yer almadığı bir demokrasi tam demokrasi değildir" demektedir. Ve böyle olduğu içindir ki aynı günkü Cumhuriyet'te Mehmet Ali Aybar, haklı olarak, "komünist partisinin yasak olduğu bir ülkede demokrasi yoktur" demektedir.

Demokratik istikrarın garanti altına alınması konusunda, TBKP Program Taslağında şöyle deniyor:

"Ülkemizde demokratik bir rejimin kurulması, demokratik bir gelişmenin güvence altına alınması, içinde bulunduğumuz dönemin başlıca sorunudur."

Bu saptama Türkiye'de sadece marksistler tarafından değil, diğer politik güçler tarafından da, örneğin askeri

darbelerle iki kez hükümetten uzaklaştırılan eski başbakanlardan Süleyman Demirel tarafından da paylaşılmaktadır.

Demokratik rejimin Avrupada eşi görülmedik uygulamalarla kesintiye uğratılmasının önü nasıl alınabilir? Demokratik istikrar nasıl sağlanır? Bu soruya Cumhuriyet gazetesi yazarlarından Hasan Cemal 22 Kasım 1987 günkü yazısında şu cevabı veriyor:

"İstikrarın güvencesi demokraside aranmalıdır... Demokrasinin kendisi değil, onu ikinci sınıflığa mahkum eden yasalardır 'destabilizasyona' meraklı olanların işine gelen."

TBKP Program Taslağına göre, Türkiyede demokrasinin darbeler yoluyla kesintiye uğramasının engellenmesinin bir tek yolu vardır: Gerçekten çok partili bir rejime geçilmesi ve Türkiyede artık sivil iktidarın (TBKP Program Taslağında bu parlamento olarak görünüyor) politik sistemin en üst organı olması.

Komünist hareketin legalitesinin burada bir garantör işlevi göreceği açıktır. Çünkü komünist hareket Türkiyede tümüyle totaliter devlet anlayışına dayanılarak yasaklanmıştır. Farklı düşüncelerin açıklanmasının ve kişilerin belli bir çerçeve dışında düşünmelerinin yasaklanması suretiyle demokratik bir rejimin ölçütü olan pluralizm reddedilmektedir. Pluralizmin reddi ise Türkiyenin yakın tarihinin kanıtladığı gibi, seçimle işbaşına gelen hükümetlerin askeri darbelerle işbaşından uzaklaştırılmasına olanak vermekte, bu da Türkiyede demokratik istikrarın bir türlü oluşmaması sonucunu getirmektedir. O nedenle, komünist hareketin legalitesi, gerçek pluralist demokrasiye tam geçişi sağlayacağı gibi, pluralist demokrasinin işleyişindeki kesintilere (darbelere) karşı da bir garantör olacaktır.

TBKP Demokrasiyi Savunduğu İçin Kovuşturuluyor!

Önümüzdeki günlerde Ankarada başlayacak olan, TBKP yöneticileri Sargın ve Kutlu aleyhindeki davanın perde arkası budur.

Gün dergisinin Ocak 1988 sayısında avukat Mehmet Çıplağın belirttiği gibi, TBKP liderlerini hedef alan dava yalnızca politik açıdan değil, aynı zamanda hukuksal olarak da ilginç bir özelliğe sahiptir. Örneğin iki genel sekreterin "illegal çalışma"yla suçlanmaları nasıl gerekçelendirilecektir? Sargın ve Kutlu kendi özgür iradeleriyle Türkiyeye dönüp, yasal bir parti kurmak ve seçimlere katılmak istediklerini söylediler. "İllegal çalışmak" isteyen insan böyle davranır mı? Üstelik, TBKP, ortaya koyduğu program taslağıyla Türkiyedeki çağdışı uygulamalara ve zorbalıklara, tekelci anlayışlara karşı çıktığını tüm açıklığıyla ortaya koymuş, politik açıdan ülkede özgürlük rüzgarı estirmek istediğini ilan etmiştir. Yoksa TBKP'nin legal olarak kurulmasını engellemek isteyenler, onu:

"İnsanlık dışı terörizmin, devlet terörünün ve her türlü terörizmin politik mücadele aracı olarak kullanılmasını mahkum eden yeni bir politik kültür, barış ve demokrasi mücadelesinin başarısı için gereklidir." (TBKP Program Tasarısı, S. 53)

dediği için mi yargılayacaklar? Veya TBKP'nin

"Türkiye Birleşik Komünist Partisi kendisini öteki demokratik ve sol partilerden ayrıcalıklı görmez; ayrıcalıklı bir konum elde etmeye çalışmaz. Komünist partisi herhangi bir ayrıcalık iddiası ile değil, ayırd edici özelliklerine dayanarak barış, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve toplumsal ilerleme mücadelesine katkısını yapar." (TBKP Program Taslağı, S. 65)

tezini Türk Ceza Kanunun hangi maddesine göre suçlayacaklar?

Yakında Birleşmiş Milletler Genel Kurulu, Evrensel İnsan Hakları Bildirgesini açıklayalı kırk yıl olacak. Bu bildirgenin giriş bölümünde

"İnsanlık ailesinin tüm üyelerinin niteliğinde bulunan onurunu ve eşit ve ayrılmaz haklarını tanımanın dünyada özgürlük, adalet ve barışın temeli ..."

olduğu belirtilmekte ve

"Üye devletlerin, Birleşmiş Milletlerle işbirliği içinde, insan haklarının ve temel özgürlüklerin evrensel olarak saygı görüp gözetilmesini sağlamayı ..."

yükümlendikleri açıklanmaktadır.

Kutlu ve Sargın davası, Türkiyede insan haklarının özal Hükümeti tarafından açıkça çiğnendiğini gösterecektir. Ve bu, NATO ve Avrupa Konseyi üyesi, Avrupa Topluluğuna tam üyelik başvurusunda bulunan bir ülkede olmaktadır.

Batı Avrupa ülkeleri vatandaşları bu çelişkiyi gözardı etmemelidirler. İnsan haklarının çiğnenmesine göz mü yumulacak? Özgürlük ve demokrasi herkesin davasıdır! Bu ülkelere gölge düşürülmemelidir. Herkes kendisine şu soruyu sormalıdır.

Ya demokrasi, ya demagoji! (*)

(*) Haydar Kutlu 5 Aralık 1987 günü Devlet Güvenlik Mahkemesinin kapısında toplanan gazetecilere polis aracına binerken böyle demişti.

Tüm TKP ve TİP Örgütlerine

~~-enformasyon-~~

TİP Genel Sekreteri Nihat Sargın ve TKP MK Genel Sekreteri Haydar Kutlu hakkında açılan davanın iddianamesi ve her iki genel sekreterin polis ve savcılık sorgu tutanakları belli olmuştur. TKP ve TİP PB'ları bu nedenle parti örgütlerimize bilgi vermek üzere aşağıdaki genelgeyi yayınlamışlardır:

1. İddianame ve sorgu tutanakları olanaklar elverdiği ölçüde bu genelge ili birlikte ya da bu genelgeyi takiben parti örgütlerine iletilecektir.

2. İddianame ve tutanaklarla ilgili partilerimizin ortak politik değerlendirmesi ilişikte sunulmuştur.

3. İddianame ve tutanaklarla ilgili değerlendirmeler, parti örgütlerimizde incelenecek ve davanın açılmasıyla birlikte başlaması muhtemel antikomünist psikolojik saldırıya karşı mücadelede temel alınacaktır.

Polis sorgulama tutanaklarının
politik değerlendirmesi

Partilerimizin genel sekreterleri N.Sargın ve H.Kutlu, 16 Kasım 1987'de gözaltına alındıktan, geçtiğimiz Mart ayına kadar, her iki genel sekreterin ısrarlı taleplerine rağmen, DGM Savcılığı yasaları çiğneme pahasına poliste yapılan sorgulamanın tutanaklarını avukatlara vermemiştir.

Çok önemli "itirafları" içerdigi iddia edilen bu tutanaklar, partilerimizin ve genel sekreterlerimizin tüm taleplerine rağmen aylarca kamuoyundan neden gizlenmiştir? Bu sorunun yanıtı artık verilebilir: Söz konusu tutanaklar Kutlu ve Sargın yoldaşlara, 17 gün boyunca neden işkence yapıldığını, bu işkencenin hangi amaçlara yöneldiğini ve bizzat işkenceyi kanıtlayan ve işkencenin yenilgisini ilan eden çok değerli belgelerdir.

Bu sonuca varabilmek için, bazı yöntemsel sorulara net yanıtlar vermek, Sargın ve Kutlu'nun poliste yapılan sorgulamalarının, bugüne kadar süregiden TKP ve TİP örgütleri^{ve} üyelerine yönelik sorgulamalardan nasıl farklı bir sorgulama olduğunu çok iyi kavramak gereklidir.

Birincisi, Sargın ve Kutlu^{yoldaşlar}, ülkede gizli parti ~~ör~~ eylemini yönetirken beklenmedik anda tutuklanan ve tutuklanması ile birlikte, ilgili tüm örgüt ve yoldaşlar için -verilen ifadeden bağımsız, nesnel olarak tehlike oluşturan yoldaşların durumundan tamamen farklı koşullarda polisle yüzyüze gelmişlerdir.

Genel sekreterlerimiz "yakalanmamış", örgüte rağmen "teslim olmamış", fakat ülkede "özgürce siyasal eylem yapma, TBKP'yi legal kurma" talepleri hükümet tarafından

Konunun
özgüllüğü

^{anek}
 reddedildiği ~~ve~~ kendi iradeleriyle geldikleri Ankara'da
 gözaltına alınmışlardır. Her ikisi de böyle bir durumla
 karşılaşacaklarını defalarca açıklamışlardır.

O halde kritik tüm parti bilgileriyle ilgili her
 türlü ~~türü~~ güvenlik önleminin gidişten önce alındığı,
 örgütsel güvenliğin rastlantılara, ya da işkencecinin
 barbarlık derecesine bırakılmadığı herkesçe anlaşılır
 bir durumdur.

~~xxxxxx~~ Rastlantıya
Yer yok

O nedenledir ki, partilerimizin yönetimleri, Kutlu
 ve Sargın yoldaşlar gözaltındayken, örgütsel güvenlik
 açısından herhangi bir kaygı duymamışlar, yalnızca genel
 sekreterlerimizin can güvenliği açısından ciddi kaygılar
 duymuşlardır. Bu da doğaldır, çünkü her iki parti siyasi
 poliste ne tür işkence yapılırsa yapılsın genel sekreter-
 lerden yeni, polisçe bilinmedik hiçbir hayati bilgi
 alınamayacağından, emin bulunmaktaydılar.

Olaylar ve tutanaklar bu söylenenleri tartışmasız
 doğrulamıştır. Kural olarak her gözaltından sonra tutuklu-
 maların genişlemesi durumu bu kez gerçekleşmemiş, daha
 önce TKP davasından hüküm giyenlerin uydurma gerekçeler-
 le davaya dahil edilmesi dışında alışılaga gelen "örgüt
 çökertme" söz konusu olmamıştır.

Gizlenmeyen Diğer sorgulamalardan farklı olarak, Kutlu ve Sar-
 gın'ın kendilerini açığa vurmama, polisin önünde parti
 kimliğini açıklamama, günlük parti çalışmasında kimi
politik kimlik yasal biçimlerle örtülen yoldaşları ve sempatizanları
 korumak için polise siyasal kimlikle/ ^{ve} çalışan organla ilgili yanlış bilgi
 verme gibi sorumlulukları da yoktur. Her iki yoldaş da
 ülkeye kendi gerçek politik kimliklerini ve güvenceye
 alınan yakın çalışma arkadaşlarını gizlemeksizin gitmiş-
 lerdir. Bu, TBKP'ni yasal olarak kurma talebinin doğal

bir sonuçudur.

Risksiz koşulları seçme üstünlüğü

İkincisi, Sargın ve Kutlu yoldaşlar her iki partiye karşı ciddi bir tutuklama hareketine elverişli politik koşullarda değil, tam tersine böyle bir kitlesel tutuklamanın hükümet açısından ağır sorunlar yaratacağı nisbeten elverişli politik koşullarda polisle yüzyüze gelmişlerdir.

Politik koşullarla ilgili bu söylenenleri bir ölçüde açmak yararlı olacaktır:

Hükümetin durumu

Gerçekte genel sekreterlerimizin gözaltına alınmasıyla birlikte, siyasi politikanın sözüm ona sorgudaki itiraflara dayandığını açıklayarak, haklarında halen koğuşturma devam eden binlerce TKP ve TİP üyesine karşı yeni bir tutuklamaya girişmesi ciddi bir olasılıktı. (Politik şartlar elverişli olmasa da bu olasılık bugün de vardır) Fakat böyle bir operasyon ANAP hükümetinin izlediği politikalara ve yaratmaya çalıştığı liberal izlenime ülkede ve ülke dışında çok ciddi bir darbe olacaktı. O nedenle hükümet, maceracı bir tutumdan kaçındı ve polisli dizginledi.

Dayanışmanın suya düşürdüğü komplo

Aynı zamanda her iki genel sekreterin gidişlerini kararını açıklamasından ve özellikle gözaltına alınmalarından sonra ortaya çıkan gerçekten umulmadık ölçüdeki dayanışma ve kamu oyunda uyanan büyük ilgi, MİT ve polis-teki aşırı antikomünist elemanları gerilettiler. Bir ara basına sızdırılan yalan haberlerin de kanıtladığı gibi, genel sekreterlerin itirafıyla yüzlerce insanın tutuklandığı iddiasına temel olacak operasyon suya düştü.

Bütün bunlar, sorgulamanın farklı koşullarda gerçekleşmesi nedeniyle, polisin ilerici güçlere karşı yeni bir saldırıya geçmek için büyük nesnel zorluklara sahip olduğunu göstermiştir.

Görüldüğü gibi, Kutlu ve Sargın'ın polisle yüzyüze gelmesi, bir dizi tutuklamalardan tamamen farklı örgütsel, politik koşullarda olmuştur. Bu durum sorgulamanın gerçek amaçlarını kavramak bakımından önemlidir. Bir başka deyimle halk arasında bilinen "Türk polisi yakalar" tekerlemesini alt üst eden ülkeye gidişin bu özellikle, polisin de kendisine, duruma uygun bir soruşturma stratejisi çizmesini

zorunlu kılmıştır.

Polisin stratejisi

Birincisi, siyasi polis H. Kutlu ve N.Sargın'dan anlatılan nedenlerle yeni örgütsel bilgiler alma şansına sahip olmadığını;

İkincisi, her iki yoldaşı kimliklerini itirafa zorlayarak bulundukları organlardaki yoldaşlarının kimliklerini açığa çıkartma gibi alışılacağı bir ödevle de, onlar kimliklerini ve çalışma arkadaşlarını gizlemedikleri için, yüzyüze olmadığını;

Üçüncüsü, elinde varolan ~~istihbarat~~ ~~bilgi~~ bilgilerle geniş bir tutuklamaya ise politik ortam nedeniyle girişemeyeceğini, daha ilk günden kavramıştır.

Sorgunun ana yönü-amaç

O nedenle siyasi polis sorgulamayı, hepsi de TBKP'nin yasallaşmasına bir süre daha geciktirmeye yönelik, doğrudan doğruya ideolojik nitelikli amaçlara bağlamıştır. ① Burada söz konusu olanlar şunlardır:

Program sorguda

Birincisi, TBKP Program Tasarısıyla ortaya konan partilerimizin yeni politik kimliğini gözden düşürmektir.

Bu amaçla sorguda her iki partinin SBKP'den talimatıyla hareket eden, dış maddi desteğe dayanan, bir nevi "beşinci kol" niteliğinde partiler olduğuna dair izlenim yaratıcı sorular sorulmuştur.

Aynı zamanda, her iki parti, klâsik antikomünist şemalara oturtulmak istenmiş, TBKP program tasarısında dile getirilen yeni görüşlerimizin, gerçekte yasallık kazanmak için bir manevra olduğu izlenimini yaratıcı sorular düzenlenmiştir.

Birlik sorguda

İkincisi, TKP-TİP birliğini bozmaktır.

Bu amaçla, Sargın yoldaş TİP'in TKP'ye katıldığını açıklamaya zorlanmış, diğer yandan da basına, iki ifadenin sözüm ona karşılaştırılması temelinde, Kutlu yoldaşın örgütleri ele verdiği haberi sızdırılmış, böylece her iki partinin genel sekreterlerine karşı parti sıralarında güvensizlik aşılacak istenmiştir.

① → dış ucl elite

Yasallık sorguda

Üçüncüsü, yasal örgütlenme girişimini karalamaktır.

Bu amaçla yasallık için ülkeye dönüşün "dışardan" emirle yapıldığına, ve yasallık dışında başka "art" amaçlar taşıdığına dair izlenim yaratıcı sorular sorulmuş, her iki genel sekretere uğradıkları işkence karşısında, ülkeye gidişin yanlış bir politik karar olduğu kabul ettirilmek istenmiştir.

İşbirliği
sorguda

Dördüncüsü, bütün bu ideolojik nitelikli amaçlara, işkenceyle ulaşılabildiği ölçüde, her iki genel sekreteri ve her iki partiyi lekelemek, onların otoritesini zayıflatmak, böylece, bu partilerin iç birliğini sarsmak, her iki partinin sol güçlerle ilişkilerini bozmak ve partileri demokratik güçlerden izole etmek amaçlanmıştır.

Sorgunun
iflâsı

17 gün boyunca işkence altında sürdürülen bu sorgulama, yukarıda belirtilen amaçlardan hiç birisine ulaşamamış, partilerimizin genel sekreterleri:

- TBKP program tasarısında dile getirilen yeni parti çizgisini, marksist-leninist öğretiyi, komünist idealleri gölgeleyici beyanlarda bulunmayı kararlılıkla reddetmişler-
- TKP-TİP birliğine,
- Yasal örgütlenme girişimine,
- partilerimizin birliğine, sol güçlerle ve demokratik çevrelerle ilişkilere ^{ülke içindeki ve uluslararası plandaki sarsıcılığı} zarar verici her türlü zorlamaya boyun eğmemişlerdir.

İşkence belgesi

~~Tutanaklara, xxxxxxxx~~ 17 günlük gözaltı süresince yapılan sorgulamanın tutunakları aynı zamanda birer işkence belgesi niteliğindedir.

Tutanaklara, her iki genel sekreterin iradelerine rağmen geçirilen, H. Kutlu yoldaşın ifadesinde polisin elindeki geniş arşive dayanarak dayattığı ~~ya~~ rastgele seçilmiş, bir çoğu yanlış yazılmış isimler şeklinde; N. Sargın yoldaşın ifadesinde ise, 80 sonrası gizli örgüt açığa çıkaramayan polisin çaresizliğine gösteren anlamsız ve soyadı bile ~~xxxxxx~~ olmayan kişiler şeklinde yansıyan sözde bilgiler, işkencenin somut kanıtlarıdır. (1)

(1) Şiyasi polis, partilerimizin somut durumlarındaki farklardan ötürü, (TKP gizli örgütlerinin 1980 sonrasında

Gerçek durumdan habersiz kamu oyunu yanıltmak ve öne koyduğu amaçlara ulaşamayışını örtbas etmek isteyen siyasi polis, hazırladığı bu tutanaklarla, işkence suçunu bizzat itiraf etmiştir.

polisin bu niyetlerini ve üslubunu dışarıda

İşkencecinin
yenilgi belgesi

Bu tutanaklar, her iki genel sekreter tarafından savcılıkta ve sorgu hakimliğinde, ana içeriği olarak bakımından kabul edilmiştir. Bu da doğaldır: Çünkü, tutanaklar aynı zamanda hem işkencecinin -her iki partiye, komünistlere ne yapmaları gerekeni gösteren- asıl amaçlarını ortaya koymuş; hem bu amaçlara ulaşmada işkencecinin nasıl yenik düştüğünü göstermiş, hem de bizzat işkencecileri açığa çıkartmıştır.

Savcının
gizliliği

İşte bu nedenlerle, söz konusu tutanaklar, işkencecilerin hazırladığı her tutanaga özgü zavallıca özellikler taşısa da, değerli belgelerdir ve bu nedenle de, savcı tutanakların kendisinden değil de, onları gizlemek yoluyla, bu tutanaklar üzerine yaratılan fısıltı ortamından medet ummak dışında hiç bir sonuç alamamıştır.

Polis sorgulama tutanaklarının politik değerlendirmesi işte böyledir.

bir dizi operasyona uğraması, TİP'e karşı ise 1980 sonrasında girilen operasyonların genellikle 80 öncesi legal çalışmaları koğuşturma amacı taşıması gibi farklardan ötürü) her iki genel sekreteri farklı noktalardan hareket ederek sorgulamıştır. Sargın yoldaşı, şimdiye kadar ortaya çıkmayan Türkiye örgütünün varlığını kabule ve bileşimini açıklamaya zorlarken, Kutlu yoldaşı, bugüne kadar ortaya çıkanların dışındaki örgütlerin bileşimini açıklamaya ve merkezi bir yönetici yapının varlığını kabule zorlamıştır. Başarısızlığa uğrayan bu zorlamalar ve sorgunun bu farklı açıları ifadelerin yapısına da yansımıştır.

Dip not:

~~Özetten~~

Bununla birlikte siyasi polis, her şeye rağmen ağır işkenceyle genel sekreterlerden yeni bilgiler elde etmeye çalışmış, ve bunda tam bir başarısızlığa uğramıştır. Elindeki ^{polis} istihbaratına ^{dayalı tahminlerini de} elde edilmiş yeni bilgileri de genel sekreterlere onaylatamamıştır.

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMA KURUMU
TÜSTAV

Polis sorgulamaları tutanaklarının
politik değerlendirmesi

Partilerimizin genel sekreterleri N. Sargın ve H. Kutlu, 16 Kasım 1987'de gözaltına alındıktan, geçtiğimiz Mart ayına kadar, her iki genel sekreterin ısrarlı taleplerine rağmen, DGM Savcılığı yasaları çiğneme pahasına poliste yapılan sorgulamanın tutanaklarını avukatlara vermemiştir.

Çok önemli "itirafları" içerdiği iddia edilen bu tutanaklar, partilerimizin ve genel sekreterlerimizin tüm taleplerine rağmen aylarca kamuoyundan neden gizlenmiştir? Bu sorunun yanıtı artık verilebilir: Söz konusu tutanaklar Kutlu ve Sargın yoldaşlara, 17 Gün boyunca neden işkence yapıldığını, bu işkencenin hangi amaçlara yöneldiğini bizzat işkenceyi kanıtlayan ve işkencenin yenilgisini ilan eden çok değerli belgelerdir.

Bu sonuca varabilmek için, bazı yöntemsel sorulara net yanıtlar vermek, Sargın ve Kutlu'nun poliste yapılan sorgulamalarının, bugüne kadar süregiden TKP ve TİP örgütleri ve üyelerine yönelik sorgulamalardan nasıl farklı bir sorgulama olduğunu çok iyi kavramak gereklidir.

Birincisi, Sargın ve Kutlu yoldaşlar ülkede gizli parti eylemini yönetirken beklenmedik anda tutuklanan ve tutuklanması ile birlikte, ilgili tüm örgüt ve yoldaşlar için verilen ifadeden bağımsız, hesnel olarak tehlike oluşturan yoldaşların durumundan tamamen farklı koşullarda polisle yüzyüze gelmişlerdir.

Genel sekreterlerimiz "yakalanmamış", örgüte rağmen "teslim olmamış", fakat ülkede "özgürce siyasal eylem yapma, TBKP'yi legal kurma" talepleri hükümet tarafından reddedilerek, kendi iradeleriyle geldikleri Ankara'da gözaltına alınmışlardır. Her ikisi de böyle bir durumla karşılaşacaklarını defalarca açıklamışlardır.

O halde kritik tüm parti bilgileriyle ilgili her türlü güvenlik önleminin gidişten önce alındığı, örgütsel güvenliğin rastlantılara, ya da işkencecinin barbarlık derecesine bırakılmadığı herkesçe anlaşılır bir durumdur.

Konunun
özgüllüğü

Rastlantıya
yer yok

O nedenledir ki, partilerimizin yönetimleri, Kutlu ve Sargın yoldaşlar gözaltındayken, örgütsel güvenlik açısından herhangi bir kaygı duymamışlar, yalnızca genel sekreterlerimiz can güvenliği açısından ciddi kaygılar duymuşlardır. Bu da doğaldır, çünkü her iki parti siyasi poliste ne tür işkence yapılırsa yapılsın genel sekreterlerden yeni, polisçe bilinmedik hiçbir hayati bilgi alınamayacağından, emin bulunmaktaydılar.

Olaylar ve tutanaklar bu söylenenleri tartışmasız doğrulamıştır. Kural olarak her gözaltından sonra tutuklamaların genişlemesi durumu bu kez gerçekleşmemiş, daha önce TKP davasından hüküm giyenlerin uydurma gerekçelerle davaya dahil edilmesi dışındaaalışılagelen "örgüt çökertme" söz konusu olmamıştır.

Gizlenmeyen
politik kimlik

Diğer sorgulamalardan farklı olarak, Kutlu ve Sargın'ın kendilerini açığa vurmama, polisin önünde parti kimliğini açıklamama, günlük parti çalışmasında kimi yasal biçimlerle örtülen yoldaşları ve sempatizanları korumak için polise siyasal kimlikle ve çalışan organla ilgili yanlış bilgi verme gibi sorumlulukları da yoktur. Her iki yoldaş da ülkeye kendi gerçek politik kimliklerini ve güvenceye alınan yakın çalışma arkadaşlarını gizlemeksizin gitmişlerdir. Bu, TBKP'ni yasal olarak kurma talebinin doğal bir sonucudur.

Risksiz koşulları seçme üstünlüğü

İkincisi, Sargın ve Kutlu yoldaşlar her iki partiye karşı ciddi bir tutuklama hareketine elverişli politik koşullarda değil, tam tersine böyle bir kitlesel tutuklamanın hükümet açısından ağır sorunlar yaratacağı nisbeten elverişli politik koşullarda değil, tam tersine böyle bir kitlesel tutuklamanın hükümet açısından ağır sorunlar yaratacağı nisbeten elverişli politik koşullarda polisle yüzyüze gelmişlerdir.

Politik koşullarla ilgili bu söylenenleri bir ölçüde açmak yararlı olacaktır:

Gerçekte genel sekreterlerimizin gözaltına alınmasıyla birlikte, siyasal polisin sözümona sorgudaki itiraflara dayandığını açıklayarak, haklarında halen koğuşturma devam eden binlerce TKP ve TİP üyesine karşı yeni bir tutuklamaya girişmesi ciddi bir olasılıktı. (Politik şartlar elverişli olmasa da bu olasılık bugün de vardır) Fakat böyle bir

Hükümetin
durumu

operasyon ANAP hükümetinin izlediği politikalara ve yaratmaya çalıştığı liberal izlenime ülkede ve ülke dışında çok ciddi bir darbe olacaktı. O nedenle hükümet, maceracı bir tutumdan kaçındı.

Dayanışmanın
suya düşürdüğü
komplo

Aynı zamanda her iki genel sekreterin gidiş kararını açıklamasından ve özellikle gözaltına alınmalarından sonra ortaya çıkan gerçekten umulmadık ölçüdeki dayanışma ve kamuoyunda uyanan büyük ilgi, MİT ve polisteki aşırı anti-komünist elemanları gerilettiler. Bir ara basına sızdırılan yalan haberlerin de kanıtladığı gibi, genel sekreterlerin itirafıyla yüzlerce insanın tutuklandığı iddiasına temel olacak operasyon suya düştü.

Bütün bunlar, sorgulamanın farklı koşullarda gerçekleşmesi nedeniyle, polisin ilerici güçlere karşı yeni bir saldırıya geçmek için büyük nesnel zorluklara sahip olduğunu göstermiştir.

Görüldüğü gibi, Kutlu ve Sargın'ın polisle yüzyüze gelmesi, bir dizi tutuklamalardan tamamen farklı örgütsel, politik koşullarda olmuştur. Bu durum sorgulamanın gerçek amaçlarını kavramak bakımından önemlidir. Bir başka deyimle halk arasında bilinen "Türk polisi yakalar" tekerlemesini alt üst eden ülkeye gidişin bu özellikleri, polisin de kendisine, duruma uygun bir soruşturma stratejisi çizmesini zorunlu kılmıştır.

Polisin
stratejisi

Birincisi, siyasi polis, H.Kutlu ve N.Sargın'dan anlatılan nedenlerle yeni örgütsel bilgiler alma şansına sahip olmadığını;

İkincisi, her iki yoldaşı kimliklerini itirafa zorlayarak bulundukları x organlardaki yoldaşlarının kimliklerini açığa çıkartma gibi alışılacağı bir ödevle de, onlar kimliklerini ve çalışma arkadaşlarını gizlemedikleri için yüzyüze olmadığını;

Üçüncüsü, elinde varolan bilgilerle geniş bir tutuklamaya ise politik ortam nedeniyle girişemeyeceğini, daha ilk günden kavramıştır.

Sorgunun ana
yönü-amacı

O nedenle siyasi polis sorgulamayı, hepsi de TBKP'nin yasallaşmasını bir süre daha geciktirmeye yönelik, doğrudan doğruya ideolojik nitelikli amaçlara bağlamıştır. (1)

(1) Bununla birlikte siyasi polis, her şeye rağmen ağır işkenceyle genel sekreterlerden yeni bilgiler elde etmeye çalışmış, ve bunda tam bir başarısızlığa uğramıştır. Elindeki polis istihbaratına dayalı tahminlerini de genel sekreterlere onaylatamamıştır.

Burada söz konusu olanlar şunlardır:

Birincisi, TBKP Program Tasarısıyla ortaya konan partilerimizin yeni politik kimliğini gözden düşürmektir.

Program
sorguda

Bu amaçla sorguda her iki partinin SBKP'nin talimatıyla hareket eden, dış maddi desteğe dayanan bir nevi "beşinci kol" niteliğinde parteler olduğuna dair izlenim yaratıcı sorular sorulmuştur.

Aynı zamanda, her iki parti, klasik antikomünist şemalara oturtulmak istenmiş, TBKP program tasarısında dile getirilen yeni görüşlerimizin, gerçekte yasallık kazanmak için bir manevra olduğu izlenimini yaratıcı sorular düzenlenmiştir.

İkincisi, TKP-TİP birliğini bozmaktır.

Birlik
sorguda

Bu amaçla, Sargın yoldaş TİP'in TKP'ye katıldığını açıkhamaya zorlanmış, diğer yandan da basına, iki ifadenin sözümona karşılaştırılması temelinde, Kutlu yoldaşın örgütleri ele verdiği haberi sızdırılmış, böylece her iki partinin genel sekreterlerine karşı parti sıralarında güvensizlik aşılanmak istenmiştir.

Üçüncüsü, yasal örgütlenme girişimini karalamaktır.

Yasallık
sorguda

Bu amaçla, yasallık için ülkeyedönüşün "dışardan" emirle yapıldığına, yasallık dışında başka "art" amaçlar taşıdığına dair izlenim yaratıcı sorular sorulmuş, ve sözde güvencelere kanarak ülkeye dönme kararı vermekle hata ettikleri telkin edilerek, her iki genel sekretere uğradıkları işkence karşısında, ülkeye gidişin yanlış bir politik karar olduğu kabul ettirilmek istenmiştir.

İşbirliği
sorguda

Dördüncüsü, bütün bu ideolojik nitelikli amaçlara, işkenceyle ulaşılabildiği ölçüde, her iki genel sekreteri ve her iki partiyi lekelemek, onların otoritesini zayıflatmak, böylece, bu partilerin iç birliğini sarsmak, her iki partinin sol güçlerle ilişkilerini bozmak ve partileri demokratik güçlerden izole etmek amaçlanmıştır.

Sorgunun
iflası

17 gün boyunca işkence altında sürdürülen bu sorgulama, yukarıda belirtilen amaçlardan hiçbirisine ulaşamamış, partilerimizin genel sekreterleri:

- TBKP program tasarısında dile getirilen yeni parti çizgisini, Marksist-Leninist öğretiyi, komünist idealleri gölgeleyeci beyanlarda bulunmayı kararlılıkla reddetmişler.

- TKP-TİP birliğine,
- Yasal örgütlenme girişimine,
- Partilerimizin birliğine, sol güçlerle ve demokratik çev-

relerle ilişkilere zarar verici ülke içindeki ve uluslararası plandaki saygınlığını sarsıcı her türlü zorlamaya boyun eğmemişlerdir.

İşkence
belgesi

17 günlük gözaltı süresince yapılan sorgulamanın tutanakları aynı zamanda birer işkence belgesi niteliğindedir.

Tutanaklara, her iki genel sekreterin iradelerine rağmen geçirilen, H. Kutlu yoldaşın ifadesinde polisin elindeki geniş arşive dayanarak dayattığı rastgele seçilmiş, bir çoğu yanlış yazılmış isimler şeklinde; N. Sargın yoldaşın ifadesinde ise, 80 sonrası gizli örgüt açığa çıkaramayan polisin çaresizliğini gösteren anlamsız ve soyadı bile olmayan kişiler şeklinde yansıyan sözde bilgiler, işkencenin somut kanıtlarıdır. (1)

Gerçek durumdan habersiz kamuoyunu yanıltmak ve öne koyduğu amaçlara ulaşamayışını örtbas etmek isteyen siyasi polis, hazırladığı bu tutanaklarla, işkence suçunu bizzat itiraf etmiştir.

İşkenceci-
nin yenilgi
belgesi

Bu tutanaklar, her iki genel sekreter tarafından savcılıkta ve sorgu hakimliğinde polisin kimi eklemeleri ve üslubu dışında, ana içeriği bakımından kabul edilmiştir. Buda doğaldır: Çünkü, tutanaklar aynı zamanda hem işkencecinin -her iki partiye, komünistlere yapmaları gereken- gösteren- asıl amaçlarını ortaya koymuş; hem bu amaçlara ulaşmada işkencecinin nasıl yenik düştüğünü göstermiş, hem de bizzat işkencecileri açığa çıkartmıştır.

Savcının
gizliliği

İşte bu nedenlerle, söz konusu tutanaklar, işkencecilerin hazırladığı her tutanağa özgü zavallıca özellikler taşısa da, değerli belgelerdir ve bu nedenle de, savcı tutanakların kendisinden değil de, onları gizlemek yoluyla bu tutanaklar üzerine yaratılan fısıtlı ortamından medet ummak dışında hiçbir sonuç alamamıştır.

Polis sorgulama tutanaklarının politik değerlendirmesi işte böyledir.

(1) Siyasi polis, partilerimizin somut durumlarındaki farklardan ötürü, (TKP gizli örgütlerinin 1980 sonrasında bir dizi operasyona uğraması, TİP'e karşı ise 1980 sonrasında girilen operasyonların genellikle 80 öncesi legal çalışmaları koğuşturma amacı taşıması gibi farklardan ötürü) her iki genel sekreteri farklı noktalardan hareket ederek sorgulamıştır. Sargın yoldaş, şimdiye kadar ortaya çıkmayan Türkiye örgütünün varlığını kabule ve bileşimini açıklamaya zorlarken, Kutlu yoldaş, bugüne kadar ortaya çıkanların dışındaki örgütlerin bileşimini açıklamaya ve merkezi bir yönetici yapının varlığını kabule zorlamıştır. Başarısızlığa uğrayan bu zorlamalar ve sorgunun bu farklı açıları ifadelerin yapısına da yansımıştır.

Parti Komitelerinin politik aydınlatma konulu gündem maddelerinde kullanılmak üzere TİP-TKP MK'lerince hazırlanan metindir.

1 MAYIS ÖNCESİNDE POLİTİK DURUM

Daha çok kısa bir süre önce genel seçimler yapılmış olmasına rağmen,iç politikadaki gerginlik yeniden artmaktadır.

Hükümet partisi ANAP,Kasım 1987 sonunda yapılan seçimlerde en çok oyu almıştır.Antidemokratik seçim yasası sayesinde aldığı % 36 oy ile ANAP parlamentoda mutlak bir çoğunluk elde etmiştir, ve istediği yasayı kolaylıkla çıkarabilmektedir. Başlıca emperyalist merkezlerin ve büyük sermayenin desteği ANAP'ın arkasındadır.Bu durumda başbakan Özal'ın,"Bizim alternatifimiz yoktur" yolundaki propagandası etkili olabilmektedir.

Buna rağmen hükümet gene de sıkışık bir durumdadır.Oyların yaklaşık üçte biriyle parlamentoda yaklaşık üçte iki bir çoğunluğa sahip olması,kendi başına bir istikrarsızlık kaynağı olmaktadır.Seçimlerde DYP,RP,DSP ve SHP'ye oy vermiş milyonlarca yurttaş oylarının parlamentoya yansımadığını düşünmektedir.Bu,seçimlerden sonra birbirini izleyen zamların doğurduğu hoşnutsuzlukla birleşmektedir.Geniş halk yığınlarında parlamentoda sorunlarına bir çözüm bulunabileceği inancı zayıflamaktadır.

SHP ve DYP halkın hoşnutsuzluğunu dile getirmekte,çeşitli illerde mitingler düzenlemekte ve hükümetin ekonomik politikasına karşı yoğun bir muhalefet yürütmektedirler.

Türk-iş muhalefet partilerinin de desteğini alan eylemler düzenlemektedir.Çalışma yaşamını ilgilendiren yasaların işçiler lehine yeniden düzenlenmesi talebiyle ülke çapında yapılan yemek boykotu,12 Eylül sonrasındaki ulusal çaptaki ilk eylem oldu.Bunu başka eylemlerin izlemesi bekleniyor.

Kürt sorunu çevresindeki gelişmeler hükümeti sıkıştıran bir başka faktördür.Kürt sorunu giderek daha geniş iç ve dış güçlerin ilgi alanına girmektedir.Hükümet bu konuda bir adım atmaya zorlanmaktadır.Kürtlerin varlığını tanımamaya,açık baskı teröre dayalı eski politikayı aynen sürdürmek olanaksızlaşmaktadır.

Devrimci çevreler,sosyal demokratlar ve aydınlar insan hakları konusunda hükümeti sıkıştırmaktadır.Hükümetin,"Türkiye'de tam demokrasiye geçilmiştir" yolundaki iddiası ülke içinde de,

ülke dışında da tutmamıştır.Hükümeti destekleyen Batı Avrupa tutucu güçleri bile,ondan insan hakları konusunda kimi adımlar atmasını istemektedir.Cezaevlerindeki direnişler,işkenceye karşı tepkiler,yurtdışındaki politik göçmenlerin girişi ve bunun kazandığı destek,Kutlu ve Sargın yoldaşların ülkeye dönüşü ve TBKP'nin legal olarak kurulması girişimi çevresinde oluşan kamuoyu,insan hakları konusunda mücadelenin kararlılıkla süreceğini göstermektedir.

Hükümet sıkıştığı konularda eski ANAP hükümetine oranla görece daha esnek bir tutum almaktadır.Diyarbakır cezaevindeki direniş sonucunda ziyaretlerde Kürtçe konuşmaya izin verilmesi, başbakan Özal'ın Kürtlerin varlığını kabul eder görünen açıklaması,Avrupa ve BM işkenceye karşı sözleşmelerin onaylanması,ILO kongresinden önce sendikal yasalarda değişiklik yapılacağı açıklaması vb. gelişmelerde bu görülmektedir.

Seçimlerden bu yana oligarşi içindeki bir çelişkinin de su yüzüne çıktığı görülmektedir.Cumhurbaşkanlığı seçimleri konusundaki tartışmada,Vuralhan olayında ve MİT raporu olayında görüldüğü gibi,kimi askeri çevrelerle başbakan Özal ve ANAP hükümeti arasındaki tartışma ve kavgama kısa sürede sona ereceğe benzememektedir.Özal'ın seçimlerde kazandığı üstünlüğe dayanarak insiyatif göstermesi ve askeri çevrelerin alanı sayılan iç ve dış güvenlik gibi alanlarda da söz sahibi olmak istemesi,bürokrasi içindeki yandaşlarını genişletme çabasına girmesi,söz konusu kavgamanın temelinde yatmaktadır.Kavgama politikanın en genel gidişini ilgilendirmemekte,daha çok kadro ve yöntem konusundaki farklılıklarda kendini göstermektedir. Gelecek yıl yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimleri konusu da önemli bir faktör olmaktadır.

Kendilerini 12 Eylül dönemindeki antidemokratik uygulamalarla daha çok özdeşleştirmiş olan ve demokratik istemlere karşı daha dirençli olan askeri çevrelerle Özal hükümeti arasındaki gelişki muhalefet güçlerine demokratik dönüşümler için mücadelede kimi olanaklar vermektedir.

Hükümetin dış politikasında son aylarda kimi yeni vurgular görülmektedir.Hükümet uluslararası politikanın genel konularında ABD'nin dümen suyundan çıkmadan,komşu ülkelerle ilişkilerde ve bölgede daha esnek bir politika izlemeye çalışmaktadır.Yunanistan ile aradaki sorunların barışçı yollardan çözülmesi için prensip anlaşmasına varılması,Bulgaristan ile ilişkilerin normalleşmesi

yönünde bir adım atılması,Sovyetler Birliği ile ilişkilerdeki olumlu gelişmeler,İran ile Irak arasındaki savaşın sona ermesi için çaba gösterilmesi gibi gelişmelerde bu görülmektedir. Aralık 1987'de Washington'da Gorbaçov ile Reagan arasında yapılan ve tarihteki ilk nükleer silahsızlanma anlaşmasının imzalanması ile sonuçlanan zirveden sonra dünyada esen yeni barışçı havanın Türkiye'nin dış politikası üzerinde de etkisiz kalmadığını söyleyebiliriz.

Hükümetin ekonomik politikada manevra yapma olanağının çok az olduğu son dönemde daha iyi görülmüştür.Seçim döneminde açılan para muslukları,4 Şubat kararları ile yeniden kısılmış, yüksek zamlar birbirini izlemiştir.Hükümetin ekonomik politikada manevra yapma olanağını daraltan en önemli faktör dış borç sorunudur.Vadesi gelen dış borç ana para ve faizlerini (bu yıl 7 milyar doları bulacağı söylenmektedir) zamanında ödemek, hükümet tarafından temel politika olarak kabul edildiği için, bütün fonlar öncelikle buraya ayrılmaktadır.Bu,emekçilerin yanısıra işverenlerin de tepkisini çekmektedir.Şimdi dış borç sorununa mantıklı bir çözüm bulunmasının zorunluluğunu çok geniş güçlere göstermek daha olanaklıdır.

Yukarıda sayılan gelişmeler,TBKP Program Tasarısının barış ve demokratik yenilenme politikasının ne kadar doğru olduğunu bir kere daha göstermektedir.Komünistlerin çözüm önerilerinin gerçekçiliği daha da belirginleşmektedir.Tasarının "antidemokratik otoriter rejimi demokratikleşme yönünde değiştirmek için bugünden mücadele verme" anlayışının doğruluğu görülmektedir.

Başlıca iki muhalefet partisi olan SHP ve DYP mevcut olanakları yeterince kullanmamaktadır.Hükümete karşı muhalefeti, daha çok halkın hayat pahalılığına ve işsizliğe karşı tepkisini dile getirme şeklinde yürüten muhalefet partileri,Ekim'de yapılacak yerel seçimlerde hükümetin oy oranını % 30'a indirerek erken seçimleri zorlama taktiğini benimseyecek görünüyorlar.Sendikal haklar konusunda,memurların sendikalaşma hakkını savunmayı da içerecek biçimde iki parti arasında bir anlayış birliğine varılmış olması,iki parti arasındaki işbirliğinin gelişmesinin olanaklı olduğunu göstermektedir.

Muhalefet partilerinin olanakları yeterince değerlendirememesinin nedeni,demokratikleşme,demokrasinin kazanılması konusunda iyi düşünülmüş,gerçekçi,bütün demokrasi güçlerinin destek ve katılımını kazanacak bir plan ve programa sahip olmamalarıdır.

Gerek SHP,gerekse DYP demokrasinin kazanilmasini kendilerinin iktidara gelmesi ile sınırlı bir programdan ibaret görmekte-
dirler.Bütün demokrasi güçlerinin işbirliğini bugünden sağ-
layacak şekilde yapıcı bir politika üretememektedirler.Ken-
dilerinin iktidarına ulaşma amacının mutlaklaştırılması,
hükümete karşı da,onun her adımını karşıya alan bir politikaya
hatta zaman zaman hükümetin askeri çevrelere şikayet edilmesine
yol açmakta,bu durum ise hükümete demagojilerle yığınları
etkileme olanağı vermektedir.

Bütün bunların ışığında güncel politikamızı şöyle belirleye-
biliriz:Bugünkü durumda kısa sürede ANAP hükümetine son vermek
hedefi,en azından yerel seçimlere kadar realist görünmemektedir.
Buna karşılık birçok konuda hükümete baskı uygulayarak onu adım
atmaya zorlamak olanaklı görünmektedir.

Sendikal hakların genişletilmesi,Kürt halkının varlığının
tanınması ve baskı ve terörün durdurulması ile komünist parti-
sinin legal çalışma hakkının kazanılması,demokrasiyi kazanma
programımızın bugünkü aşamada öne çıkan üç temel konusudur.
Şimdi bu konularda gerici,militarist güçleri geriletmek olanak-
lıdır.Gerici,militarist çözümleri reddetme,demokratik muhale-
fetin istemlerini dikkate alma yönünde hükümeti zorlamak gere-
kior.Bu konuların herhangi birinde gerici,militarist politikanın
geriletilmesi,öteki konularda da demokrasi güçlerinin olanak-
larını artıracaktır.

Komünistler bütün demokratik girişimleri vargüçleriyle des-
teklemelidirler.Hükümetin,demokratikleşme yönünde hiçbir ciddi
adım atmadan,birkaç ufak uygulama ile kendini "adım adım
liberalleşme ve demokratikleşme"den yana bir hükümet gibi
göstermesine izin vermemek gerekiyor.Bunun için özellikle
sendikal haklar,Kürt halkının hakları ve 141-142'nin kaldırıl-
ması konularında demokratik istemler günlük mücadelemizde öne
çıkarılmalıdır.

Yaklaşan 1 Mayıs bu demokratik istemlerin yükseltildiği,geniş
demokratik güçlerin işbirliğinin geliştiği bir mücadele günü
olmalıdır.

TÜRKİYE YENİ BİR DEMOKRASİ MÜCADELESİ DÖNEMİNE GİRMİŞTİR

- Türkiye'de 25 Eylül 1988'de yapılan referandumda yerel seçimlerin dört ay önce yapılıp, yapılmaması oylandı.
- Referandumda halkın üçte ikisi Turgut Özal hükümetine "Hayır" dedi.
- Özal hükümeti bunalımı daha da arttırdı.
- Enflasyon oranı %74'e tırmandı.
- Dış borçlar 40 milyarı aştı.
- Uzay çağında Türkiye'de hala düşünce özgürlüğü yok.
- Politik ve ekonomik istikrar için demokrasi gereklidir.
- Çözüm, tüm güçlerin demokratik mutabakındadır.

25 Eylül 1988 günü Türkiye'de Mart 1989'da olması gereken yerel seçimlerin 4 ay önceye alınıp, alınmaması konusunda bir referandum yapıldı. Referandumda "Evet"lerin oranı %34,9, "Hayır"ların oranı ise %65,1 olarak gerçekleşti. Başbakan Turgut Özal bu oylamada Kasım 1987 genel seçimlerindeki oy oranına ulaşamayarak başarısızlığa uğradı.

Türkiye İşçi Partisi ve Türkiye Komünist Partisi Merkez Komiteleri referandum sonuçları üzerine yaptıkları 26 Eylül günlü açıklamada, halkı referanduma götüren Özal hükümetinin ağır bir yenilgiye uğradığını vurgulayarak, şunun altını çizdiler: "Başbakan Özal ve ANAP hükümeti işbaşında kalmada ısrar ettiği sürece, politik istikrarsızlık derinleşerek sürecektir. İstikrarsızlığın kaynağı daha 1987'deki genel seçimlerinin hemen sonrasında belirttiğimiz gibi halkın yalnızca üçte birinin oyunu alan ANAP'ın mecliste üçte iki çoğunluğa sahip olmasıdır. Çoğunluğun iradesini temsil etmeyen, kendi dışında hiç bir gücü dikkate almayan bu hükümetin uygulamaları istikrarsızlığı daha da derinleştirmektedir...25 Eylül halk oylamasının sonuçları parlamentonun yenilenmesi için erken genel seçimlerin zorunluluğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir."

TBKP'ni oluşturacak olan TİP ve TKP, açıklamalarında, demokrasi için mücadeleyi yükseltebilmenin koşullarının şimdi daha elverişli olduğunu, 12 Eylül rejiminden bütün sonuçlarıyla birlikte kurtulabilmek için bütün öteki demokrasi güçleriyle birlikte mücadeleyi sürdüreceklerini belirttiler.

BU REFERANDUMA NASIL GELİNDİ, BAŞBAKAN ÖZAL NEDEN BUNA GEREKSİNİM DUYDU?

12 Eylül 1980 askeri darbesiyle ülkemiz Türkiye'de tüm siyasi partiler, sendikalar, dernekler kapatılarak; tüm demokratik haklar kısıtlanarak, ilerici, yurtsever ve demokratlar üzerinde yoğun baskıların olduğu zor bir dönem başladı. 1982 yılında yapılan ve "hayır" demenin yasak olduğu bir referandumla yeni bir anayasa kabul edildi. Bu anayasa 1961 anayasasının demokratik yanlarının tümünü silip attı.

1983'de yapılan genel seçimler de ise, askeri yönetim kendi denetimi dışındaki partilerin etkinlik kazanmasını önlemek için her yola başvurdu. Seçimlere katılmasına izin verilen her üç parti de "güdümlü" sınırlı "demokrasiyi", halkın kemerlerini sıkma politikasını kabul eden partilerdi. En küçük bir demokratik nitelik bile taşımayan bu seçimde amaç, rejime sivil bir görünüm vermektir.

1987 Eylül'ünde ise 1980 askeri darbesinden sonra haklarında siyaset yasağı konan bazı parti liderleri üzerindeki bu yasağın kalkması için bir referandum yapıldı. Referandum sonucu olarak bu yasağın kaldırılmasını 29 Kasım 1987'deki genel seçimler izledi. Referandum sonuçlarına bakarak genel seçimlerde çoğunluğu sağlayamayacağını gören ANAP(Anavatan Partisi) iktidarı, seçimler öncesinde seçim kanunun da önemli anti-demokratik değişiklikler yaptı. Tercihli oy sistemini, ön seçimi kaldırdı. Parti temsilcilerinin meclise girebilmesi için gerekli barajı ülke çapında yükseltti ve ayrıca bölgesel barajlar koydu. Sol partilerin yasaklı olduğu ve anti-demokratik seçim yasasının yürürlükte olduğu bu genel seçimlerde %36 oy alan ANAP parlamentoda %60'lık bir sandalye sayısı elde ederek iktidar oldu.

Ve aradan bir yıl geçmeden, Turgut Özal, yerel seçimlerin 4 ay önceye alınıp, alınmaması konusunda yeni bir referanduma, 25 Eylül 1988 referandumuna yöneldi. Normal olarak yerel seçimlerin Mart 1989'da yapılması gerekiyordu.

Başbakan Turgut Özal neden yerel seçimleri öne alma konusunda ısrar etmekteydi? İşbaşına geldiğinden beri istikrar sağlayacağını vad eden Özal, bunu gerçekleştirememiş ülkenin ekonomik durumu günden güne kötüleşmiştir. Ekonomik zorlukları yalnızca halkın kemerlerini sıkma yöntemleri ile aşmak isteyen, yeni anti-sosyal önlemlere gerek duyan ve zamanında yapılacak yerel seçimlerden istediği sonucu elde edemeyeceğini anlayan Özal, seçimleri erkene alıp daha fazla yıpranmadan konumunu korumayı amaçlamaktaydı. Ayrıca buna 1989'da gerçekleşecek Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Özal'ın aday olma niyetini de ekleyebiliriz.

Türkiye halkı, bu referandumda demokrasiye olan özlemini bir kez daha dile getirmiştir. Türkiye'de demokrasi olmadan politik ve ekonomik istikrarı sağlamak olanaklı değildir. Bunun için de tüm sol güçlerin ve demokratların mutabakatı gereklidir.

ÜLKE EKONOMİSİ NE DURUMDADIR?

Uygulanan ekonomi politika, üretim olanaklarının genişletilmesini sağlayamıyor, sermayayı üretken sermayeye dönüştüremiyor. Nitekim, 1979'da ulusal gelir içinde yatırımların payı %22 iken, bu oran 1987'de %17,6'ya düştü. Özel kesimin yatırımlarının ulusal gelire oranı, aynı yıllarda, %11'den %7,5 dolayına indi. 12 Eylül 1980 öncesinde, yurda gelen yabancı özel sermayenin %87 gibi bir bölümü imalat sanayine gitmekte iken, bu oran günümüzde %55'tir. Tüm bunlar göstermektedir ki, 12 Eylül ekonomisi, toplumsal üretim olanaklarını genişletemiyor. Sermaye ticari sermayeye dönüşürken, işsizlik çığ gibi büyüyor. OECD verilerine göre %80'ini yaşları 15-25 olan gençlerin oluşturduğu 7 milyon kişi işsizdir.

Devlet İstatistik Enstitüsünün(DİE) haziran sonu verilerine göre, yıllık enflasyon oranı %74'tür. Enflasyonla mücadelede, Özal hükümetinin hiçbir başarı şansının olmadığı artık işverenler tarafından da açıkça söylenmektedir.

1980'de yabancı firma sayısı 100 iken 1988 ortasında 1000'e ulaşan ülkemizde, devletin gelirleri giderlerini karşılamıyor, bütçe açıkları sürekli büyüyor, karşılıksız para basmaların bir türlü önüne geçilemiyor. Türk parasının yabancı paralar karşısında sürekli çok büyük oranlarda değer yitirmesi önlenemiyor.

Devletin 40 milyar doları aşkın dış borcu ve 10 trilyon lirayı aşan iç borcu vardır. 1988-92 döneminde Türkiye yılda ortalama yedi milyar doların üzerinde dış borç ödemek zorundadır. Bu miktar, toplam ulusal gelirin yaklaşık %11'ini oluşturmaktadır.

Merkezi Stocholm'de bulunan Uluslararası Barış Araştırma Enstitüsü (SIPRI)'nin yeni yayınlanan yıllık raporunda, 1987 yılında Türki-

ye'nin askeri harcamalarının 2 milyar dolar olarak gerçekleştiğini belirtiyor. Türkiye'nin NATO ülkeleri içinde askeri giderler için en fazla para harcayan 4. ülke olduğunu belirten SIPRI raporu, 1987 yılının da Türkiye'nin askeri harcamalara ayırdığı paranın ulusal gelirin %4,7'sini oluşturduğunun altını çiziyor.

DEMOKRATİK BİR ORTAM SAĞLANMADAN SORUNLAR ÇÖZÜLEMEZ

Ekonomik açıdan sonuç olarak diyebiliriz ki, 8 yıldan beri kısmen uygulanana gelen "Friedman modeli", monetarist liberal ekonomik politika, Türkiye'nin sorunlarını çözememiştir. Bu politika iflas etmiştir. Ülke sorunlarına gerçekçi çözüm için yeni bir ekonomik politika gerekmektedir. Ulusal ekonomiyi düzlüğe çıkarmanın tek yolu demokrasiden geçmektedir.

Öte yandan, demokrasi, demokratik bir istikrar ve insan haklarının uygulanması Türkiye için ulaşılmaması gereken yakıcı hedefler durumundadır. 1982 anayasası olduğu gibi durmakta, 12 Eylül hukuku ve olağanüstü mahkemeler işlemeye devam etmektedir. İşkence, baskı ve koğuşurmalar sürmektedir. Türkiye Birleşik Komünist Partisi (TBKP) davası ülkede gerçek bir düşünce özgürlüğünün bulunmadığını bir kez daha kanıtlamıştır. Ayrıca Kürt ulusal sorununun adil, demokratik ve barışçı yollarla çözümü, ülkenin önündeki acil görevler arasındadır.

Yukarıda çizilen tablo Özal'ın neden sıkışık olduğunu ve neden bir an önce seçimleri gerçekleştirmek istediğini verilerle ortaya koyuyor. Bu veriler aynı zamanda, ne 12 Eylül rejiminin ne de Özal hükümetinin Türkiye'nin sorunlarının hiçbirisinin üstesinden gelemediğini kanıtlıyor.

Yaşam herkese göstermiştir ki, Türkiye'nin ekonomik, toplumsal, siyasal sorunlarının çözümü kavuşturulması, tek bir partinin, tek bir siyasal akımın altından kalkabileceği bir iş değildir.

Türkiye'nin demokratik bir istikrara kavuşması için sorunlara gerçekçi çözümlerin aranmasına, belirlenmesine ve uygulanmasına elveren bir ortamın sağlanması için olmazsa olmaz koşul, demokrasiden ya-

na bir çoğunluğun diyalog ve işbirliğidir, birlikte yol almasıdır.

TÜM GÜÇLERİN DEMOKRATİK MUTABAKATI ZORUNLUDUR

Demokratik bir gelişme ise, bizim koşullarımızda ancak çoğunluğun mutabakatı, onayı ve katılımı ile gerçekleşebilir. 1987'deki referandum ve 1987 genel seçimleri ise, hiç bir partinin tek başına çoğunluğun desteğini kazanamayacağını gösterdi. Bu açıdan, TİP ve TKP'ye göre, eğer öteki muhalefet partileri bu durumu dikkate almazlarsa, kendi örgüt çıkarlarını toplumsal gelişmenin çıkarlarının önüne geçirirlerse, büyük bir yanlış yapmış olacaklardır.

Bu referandum için şunu söyleyebiliriz: Muhalefet güçleri bir masa başına oturmasalar da tam bir mutabakat içinde Özal'ın politikasına "Hayır" demede birleştiler.

Önemli muhalefet güçlerinden Doğru Yol Partisi(DYP) ve Sosyal Demokrat Halkçı Partisi(SHP) referanduma "Hayır" doğrultusunda etkin kampanya yürüttüler.

İşçi sendikalarından TÜRK-İŞ, çeşitli meslek kuruluşları ve Türkiye solu, bu arada Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP) referandumda "Hayır" oyu vereceklerini açıkladılar.

TİP ve TKP Merkez Komiteleri, referandum öncesi yayınladıkları bildiride şunları vurguladılar: "Yerel seçimlerin dört ay önce yapıp yapılmaması gibi bir konuda referanduma gitmek demokrasi ile halkın özelemleri ile alay etmektir. Böylesi bir keyfilik onaylanamaz.

"25 Eylül'de referandumda oylanacak olan yerel seçimlerin tarihi değildir. Karşı karşıya gelecek olan, bir yandan keyfilik, oldu-bittici anlayış, bencillik ile öte yanda, dürüst demokratik bir politika özlemidir. Bir yanda demokrasi isteyenler, karşı yanda demokrasie engel olanlar vardır.

"Biz bütün bunları dikkate alarak, halkımızı 25 Eylül referandumunda ANAP yönetiminin keyfi ve anti-demokratik uygulamalarına karşı "Hayır" oyu kullanmaya çağırıyoruz."

Muhalefet güçlerinin 25 Eylül 1988 referandumunu hükümete karşı bir güven oylamasına dönüştürme çabası başarıya ulaşmıştır. Başbakan Özal bu referandumun güven oylaması anlamına gelmediğini baştan beri ısrarla iddia etmesine karşın, referanduma bir hafta kala bunu kabul etmek zorunda kalarak, eğer istediği sonucu elde edemezse, istifa edeceğini, politik yaşamdan çekileceğini söylemiştir.

Referandum öncesinde yapılan kamuoyu yoklamalarında, oy oranının %36'nın altına düştüğünü gören Özal, politik şantajlarla eski %36'lık oy oranını korumaya çalışmış, ama bunu başamamıştır.

Halen Türkiye'de yürürlükte olan anti-demokratik seçim yasası uyarınca %32'lik bir oy oranı parlamentoda çoğunluğu elde etmeye yeterlidir. Bundan dolayı Özal, %34,9'luk oy oranının hükümeti için yeterli olduğunu düşünerek, istifa lafını ağzına almamaktadır.

Ne ki, şu da bir gerçektir ki, halkın üçte ikisi Özal hükümetine "Hayır" demiştir. Bu hükümet azınlık hükümetidir. Halkın iradesini, çoğunluğun iradesini yansıtmamaktadır.

25 Eylül referandumu ile Türkiye'de 1989 yılında yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimlerine kadar uzayacak yeni bir demokrasi mücadelesi dönemi başlamıştır. TİP ve TKP'ye göre, bu dönemde tüm demokrasi güçlerine büyük görevler düşmektedir. Bu süreç sonunda 12 Eylül döneminin bir daha geri dönmek üzere çıkmak olanaklı olabilir. Herşey bu dönemin tüm muhalefet güçlerince iyi değerlendirilmesine bağlıdır. Çünkü Türkiye'nin sorunlarının aşılması için tüm güçlerin demokratik bir mutabakatı zorunludur, bir başka seçenek yoktur.

14.11.'88

Değerli Arkadaşlar,

Hepimizin bildiği gibi,TKP davasından yargılanan yoldaşlarımızın cezaları yargıtay tarafından tastik edildikten sonra, tekrar içeri alındılar. Türkiye den aldığımız bilgilerden anlaşıldığı gibi dışarda kalan aile ve çocuklarına maddi yardım sağlanması için bir banka kontosu açıldığını öğrendik. Elimizdeki imkanlar çerçevesinde yurtdışındanda bu yardım kontosuna destekte bulunmamız doğru olacaktır.

Selamlar.

Konto Numarası: 21 00 56
Hüsniye Bilgen
AKBANK Küçük Esat Şubesi
ANKARA

FİLİSTİN KOMÜNİST PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ'NE

Değerli yoldaşlar,

Ağustos başlarından bu yana İsrail'in işgal altındaki Filistin topraklarındaki baskı, katliam ve keyfi uygulamalarına büyük bir endişe ile izlenmekteyiz. "Demir yumruk" politikası olarak yürütülen bu ırkçı politikanın Filistin hareketinin zor bir dönemden geçtiği ve Arap sınırlarındaki birliğin yaralar aldığı günlere denk düşürülmesi hiç de bir rastlantı değildir.

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, İsrail siyonistlerinin ABD'nin desteğiyle yürüttükleri "Demir yumruk politikası"na giddetle karşı çıkar. Baskıların, katliamların, tutuklamaların ve keyfi uygulamaların derhal durdurulmasını talep eder. Kardeş Filistin halkıyla, Filistin Komünist Partisi'yle dayanışmasını dile getirir.

"Demir yumruk politikası"nın yürütüldüğü şu günlerde İsrail dışişleri bakanı ile gündüzleri Tams saldırısı nedeniyle ertelenen Türkiye'deki faşist rejimin dışişleri bakanı, Birleşmiş Milletler Ünlüde hiç sızılmayan Filistin halkının haklarından den vurdu. Amman Anlaşması'na açık destek veren bu rejim, bu antlaşmanın uzlaşmacı, Filistin halkının çıkarlarını emperyalizme ve siyonizme teslim edici yönünl eğiğe veren Türkiye Komünist Partisi'ne karşı fiziksel ve politik bir saldırı kampanyası yürütüyor.

En koşullar altında, TKP, Filistin halkıyla ve kardeş Filistin Komünist Partisi'yle dayanışmasını, işgal altındaki topraklardaki bu uygulamaları yayın organları aracılığıyla halkımıza duyurmak,

04.10.1988

Değerli yoldaşlar,

Önümüzdeki günlerde Türkiye İşçi Partisi ile Türkiye Komünist Partisi arasındaki birlik sürecinin tamamlandığı ve yapılan kongre ile Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin oluştuğu kamuoyuna açıklanacaktır. Merkez Komitemiz, Birlik Kongresi ve aldığı kararlar üzerine sizleri bilgilendirmenin yararlı olacağını düşünmüştür.

TBKP1. (Birlik) Kongresi ayrı ayrı toplanmış olan TKP ve TİP kongrelerinin seçtiği eşit sayıdaki delegenin katılımıyla toplandı. Kongre çalışmalarına M.Karaca yoldaşın sunduğu Birleştirme Komisyonunun Politik Raporu ve O.Sakalsız yoldaşın sunduğu Birlik Çalışmaları Üzerine Raporu görüşerek başladı. Temmuz 1987'de parti örgütlerinde tartışmaya açılan TBKP Program Tasarısı her iki partinin kendi örgütsel yapıları ve kuralları içinde tartışılıp sonuçları TBKP program tasarısı komisyonuna ulaştırılmıştı. Program tartışmaları ayrıca Aralık 1987'den bu yana da Yeni Yol aracılığı ile kamuoyuna açık bir şekilde yürütülmüştü. Gerek örgütlerden, gerekse tek tek kişilerden gelen öneri ve eleştirileri, TİP ve TKP kongrelerinde ortaya çıkan öneri ve eleştirilerle birleştiren program komisyonu, kongreye birbirini tamamlayan iki tasarı sundu. Birincisi, parti çalışmalarına temel olacak TBKP Programı, ikincisi bu programın Barış ve Demokratik Yenilenme bölümünü daha genişleten, detaylandıran, bugünkü rejimin yerini alacak demokratik bir rejimin ana hatlarını ortaya koyan Alternatif Program. Çok sayıda yoldaşın söz alıp görüşünü belirtmesiyle son şeklini alan TBKP Programı ve Alternatif Program oybirliği ile onaylandı. TBKP tüzüğü tasarısı da aynı süreçlerden geçerek kongreye geldi ve o da oybirliği ile onaylandı. Birlik Kongresi'nin oluşturduğu Kararlar Komisyonu, gerek TİP gerekse TKP kongrelerinin

den gelen kararlar tasarısı önerilerini birleştirerek Birlik Kongresi' nin onayına sundu. Her bir karar tasarısı üzerinde ayrı ayrı yapılan görüşmelerden sonra kongre kararları onaylandı. Birlik Kongresi, TBKP Merkez Komitesi'ni oybirliği ile seçerek çalışmalarını tamamlamıştır. Kongre'den sonra yapılan ilk MK Plenumu'nda TBKP Politik Bürosu seçildi. Parti Başkanlığına Nihat Sargın yoldaş, Genel Sekreterliğe de Haydar Kutlu yoldaş getirildi. Merkez Komitesi ayrıca Başkan yardımcılığına Karaca yoldaşı, Genel Sekreter yardımcılığına da Sakalsız yoldaşı getirdi.

Değerli yoldaşlar,

TİP ve TKP arasındaki birlik sürecinin tamamlanmasıyla ülkemizde, komünist hareketin birliğinin sağlanması yolunda önemli bir adım attığımızı inanıyoruz. Bu adım, Türkiye komünist hareketin de bugüne kadar varolan ayrılık ve bölünmeler biçimindeki genel eğilimi tersine çevirmenin olanaklı olduğunu kanıtlayan bir örnektir. Kuşkusuz Türkiye Birleşik Komünist Partisi'nin oluşması, ülkemizde komünistlerin tek bir örgütsel çatı ve program temelinde birliğinin sağlanması sürecinin tamamlandığı anlamına gelmiyor. Bu nedenle Birlik Kongresi, ülkemizde komünist parti, çevre ve kişilerin daha geniş ölçüde birliğinin sağlanmasını, TBKP'nin önündeki başlıca politik görevlerden biri olarak belirlemiştir. Partimiz bu görevin başarılması için her türlü çabayı gösterecektir.

Partimiz TBKP, bugün Türkiye'nin en temel sorununun ülkenin demokratikleşmesi olduğuna inanıyor. Derin ekonomik ve sosyal sorunların çözülmesi, demokrasinin kazanılması sorunuyla bağlıdır. Ülkemizde giderek gelişen demokrasi mücadelesi içinde sol güçlerin rolünü ve etkinliğini arttırmak belirleyici bir önem taşıyor. Bunu başarmak ancak, bugünkü durumumuza ve sorunlarımıza gerçekçi bir biçimde yaklaşmakla olanaklıdır. Bize göre Türkiye'nin temel sorunlarına çözüm getirebilmeyi, halkın beklentilerine yanıt verebilmeyi ve geniş güçleri birleştirip harekete geçirmeyi hiçbir sol örgüt tek başına başaramaz. Geçmiş deneyimlerimizin de kanıtladığı bu nesnel gerçek, sol güçlerin birliğini sağlama Kürt ulusal güçleriyle diyalog ve işbirliğini güçlendirme görevini her birimizin, politik mücadelemizin temel görevlerinden biri olarak ele almamızı zorunlu kılıyor. Sol içinde hala varlığını sürdüren sübjektif önyargıların, rekabetçi eğilimlerin ve birbirimize karşı, üstünlük sağlama duygusunun aşılması gerekiyor. Yine geçmiş deneyimlerimizin kanıtladığı gibi, solun ortak tarihi, onun bir bütün olarak değişik çizgilerinin birlikte

güçlenmesinin ve birlikte güç yitirmesinin tarihidir. Geçmişte olduğu gibi, günümüzde de devrimci sol çizgilerin çokluğu diğer bir nesnel gerçektir ve yakın gelecekte bu durumun değişmesini beklemek hayalciliktir. Ancak bize göre ülkemizde solun politik - ideolojik ve örgütsel çeşitlilik içinde birlikteliğini sağlamak olanaklı ve zorunludur.

Ülkemiz 12 Eylül öncesi Türkiye değildir. Dünyamız da 70'li yıllara oranla çok değişmiştir. Bu nedenle Türkiye'de sol, 12 Eylül öncesi bıraktığı noktadan ve bıraktığı gibi mücadele edemez. Eskisi gibi çalışmak başarısızlığa şimdiden mahkûm olmak demektir. Partimiz, giderek daha da karmaşıklaşan günümüz dünyasının koşullarında, önümüzde devrimci teorimizin yaratıcılıkla geliştirilmesi gibi herkesin katkısını zorunlu kılan bir görevin bulunduğu durumda ve 12 Eylül öncesinden farklı bir Türkiye'de, neyi eskiden olduğundan daha farklı ele almak zorunda olduğumuza ilişkin sol içinde yapıcı bir tartışmanın ve ortak arayış çabasının gerekli olduğu koşullarda, hiçbir parti ve örgütün gerçeğin tekeline sahip olamayacağına inanıyor. Bu nedenle her konunun, solun tüm fikir ve yaklaşım zenginliği içinde ele alınıp tartışıldığı, her örgüt ve kişinin kendi katkısını yapabileceği yaratıcı bir ortamın, sol arasındaki ilişkilerde egemen olabilmesi için hepimizin ortak çabasına gereksinim vardır.

Biz, kimsenin başkasına kendi görüşünü dayatmadığı, hiç bir partinin öncülük ve tekelcilik iddiasında bulunmadığı, herkesin eşitlik temelinde katıldığı yapıcı bir tartışma ortamında, solun ortak tarihsel miras ve deneyimi temelinde, giderek genişleyen bir düşünce tutum ve davranış birlikteliğinin sağlanabileceğine inanıyoruz. Bu amaçla partimiz, Birlik Kongresinin verdiği görev doğrultusunda, bütün sol güçlerle, Kürt ulusal hareketiyle her düzeyde dialog ve işbirliğinin geliştirilmesi için her çabayı gösterecektir.

Değerli yoldaşlar,

Partimiz ülkemizin demokratikleşmesi mücadelesinde, komünist hareketin önündeki yasak zincirinin kırılmasının belirleyici bir önem taşıdığına inanıyor. Ülkemizde politik özgürlüklerin kazanılması, Kürt halkının ulusal kimliğinin tanınması işçi sınıfı ve emekçi halkın politik yaşamda etkin bir güç olarak yerini alması, onun demokrasi mücadelesi içinde rolünün ve ağırlığının arttırılması sorunuyla sıkı sıkıya bağlıdır. Bu nedenle partimiz, iki genel sekreterin ülkeye dönüşüyle başlattığı girişimin, dar anlamda TBKP'yi yasal olarak kurup faaliyete geçir

mekle sınırlı olmadığına bilincindedir. Genel sekreterlerimizin ülkeye dönüşü, komünist hareketin önündeki 70 yıla varan yasak duvarını yıkabilmek için üzerimize düşen sorumluluğu yerine getirebilme, ülkemizin demokratikleşmesi mücadelesine kendi katkımızı daha etkin bir biçimde yapabilme amacıyla bağlıdır. Ayrıca biz yasal TBKP'nin, sadece TİP ve TKP'nin toplamından ibaret olmayacağına ve onun kuruluş sürecinin aynı zamanda ülkemizde komünistlerin daha geniş ölçüde birliğinin sağlanmasında da bir adım olacağına inanıyoruz.

Son bir yıllık gelişmelerin ışığında bugün, genel sekreterlerimizin attığı adımın, politik mücadelede bizim partimiz için özel ve ayrıcalıklı bir konum kazanmak veya demokrasi mücadelesinin diğer görevleriyle komünist hareketin özgürlüğünü karşı karşıya koymak gibi dar amaçlarla bağlı olmadığına daha açık görülebileceğini düşünüyoruz. Biz başlattığımız girişimin ülkemizde politik özgürlükleri kazanmak, bütün devrimci ve sol düşüncelerin özgürlüğe kavuşmasını sağlamak için atılmış bir adım olduğuna inanıyoruz. Çünkü komünist hareketin yasallığı sorunu, ülkemizde demokrasi sorunuyla bağlıdır. Ve Türkiye'de demokrasinin sınırlarının genişliği, bizim ortak mücadelemizin gücüne ve etkinliğine bağlıdır. Partimiz önümüzdeki dönemde, sol güçler arasında dialog ve işbirliğinin gelişeceğine, ortak mücadelemizin daha da güçleneceğine ve ülkemizin demokratikleşmesinde ortak katkı ve rolümüzün daha da artacağına inanıyor.

Devrimci Selamlarımızla
TBKP Merkez Komitesi

TBKP MERKEZ KOMİTESİ AÇIKLAMASI

- BİRLİK KONGRESİ TOPLANDI
- TİP-TKP BİRLEŞTİ
- TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ OLUŞTU
- TBKP BAŞKANLIĞINA NİHAT SARGIN, GENEL SEKRETERLİĞE HAYDAR KUTLU GETİRİLDİ
- TBKP BAŞKAN YARDIMCILIĞINA MEHMET KARACA, GENEL SEKRETER YARDIMCILIĞINA OSMAN SAKALSIZ GETİRİLDİ
- BİRLİK KONGRESİ; SARGIN VE KUTLU'NUN TBKP'NİN YASALLAŞMASI VE YASAL KURULUŞ GÖREVLERİNİ SÜRDÜRMELERİNİ YINELEDİ
- KOMÜNİSTLERİN BİRLİĞİNE GİDEN YOL ŞİMDİ DAHA ÇOK AYDINLANDI
- BİRLİK KONGRESİ İLE YASALLAŞMAYA BİR ADIM DAHA ATILDI
- KOMÜNİST PARTİSİZ DEMOKRASİ OLMAZ
- YASAL ÇALIŞMAK İSTEYEN BİR PARTİYE HİÇ KİMSE ÇAĞ DIŞI HUKUK MANTIĞIYLA KARŞI ÇIKAMAZ
- GÜN BİRLİK, YASALLIK, DEMOKRASİYİ KAZANMA GÜNÜDÜR
- TBKP, TÜM KOMÜNİSTLERİ SAFLARINDA GÖREV ALMAYA ÇAĞIRIYOR
- KOMÜNİSTLER GÖREV BAŞINA !..

TİP Genel Başkanı Behice Boran ve TKP Genel Sekreteri Haydar Kutlu 7 Ekim 1987 tarihinde Brüksel'de yaptıkları basın toplantısında Türkiye İşçi Partisi ile Türkiye Komünist Partisi arasında bir süredir devam eden birlik görüşmelerinin başarıyla sonuçlandığını, iki partinin birleşmeye karar verdiklerini, birlik kongresinin 1988 yılı bitmeden yapılacağını ve TBKP'nin yasal çalışma hakkını kazanmak için mücadele edeceğini açıklamışlardı.

TBKP'nin Birlik Kongresi'nin tamamlanmasıyla bu görevlerden birincisini, yani TİP ve TKP'nin birliğini sonuçlandırma görevini yerine getirmiş oluyoruz. Yasallığı kazanma müca-delesi ise sürüyor.

7 Ekim 1987'de Brüksel'deki açıklamayla Türkiye Komünist hareketinin tarihinde yepyeni bir sayfa açılıyordu. Özgül tarihsel nedenlerle komünist hareketimizde ortaya çıkan ayrılık son buluyor, Marks, Engels ve Lenin'in yüce öğretilerinde ifadesini bulan, insanlığın büyük ideallerinin savunucusu tüm komünistlerin birleşmesinin yolu daha çok aydınlanıyordu.

Ancak bu sürecin daha başında, Boran'ın aralıksız mücadele içinde geçen yaşamı, ülkemizde demokrasinin kazanılması, barış ve demokratik ve yenilenme mücadelesinin ivme kazandığı noktada son buldu. Ama onun ölümü bile bu mücadelenin daha da yükselmesinde daha etkili bir rol oynadı. O, ülkemizde barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm mücadelesinin yılmaz bir savaşçısı, uluslararası komünist hareketin seçkin önderlerinden biriydi. İşçi sınıfının böyle bir önderinin yaşamak zorunda bırakıldığı yurt dışında ölümü, ardından cenazesinin ülkeye getirilme kararı, Brüksel'den başlayan Ankara ve İstanbul'da düzenlenen törenler ve daha sonraki gelişmelerin hızı, komünist hareketi, komünistleri, ortaya çıkan yeni koşullarda yeni bir durum değerlendirmesi yapma ve daha atak bir mücadele tarzı seçme göreviyle karşı karşıya bırakıyor.

Nitekim, TKP ve TİP'in merkez komiteleri, her iki partinin genel sekreterlerini, iki partinin birleşmesiyle oluşacak TBKP'nin faaliyetini yasal olarak başlatmak, bunun için gerekli hazırlıkları yapmak amacıyla, politik göçmen olarak yaşadıkları yurtdışından ülkeye dönmekle görevlendirdi. Genel sekreterlerimiz Haydar Kutlu ve Nihat Sargın 16 Kasım 1987'de Ankara Esenboğa Havaalanına ayak bastıklarında ülkenin politik yaşamında yeni bir sayfa daha açıldı. Böylece komünist partisine yasal çalışma hakkı tanımadan ve komünistlerin katkısı olmadan demokrasinin olmayacağı daha açık görüldü.

o Komünist hareketin yasallaşması için mücadele, Türkiye'de demokrasinin gelişme tarihinde niteliksel bir adım için mücadeledir.

o Komünist hareketin yasallaşması için mücadele, barış ve demokratik yenilenme için, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü için mücadeledir.

o Komünist hareketin yasallaşması için mücadele, işçi ve sendika hakları için, işkenceyi, her türlü insanlık dışı uygulamaları durdurabilmek ve idam cezalarını kaldırabilmek için, Kürt halkının özgürlüğü için mücadeledir.

o Komünist hareketin yasallaşması için mücadele doğanın ve çevrenin korunabilmesi ve kültürel ilerleme için mücadeledir.

Komünist partisiz demokrasi olmaz. Demokrasi birlikte varoluşun belli ilkelerinin sürekli geliştirilmesi, mükemmelleştirilmesidir. Demokrasi aynı zamanda başkasının görüşlerine saygı, o karıştın bile olsa, onun konumlarına dikkatle yaklaşmak, onun özgür olma hakkını benimsemektir. Demokrasi ancak, farklı, hatta karşıt tarafların somut bir mutabakata dayalı bir yaşam tarzıdır. Toplumun belli bir gelişme, hareket biçimidir.

TBKP önderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun ülkeye dönmesiyle birlikte demokrasi sorunu en çıplak biçimde gündeme gelmiştir. Bu tam, eksiksiz demokrasi istemidir. Bu nedenle önderlerimizin tutuklanmasını ve işkence edilmesini protesto eden aydınlarımız, ilerici, sol güçler,

işçi sınıfımızın ve halkımız ve basınımız bizlerle sıcak dayanışma içinde oldular. Yüzlerce avukat Haydar Kutlu ve Nihat Sargın'ın savunmasını üstlendi. Bizlerle aynı görüşleri paylaşmasa da bir çok politikacı, milletvekili, aydın, sanatçı, bilim adamı ve yazar komünist partisinin yasal olarak kurulması istemini desteklediler.

Sosyalist ve kapitalist ülkelerdeki kardeş komünist partileri, sosyal demokratlar, yeşiller, kimi liberal hatta muhafazakar çevreler, Ortadoğu'daki devrimci güçler Türkiye'de demokrasinin yerleşmesi mücadelemize omuz verdiler. Bu ülkelerin saygın bilim adamları, hukukçuları, aydınları, sanatçıları, yazarları Sargın ve Kutlu'yla dayanışmaya aktif olarak katıldılar.

Ülke artık 7 Ekim 1987 öncesindeki Türkiye değildir. Komünistler kendi inisiyatifleriyle, kendi katkılarıyla, ulusal ve uluslararası dayanışmanın aktif desteğiyle, ülkenin politik gündeminin belirlenmesine katılmışlardır. Şimdi, bir yandan düşünme ve örgütlenme özgürlüğü üzerindeki yasağın kalkmasını ve komünist partisinin yasal olarak kurulmasını savunan demokrasi güçleri vardır, diğer yanda baskıcı otoriter rejimin devamından yana, demokrasi karşıtı gerici militarist güçler.

TKP 6. Kongresi ve ardından TİP 8. Kongresi işte bu koşullarda toplandı. Her iki kongrenin aldığı kararlar doğrultusunda TBKP Birlik Kongresi toplandı.

Birlik Kongresi, Mehmet Karaca'nın sunduğu Politik Rapor ile Osman Sakalsız'ın sunduğu Birlik Sürecine İlişkin Rapor'u görüşüp onayladı. Temmuz 1987'de parti örgütlerinde tartışmaya açılan TBKP Program Tasarısı, her iki partinin örgütsel yapıları ve kuralları içinde tartışılıp sonuçları TBKP Program Tasarısı Komisyonu'na ulaştırılmış; program tartışmaları ayrıca Aralık 1987'den buyana TİP ve TKP'nin Merkez Komiteleri ortak yayın organı Yeni Yol aracılığıyla da kamuoyunda açık bir şekilde yürütülmüştür. Gerek örgütlerden, gerekse tek tek kişilerden gelen öneri ve eleştirileri, TKP ve TİP kongrelerinde ortaya çıkan öneri ve eleştirilerle birleştiren Program Komisyonu, kongreye birbirini tamamlayan iki tasarı sundu. Birincisi parti çalışmalarına temel olacak TBKP PROGRAMI, ikincisi bu programın Barış ve Demokratik Yenilenme bölümünü daha genişleten, detaylandıran, bugünkü rejimin yerini alacak demokratik bir rejimin ana hatlarını ortaya koyan ALTERNATİF PROGRAM. Her iki belgeye de son şeklini veren Birlik Kongresi, aynı süreçlerden gelen TBKP Tüzüğünü de onayladı. Birlik Kongresi ayrıca, güncel politik mücadeleye ilişkin bir dizi karar aldı ve TBKP Merkez Komitesi'ni seçti.

Birlik Kongresi, kendilerine verilen görevi yüksek bir sorumluluk ve özveriyle yerine getiren Sargın ve Kutlu'nun tüm girişimlerini onayladı ve TBKP'nin yasallaşması ve yasal kuruluş görevlerini sürdürmelerini yineledi.

Birlik Kongresi'nin ardından yeni seçilen Merkez Komitesinin ik plenumu toplandı. Plenumda, Parti Başkanlığına Nihat Sargın, Genel Sekreterliğe Haydar Kutlu, Parti Başkan Yardımcılığına Mehmet Karaca, Genel Sekreter Yardımcılığına Osman Sakalsız getirildi. Plenumda ayrıca Kongrenin temel belgisi olan **birlik, yasallık, demokrasi** konseptinin içeriğinin daha da zenginleştirilmesi ve tüm parti örgütlerinin bu konsept doğrultusunda hareketlendirilmesi kararlaştırıldı.

TBKP'nin oluşmasının, ülkemizde komünistlerin tek bir program temelinde ve tek bir örgüt çatısı altında birliğinin sağlanması sürecinin tamamlanması anlamına gelmediği, tersine daha geniş bir birliğin başlangıcıdır. Bu nedenle Birlik Kongresi, ülkemizde komünist parti, çevre ve kişilerin daha geniş ölçüde birliğinin sağlanmasını, TBKP'nin önündeki başlıca politik görevlerden biri olarak saptamış ve bu doğrultuda çalışmalar yürütmek üzere parti yönetimini görevlendirmiştir.

Birlik Kongresi, TSİP ile birlik perspektifine bağlı olarak, programatik konularda ve parti anlayışı üzerinde yaklaşımlarımızı yakınlaştırmak bunları geliştirmek ve görüş birliğini sağlamak amacıyla başlatılan girişimi onaylamış, süreci hızlandırmak ve sonuca ulaştırmak için gerekli girişimlerde bulunulmasını kararlaştırmıştır.

Birlik Kongresi, geçmişteki tutum ve konumları ne olursa olsun TİP ve TKP'ye onların birlik

çabalarına ve bu birliğin somutlandığı TBKP'ye düşmanlık temelinde yaklaşmamış eski parti üyelerimizin, mücadelemizin verdiği nitelikçe yeni aşamayı somutlayan Program ve Tüzüğümüz temelinde, TBKP'nin saflarında yer alacağına inanıyor, bu inançla eski parti üyelerimizi TBKP saflarında görev almaya çağırıyor.

Türkiye Birleşik Komünist Partisi, TİP ve TKP'nin devrimci mirasının sürdürücüsü olacak, Mustafa Suphi, Ethem Nejat, Şalih Hacıoğlu, Şefik Hüsnü, Reşat Fuat, Nazım Hikmet, Zeki Baştımar, İ.Bilen, Behice Boran yoldaşların, komünist harekete emeği geçmiş olan bütün yoldaşların anısını her zaman yaşatacaktır. TBKP bütün sol hareketimizin tarihine kendi tarihi gibi sahip çıkacak, barış ve demokrasi için, bağımsızlık ve sosyalizm için mücadele etmiş olanları unutmayacaktır.

Dünya barışının korunmasına katkıda bulunmak, nükleer silahlı ve şiddetsiz bir dünya için çalışmak TBKP'nin temel bir mücadele doğrultusu olacaktır. TBKP Türkiye'nin militarist politikalara araç edilmesini önlemek için her çabayı gösterecektir.

TBKP'nin oluşmasıyla işçi hareketi daha da güçlenmiştir. TBKP her zaman işçilerin ve öteki emekçilerin çıkarlarını savunacak, sendika ve meslek örgütlerinin mücadelelerine destek olacaktır. Aydınlarımız her zaman TBKP'yi yanlarında bulacaklardır.

TBKP, Kürt ulusal sorununa adil, demokratik ve barışçı bir çözüm bulunması için, askeri çözümün, gerici militarist politikanın reddedilmesi ve barışçı çözüm konusunda geniş bir mutabakat oluşmasını öngörmektedir. TBKP, Kürt halkının varlığının tanınması, Kürt ulusunun kendi kaderini tayin hakkının savunulması, Kürtçe konuşma hakkının kazanılması, Kürtçe anadil eğitiminin savunulması için Türk ve Kürt geniş çevrelerini birleştirecek çeşitli inisiyatifleri destekleyecektir. TBKP Kürt dili ve kültürü üzerine araştırma ve yayın çalışmalarını destekleyecektir.

TBKP proleter enternasyonalizminin ilke ve ülkülerine her zaman bağlı kalacak, dünyanın her yerinde barış için, genel insanlık sorunlarının çözümü için, demokrasi ve toplumsal ilerleme için mücadele edenlerle dayanışma içinde olacaktır.

Birleşme kararının açıklandığı 7 Ekim 1987'den günümüze çok değil, bir yıl geçti. TBKP'ye yasal olarak kurmak göreviyle ülkeye dönen önderlerimiz Sargın ve Kutlu'nun başlattığı girişimin politik önemi bugün daha iyi anlaşılıyor. Kutlu ve Sargın'ın attığı adımı kavramak, onların zor koşullarda mücadelemize ve ideallerimize gölge düşürmeyen ve boyun eğmeyen tutumlarından haklı bir onur duyuyoruz. Atılan adımın, politik mücadelede diğer sol güçler karşısında üstünlük sağlamak veya ayrıcalıklı bir konum kazanmak gibi dar amaçlarla sınırlı değildir. Girişim, ülkemizde politik özgürlükleri kazanmak, bütün devrimci ve sol düşüncelerin özgürlüğe kavuşmasını sağlamak ve ülkemizin demokratikleşmesine katkıyı daha etkin bir biçimde yapabilmek için atılmıştır ve bütün sol güçlerin ortak çıkarlarını yansıtan bir adımdır. Partimiz ülkede demokrasinin kazanılmasında kendi üzerine düşen tarihsel görevi yerine getirmektedir. Doğaldır ki, komünist partisinin yasal olarak çalışabildiği koşullarda demokrasinin sınırları herkes için daha geniş olacaktır. Çünkü komünist hareketin önündeki engellerin tümü aynı zamanda demokrasi güçlerinin önündeki engellerdir.

TBKP'nin yasal olarak kurulma süreci aynı zamanda ülkemizde komünistlerin daha geniş ölçüde birliğinin sağlanmasında ileri bir adımdır. Diğer komünist parti, çevre ve kişilerin, komünist hareketin önündeki yasağın kaldırılması mücadelesine bütün güçleriyle omuz verdiklerinde, ülkemizde günümüz dünyasına ve Türkiye'nin gereksinimlerine yanıt veren ve bütün bu güçleri kucaklayacak çağdaş, demokratik, yığinsal bir komünist partisi yasal olarak kurulabilecektir. Ve bu ortak mücadelemizin ürünü olacaktır. Ve bu parti hiç kimsenin damgasını taşımayacaktır.

Bugün ülkemizin bir numaralı sorunu barış ve demokrasidir. Demokrasi ne zaman kısılmışsa halkımızın ekmeği de kısılmıştır. Çünkü demokrasi kısıldığı zaman iş, ekmek, özgürlük isteyenlerin sesi kısılıyor. Kuşkusuz bizi hiç bir zaman susturamadılar. Bizim şimdi döşemeye çalıştığımız yol şiddeti dışlayan demokratik yoldur; biz şiddetle karşılaşmayalım, biz de şiddet kullanmak durumunda kalmayalım. Biz toplumsal ilerlemenin, köklü dönüşümlerin barışçı yolunu hazırlamak istiyoruz ve açık ki şiddeti reddediyoruz. Biz özgürlüklerimizi istiyoruz. Yalnız istemekle kalmıyoruz, onları kazanmak için mücadele veriyoruz.

TBKP, gerek ulusal gerekse uluslararası kamuoyunda haklılık kazanmıştır. Toplumsal meşruiyeti

olan bir partiyi kimse illegallikle suçlayamaz. Yasal olarak çalışmak isteyen bir partiye hiç kimse çağ dışı hukuk mantığıyla karşı çıkamaz. Soğuk savaş döneminden kalma bu çağ dışı mantığın tarihin çöplüğüne atılması gerekiyor. Çünkü toplumun mantığı varolan hukuk sisteminin mantığını aşmıştır. Biz, gücümüz halkımızın gelişen demokrasi bilincinden, insanlığın ortak moral değerlerinden ve çağımızın gerçeklerinden alıyoruz.

TBKP; önderleri Sargın ve Kutlu'nun başını çektiği böylesi bir onurlu mücadelede yerini almıştır. Bu mücadelenin hedefi komünist hareketin legalitesini kazanmak, önderlerimizle birlikte tüm siyasi tutukluları özgürlüğe kavuşturmak, demokrasiyi kazanmaktır.

Temel amacımız sosyalizme, demokrasi ile varılacaktır. Komünistler bu mücadelenin yılmaz bir savaşçısı olacaktır.

7 Ekim 1988

TÜRKİYE BİRLEŞİK KOMÜNİST PARTİSİ
MERKEZ KOMİTESİ

Genel sekreter yoldaşlarımız hakkında Ankara DGM savcılığının hazırladığı iddianame açıklandı. İddianame üzerine MK'lerimiz bir politik değerlendirme yaptı ve partilerimizin tavrını kamuoyuna açıkladılar.

Sözkonusu iddianamenin değerlendirilmesinde başlıca hangi noktaları dikkate almamız gerekiyor? Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Birincisi: İddianame, yoldaşlarımızı düşüncelerinden ötürü cezalandırmayı ve komünist hareketimizi yasaklı tutmayı amaçlayan zihniyetin ilkelliği ve çağdışılığı açısından çarpıcı bir örnektir. Savcı, demokratik Türkiye'nin kendi kafasındaki devlet düzeni içerisinde yeri olmadığını savunuyor, sübjektif ve aynı zamanda keyfi bir değerlendirme yapıyor.

Savcılığın temel tezi, komünistliğin demokrasi ile çeliştiği, demokratik düzenin komünizmi dışladığıdır. Oysa, Parti program tasarımızda ve iki yoldaşımızın mücadelelerinde de parlak biçimde ortaya konmuştur ki, komünist fikirler, komünist partisinin amaçları ve bu amaçlar doğrultusundaki faaliyetlerimiz demokratiktir ve doğrudan demokrasinin yerleşmesi, pekişmesine yöneliktir.

İkincisi: Partilerimizin MK'leri iddianameyi Hukuki değil, politik bir belge olarak değerlendirmektedirler. Çünkü, iddianame, belli bir politik görüşün, belli politik amaçlara ulaşabilmek için öne sürdüğü bir belgedir. Bu hukuki bir belge değildir. Çünkü, savcu TBKP Program tasarısında somutlanan görüşlerimizi ~~ana~~ ele alsa, onun komünizm hakkında ileri sürdüklerinin tam tersi bir düşünce ortaya çıkacaktır.

Ankara DGM Savcılığı hangi politik görüşün temsilciliğini yapmaktadır?

Bu politik görüş, 12 Eylülcülüktür. Bunlar, gerginlik ve çatışma yanlısı politikanın militan savunucularıdır. Bu mantıkla ele alınan iddianame ülkemizde politik ortamı zehirleyici, politik mücadeleyi gerginleştirici bir nitelik taşımaktadır.

* →
Ek Not!

Bunların politik amaçları nedir?

Çok özlü bir şekilde ifade edebiliriz ki, onlar TBKP'nin legal olarak kurulmasını, politikamızın ve amaçlarımızın kamuoyundan saklanması amaçlıyorlar.

Üçüncüsü: DGM Savcıları kendilerini komünizme karşı savaşın neferleri olarak görerek, komünizmi hem dünyada, hem de ülkemizde yalnızca kendisine karşı savaşılması gereken bir olgu olarak görmektedirler. Üstelik onlara göre bu mücadelede her türlü yöntemin kullanılması da gerekmektedir.

Bu bağlamda DGM savcılığı sosyalist ülkelerle de mücadele edilmesini savlıyor. Türkiye'deki komünist hareketin sosyalist ülkelerle işbirliği yaptığını ispatlamaya çalışarak, onlar, askersel sanayi kompleksinin, Amerikan emperyalizminin en gerici kesimlerinin çıkarlarına hizmet etmektedirler.

Bolayısıyla, iddianameye temel olan militarist ve gerici anlayış demokrasiyi reddeden, onun gelişmesini engellemeye çalışan, politik istikrarsızlığı ve gerginliği kışkırtan bir anlayıştır.

Dördüncüsü: Partilerimiz değerlendirmelerinde Hükümetin tavrına da yer veriyorlar. Bugünkü iktidar sahipleri komünistliğin ileriki bir tarihte suç olmaktan çıkabiliceğinin i söylüyorlar. Bu durumda yapılacak iş, yoldaşlarımız hakkındaki yargılamaların ertelenmesi ve tahliyelerinin sağlanmasıdır.

Hükümet ya iddianamedeki gerici, militarist güçlerin 12 Eylülcü mantığını savunacak ya da bu engelleri kaldırmak için gereken adımları atacaktır.

Sonuç olarak; iddianame baştan sona şunu kanıtlamaktadır: KP'nin legal çalışması kaçınılmaz bir zorunluktur. Yoldaşlarımızın girişimleri haklı ve doğrudur. İşkence sınavından başları dik çıkan yoldaşlarımız, parlak komünist fikirlerimizle güçlüyüz. Şimdi çok geniş demokrasi güçlerine gerek ülkede ve gerekse yurtdışında savcılığın çağdışı mantığını sergilemek ve onların dayanışmasını almak olanaklıdır. Yoldaşlarımız mahkeme önünde yapacakları savunmalarla iddiaları paçavra gibi atacaklar ve komünistlerin görüşlerinin çok daha geniş kesimlere ulaşmasına katkıda bulunacaklardır.

*. EK NOT

Bu nedenle yoldaşlarımız fikir
düzeyinde yargılanmaktadır.
(Eylemlerinden ötürü değil!)

Konuğu, Disanizolali Alman
demokratik çevrelere götürür-
ken bunu öne çıkaracağız!

TÜRKİYE SOSYAL TARİH ARAŞTIRMALARI

Geri Dönüşlerle ilgili Hazırlık

Çalışmaları Üzerine

Yaptığımız son toplantıda ülkemizdeki politik gelişmeleri ve yasallaşma mücadelemizin varlığı bugünkü boyutları değerlendirerek, politik göçmenlerin ülkeye geri dönüş eylemini başlatmanın gerekliliği üzerine ortak görüşlere varmıştık. Geri dönüşle ilgili hazırlık çalışmalarına başlarken, bu eylemin amacı ve politikamızla, yürüttüğümüz mücadele ile bağının açık bir biçimde ortaya konulması önem taşıyor.

Daha önce politik göçmenlerin geri dönüşüyle ilgili olarak yayınlanan genelgede geri dönüş eyleminin politik önemi ve amacı açıklanmaya çalışılmıştı. Bugün ülkemizde temel sorun, Türkiye'nin demokratikleşmesidir. Mücadelemizin yöneldiği temel hedef ülkede demokrasinin kazanılmasıdır.

Demokrasi mücadelesinin potansiyel güçleri, ülkemizde ve uluslararası planda geniş ve güçlüdür. Genel sekreterlerin ülkeye dönüşünden sonra ülke içinde ve dışında ortaya çıkan dayanışma ve destek bunu bir kez daha gösterdi. Ayrıca biz, demokrasi güçlerinin desteğini kazanmaya elverişli sağlam bir temele ve güçlü fikirlere dayanıyoruz. Bu bağlamda, genel sekreterlerin sorgu tutanakları, politikamızın savunulması açısından son derece önemli belgeler niteliğindedir ve bizlere örnek politik tutum konusunda ışık tutuyor.

Buna karşılık demokrasi düşmanı güçlerin konumları zayıftır. Politik planda demokrasi istemine açıkça karşı çıkmadıkları için savunma konumunda kalmaktadırlar. Bu nedenle bizim ve demokrasi güçlerinin politik inisiyatifi elde tutma olanakları vardır.

Ne var ki, demokrasi mücadelesinde varolan potansiyel güçler ve olanaklar, kendiliğinden ve kolayca demokrasinin kazanılacağı anlamına gelmiyor. Varolan potansiyel olanaklar henüz reel bir güce, ülkemizde demokrasinin kazanılması için güçlü ve yığinsal bir harekete dönüşmüş değildir.

Bunun başlıca nedeni, henüz ülkemizde demokrasi güçle-

rinin birliğinin ve m¼cadele kararlılığının zayıf kalmasıdır. Bu nedenle, ön¼m¼zdeki m¼cadele dönemi bizim, sürekli olarak demokrasi güçlerinin birliğini ve m¼cadele kararlılığını geliştirecek yeni politik inisiyatifler geliştirmemizi zorunlu kılıyor. Ancak bu yolla ÷lkemizdeki politik gelişmeleri etkilemek, inisiyatifi elde tutmak ve politik güçler oranını demokrasiden yana adım adım değiştirmek olanaklıdır. Varolan potansiyelleri ancak böyle reel bir güce dönüştürebiliriz.

Politik amaçlarımızı olduğu kadar, ön¼m¼zdeki m¼cadele döneminin gereklerini, m¼cadele mantığını ve biçimlerini doğru belirlemek önem taşıyor. Kom¼n¼stlerin, demokrasinin en kararlı, özverili ve aktif savunucuları oldukları gerçeği ÷lkemizin somut yaşamında da kanıtlanmalıdır. şimdi, demokrasi güçlerini birleştirici, onların m¼cadele kararlılığını yükseltici, örnek politik girişimleri örgütleme sorumluluğu her zamankinden daha çok bize düşüyor.

Politik göçmen olarak en temel hak ve özg¼rl¼klerimize kararlılığla sahip çıkan, onları kazanmak için her türlü özveriyi göze alarak aktif bir m¼cadele yür¼tmeyi amaçlayan geri dönüş eylemi, böyle bir örnek olacaktır. Bu, politikamızı yaşama geçirme doğrultusunda attığımız yeni bir adım olacaktır. ÷lkemizde her demokratik mevzi, ancak böylesi kararlı bir m¼cadele sonucunda kazanılacaktır.

12 Eyl¼lden bu yana, aydınların girişimleri, hapisane-deki tutukluların direnişleri, politik tutukluların ailelerinin girişimleri, İnsan Hakları Derneği'nin eylemleri, genel sekreterlerin dönüşü örneklerinde kanıtlandığı gibi, somut girişimler olmaksızın, özverili ve kararlı bir m¼cadele göze alınmaksızın bir hareket yaratmak olanaklı değildir. Politik göçmenlerin ÷lkeye dönüşünü gerçekteştirmek amacıyla güçlü bir hareket yaratabilmek için de başka yol yoktur. Böyle bir girişime geniş güçlerin desteğini kazanabilmek için düne oranla daha geniş olanaklara sahibiz.

Hazırlık Çalışmalarının Amacı:

Geri dönüşle ilgili hazırlık çalışmalarının amacı, ÷lke içinde ve dışında olabildiğince geniş bir kamuoyu oluşturmak ve olabildiğince geniş güçlerin, çevrelerin, insan hakları örgütlerinin desteğini kazanmak olmalıdır.

Hazırlık Çalışmalarının Örgütlenme Biçimi:

Hazırlık çalışmalarında, ülkeye dönmek isteyenlerin başını çekeceği, politik parti ve örgütlerin, etkili kişilerin dayanışma amacıyla katıldıkları bir hareket yaratmak hedeflenmelidir.

Geri dönüş çalışmalarının, dönmek isteyenlerin herhangi bir tarih belirtmeksizin dönüş kararlarını açıklayan ve dayanışma istemlerini dile getiren ilgili kuruluş, örgüt ve kişilere başvuru girişimiyle başlatılması en uygun biçim olacaktır.

Geri Dönüşle ilgili Başvuruların Yöneleceği Başlıca Kuruluşlar:

Türkiye'ye dönüş kararının açıklanıp dayanışma ve destek taleplerinin dile getirileceği başvuruların özellikle aşağıdaki kurum, örgüt ve kişilere yöneltilmesi hedeflenmelidir.

a- Bulunduğumuz Ülkelerde:

Bütün siyasal partiler, ülke parlamentosunun insan hakları ve dışilişkiler komisyonları, parlamento başkanı, parlamentodaki bütün parti grup başkanları, dışişleri bakanlığı, ülkedeki bütün insan haklarıyla ilgili örgüt ve kuruluşlar(kilise örgütleri dahil), barolar ve diğer hukuk kuruluşları, Birleşmiş Milletler mülteciler komisyonu, ilgi alanına bağlı olarak demokratik yığın örgütleri, girişimleri (sendikalar, gençlik, kadın örgütleri, barış hareketi vb.), ülkenin politik yaşamında etkin ve özellikle insan hakları savunucusu olarak tanınmış şahsiyetler, Türkiyeli politik örgüt ve kuruluşlar(göçmen dernekleri, Türkiyeli politik güçlerin ülke çapında yöneticileri ve örgütleri, politik göçmenlerin ülke çapında platform ya da dernekleri).

b- Uluslararası Örgüt ve Kuruluşlar:

Politik göçmenlerin Köln Platformu, Türkiye'nin Dostları Girişimi, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Af Örgütü, ilgi alanına bağlı olarak uluslararası sendika, gençlik, kadın, barış örgütleri, Uluslararası Hukukçular Birliği.

c- Türkiye'de:

İnsan Hakları Derneğinin politik göçmenlerin dönü-

şöyle ilgili olarak oluşturduğu İzleme Komisyonu, bütün muhalefet partileri, ilerici-demokrat milletvekilleri, barolar ve diğer hukuk kuruluşları, kamuoyunda etkili ve tanınmış yazarlar, gazeteciler, köşe yazarları, önemli politikacılar, sendikalar ve sendikacılar, ilerici-sol yayın ve dergiler, kadın ve gençlik örgütleri, ANAP içindeki kimi "liberal" görünümlü parti yöneticileri veya milletvekilleri(Adnan Kahveci gibi).

Başvuruların içeriği, Kullanılacak Araç

ve Yöntemler:

Geri döneceklerin başvurularında, kişisel mektup yazma yöntemi kullanılabileceği gibi, olanaklar ölçüsünde yüzyüze ikili görüşme biçimi de denenmelidir. En uygunu, başlangıçta hedeflenen bütün kişi ve kuruluşlara mektup göndermeli ve daha sonra, özellikle politik açıdan önem taşıyan kişi ve kuruluşlardan randevu talep ederek yüzyüze görüşme yapma olanağı değerlendirilmelidir. Gönderilen mektuplara gelen yanıtlara bağlı olarak yüzyüze görüşme yaparak destek arama çalışmasının çevresi daha genişletilmelidir.

Başvuru mektuplarının içeriğinde, ülkeye geri dönüş nedenimiz ve mektubu gönderdiğimiz kurum veya kişinin niteliğine, politik eğilimine ve ilişki düzeyimize bağlı olarak onlardan taleplerimiz, açık ve somut bir biçimde ifade edilmelidir.

Mektuplarda geri dönüş nedeni açıklanırken, mektubun gideceği adresin politik kimliği dikkate alınarak, içerik ve üslûp buna göre düzenlenmelidir. Türkiyeli bir politik örgüte seslenirken seçilecek içerik ve üslûbun, Avrupalı bir kuruluşa hitab ederken değişmesi doğaldır. Ancak bütün başvurularda geri dönüş nedeni olarak kullanılabilecek başlıca argümanlar olarak aşağıdaki noktalardan yararlanılabilir:

- "Her insanın doğduğu ülkede, temel hak ve özgürlüklere sahip, özgür bir yurttaş olarak yaşama hakkı en doğal ve temel haktır. Bu en temel insan hakkını savunmak ve kullanmak için ülkeme dönmeye karar verdim."

- "Ben, 12 Eylül Askersel Darbesi öncesinde Türkiye'de en temel özgürlükler için(sendikal, kadın, gençlik), haklar için mücadele ettim. (.....) örgütlerinde yöneticilik görevinde bulundum(burada 12 Eylül öncesi faaliyetimiz ve yöneticilik yaptığımız örgüt üzerine kısaca bilgi verilmesi ya-

rarlı olur). Askersel müdahale sonrasında örgütlerimiz kapatıldı, yönetici ve üye arkadaşlarım, ben, en temel insan haklarımız ayaklar altına alınarak suçlandık. Yargı bağımsızlığının, savunma hakkının kabaca çiğnendiği olağanüstü askeri mahkemelerde toplu davalar açıldı. Bugün bize yöneltilen suçlamalar ve davalar halkın vicdanında, uluslararası kamuoyunda reddedilmiştir. (Burada, halkın vicdanında aklanmış olma konusunda erken seçim ve son referandumlarda ortaya çıkan, "yasakların kalkması, demokrasi istemi", bu davalarda yargılanmış kişilerin "halk tarafından milletvekili seçilmesi" örnekleri, uluslararası planda Türkiye'de işkence, insan hakları ihlalleri ve demokrasi konusunda alınmış kararlar, yayınlanmış raporlar, hukuksal planda Yargıtay Başkanının, Barolar Birliğinin "siyasi suç ve yargılamalar, yargı bağımsızlığı, 141-142, genel af, işkenceler vb. konulardaki açıklamaları ve İKD, İGD davalarının 12 Eylül hukuku karşısında bile beraat etmesi gibi çarpıcı örneklerden bir veya ikisi kanıt olarak kullanılabilir.)"

- "Bugün hükümet ülkemizde, demokrasiye dönüldüğünü, demokrasinin bütün kurum ve kuruluşlarıyla yürürlükte olduğunu söylüyor. Bu açıklama ile hükümet, bir yandan daha önce ülkemizde demokrasi bulunmadığını itiraf etmiş oluyor, diğer yandan eğer bugün Türkiye'de demokrasinin varlığı konusunda söylediklerine gerçekten inanıyorsa, benim ülkemde özgür bir yurttaş olarak yaşama hakkım önünde bir engelin kalmadığını da söylemiş oluyor.

Ayrıca bugün halkın iradesinin üçte ikisini temsil eden bütün muhalefet partileri, vatandaşlıktan çıkarma kararlarının geri alınması ve politik göçmenlerin ülkeye dönmesi gerektiğini açıklamış bulunuyorlar."

- "Ben, ülkemde gelişen demokrasi mücadelesine katılmak, bu mücadelede yer almak için dönmek istiyorum. Bu kararımın, yurtdışında yaşayan ve ülkeye dönmek isteyen binlerce politik göçmenin özgürce ülkeye dönme mücadelesini de güçlendireceğine inanıyorum."

Başvuru mektuplarında hitabettiğimiz kişi ya da kurumun niteliğine ve politik eğilimine bağlı olarak onlardan istemlerimizi somut olarak belirtmeliyiz. Somut istemler konusunda aşağıdaki önerilerden yararlanılabilir:

a- Geri dönüş girişimimize maddi, moral destek ve dayanışma,

b- Bulunduğumuz ülkede kamuoyu oluşturmak üzere destek. Bu amaçla açıklama yapmalarını, ortak basın toplantısı düzenlemelerini, dönenlerle dayanışma çalışmalarına doğrudan katılmalarını, bulunduğumuz ülkelerdeki hükümeti ve diğer kuruluşları harekete geçirmek ve tavır almalarını sağlamak için girişimde bulunmalarını, uluslararası platformlarda sorunu gündeme getirmelerini, kendilerinin bağlı oldukları üst örgüt ve kuruluşları harekete geçirmelerini vb. istemek.

c- Geri döndükten sonra da insani ve politik desteğin sürmesini sağlamak. Bu amaçla, dönüş sonrası gelişmeleri izlemelerini, anti-demokratik uygulamaları protesto etmelerini, geride kalan ailelerimizle dayanışma içinde olmalarını, hukuksal yardım sağlamalarını, bizi koruma altına almalarını "adopsi"etmelerini vb. istemek.

d- Türkiye hükümeti üzerinde baskıda bulunmalarını sağlamak. Bu amaçla, özgür bir yurttaş olarak ülkede yaşama hakkımızı savunmalarını, ulusal ve uluslararası kuruluşların bu konuda Türkiye hükümetine başvurmalarını, hükümeti anti-demokratik baskı ve uygulamada bulunmama konusunda güvence vermesi, açıklama yapması için sıkıştırmalarını, sorunun insani temelde çözümü için arabuluculuk girişiminde bulunmalarını vb. istemek.

e- Türkiye'de kamuoyu oluşturmak için destek. Bu amaçla, konunun gündeme getirilmesini ve tartışılmasını sağlamak, politik göçmenlerin ülkeye geri dönme istemini savunmak, demokratik kuruluşların, muhalefet partilerinin, kamuoyunda etkili kişilerin, aydınların bu konuda tavır almalarını savunmak, hükümeti tutum almaya zorlamak için girişimde bulunmalarını istemek.

Hazırlık Çalışmaları için Yapılacak Girişimler:

Bulunduğumuz ülkede yaptığımız başvuru ve ikili görüşmelerin sonucunda, bizimle, ülkeye geri dönmek isteyenlerle dayanışma içinde olan kişi ve kuruluşlardan, olanaklar ölçüsünde geniş ve esnek bir girişimin oluşturulmasına çalışılmalıdır. Bu girişimin, dönüş sonrasında da dayanışmalarını sağlamak amacıyla, kişisel ve ailesel ilişkilerin, dostluğun geliştirilmesi için ayrıca çaba sarfedilmesi önemlidir. Hazırlık ve dayanışma çalışmaları içinde bu kişi ve kuruluşların bizi ve ailelerimizi daha yakından, insan olarak tanımalarını sağlamak için neler yapılacağını düşünmek ve planlamak gerekiyor.

Avrupa Parlamentosu gibi uluslararası platformlarda konuyu gündeme getirecek, gelişmeleri izleyecek ve girişimde bulunacak bir çevrenin(olabildiğince değişik politik eğilimlerden) yaratılması hedeflenmelidir. Bunun için, bugüne kadar varolan politik ilişkilerden yararlanmanın yanı sıra, dönme kararı verenlerin bizzat kendilerinin, genel insani temelde, etkili olabilecek kişilerle doğrudan ilişki kurmak ve destek sağlamak için girişimde bulunması hedeflenmelidir.

Ülkede avukatlarımızın, aile ve yakınlarımızın ortak girişimin örgütlemek gerekiyor. Onların bizim adımıza, bir dizi kişi ve kuruluşa başvurmalarını, doğrudan ilişki kurmalarını, ve kamuoyu oluşturmak, destek sağlamak üzere çaba harcamalarını istemeliyiz. Bu nedenle avukatlarımızın, aile ve yakınlarımızın dönüş amacımız ve yapılacak girişimler konusunda bilgilendirilmeleri gerekiyor. Onların, özellikle İnsan Hakları Derneği İzleme Komisyonu'nun çalışmalarına aktif katılmaları yararlı olacaktır.

Hazırlık çalışmaları içinde kamuoyu oluşturmak amacıyla basın-yayın kuruluşlarıyla ilişkiler özel önem taşıyor. Her türlü olanak ve araçtan yararlanarak düzenli basın açıklamaları yapmak, basın toplantıları örgütlemek, gazetecilerle doğrudan ilişki kurarak röportaj yayınlamaları için girişimde bulunmak, makale ve köşe yazarlarına başvurmak, gelişmeler konusunda onlara sürekli enformasyon vermek, sağladığımız destek ve dayanışmanın basında haber olarak yer almasını sağlamak için çalışılmalıdır.

Geri dönüş için hazırlık çalışmaları kapsamında ele alınması gereken diğer bir konu da hukuksal hazırlıktır. Dönecek kişinin hukuksal durumu, hakkındaki suçlama ve davanın bugün hangi aşamada bulunduğu üzerine bilgi toplamak, dönecek kişinin konumunu yasal olarak nasıl savunacağı konusunda aydınlatmak gerekiyor. Ayrıca dönüş öncesinde, bulunduğumuz ülkedeki avukat ve insan hakları örgütlerine, "bize yöneltilecek suçlamaya karşı özgür irademize dayalı ifade verilmesi" örgütlenmeli ve bu durum kamuoyuna açıklanmalıdır.

Kamuoyuna Yapılacak Açıklamalar için Hazırlık:

Geri dönüş haberinin duyulmasıyla birlikte kamuoyunun ve gazetelerin ilgisi yoğunlaşacaktır. Bu olanaktan en iyi

bir biçimde yararlanmak ve vermek istediğimiz mesajı en etkili tarzda yansıtmak için, gazetecilerin yöneltebileceği sorular ve kamuoyuna açıklamalar konusunda önceden hazırlık yapılmalıdır.

Gazetecilerin sorabileceği sorular ve bunları yanıtlamak, demokrasi ve insan hakları düşüncesini etkili bir biçimde dile getirmek açısından, genel sekreterlerin dönüşü ile ilgili olarak yayınlanan, "Neden dönüyoruz, ne istiyoruz" adlı broşür(basın toplantılarından derlemeler) ve sorgu savunmaları örnek olarak değerlendirilmedir. Bunun yanı sıra en çok sorulabilecek soruları yanıtlamak açısından aşağıdaki yaklaşımlardan yararlanılabilir.

a- Neden dönmek istiyorsunuz, amacınız nedir? sorusuyla bağlı olarak: "En temel insan haklarından biri olan, ülkemde özgür bir yurttaş olarak yaşama hakkımı kullanmak istememden daha doğal ne olabilir? Bunun yanı sıra, Türkiye'de yükselen demokrasi mücadelesinde yer almak istiyorum. Ayrıca dönüşümle, yurt dışında yaşamakta olan ve ülkeye geri dönmek isteyen binlerce politik göçmenin özgürce ülkeye dönme mücadelesine kendi katkımı yapacağıma da inanıyorum."

b- Ne zaman döneceksiniz? sorusuyla bağlı olarak: Hazırlık çalışmalarının bu aşamasında herhangi bir tarih belirtmekten kaçınılmalıdır. Bu soruya; "Hazırlıklarımı ve gerekli yasal işlemleri en kısa zamanda tamamladıktan sonra döneceğim," biçiminde genel bir yanıt vermek en doğrusu olacaktır.

c- Niçin şimdi dönmeye karar verdiniz? sorusuyla bağlı olarak: "Ben yurt dışında yaşamayı seçtiğim için değil, kendi isteğim dışında, iyi bilinen nedenlerle ülkemi terketmek zorunda kaldım. Doğaldır ki, ülkemden ayrılma kararını, aynı zamanda geri dönme kararıyla birlikte almıştım. Dünyada ve ülkemizde demokrasi mücadelesinin giderek güçlendiği, faşist Pinochet'nin bile politik göçmenlerin dönüşü konusunda kapıyı aralamak gereksinimi duyduğu, Özal'ın insani nedenlerden dolayı, bağımsızlık mücadelesi veren binlerce Iraklı Kürt'ü ülkemize kabul etmek zorunda kaldığı ve Türkiye'de demokrasi-nin varolduğu iddialarını sürekli tekrarladığı bir ortamda benim ülke dışında kalışımı haklı görebileceğim bir gerekçe de pek kalmıyor. Bugünkü koşullarda ülkeye dönüşümle demokrasi mücadelesine yurt dışında olmaktan daha çok katkıda bulunacağıma inanıyorum."

d- Dönüş kararınız Kutlu ve Sargın'ın dönüşüyle ilgili mi? sorusuyla bağlı olarak: "Onların ülkeye dönüşlerinden, düşünce ve inançları uğrunda her türlü özveriyi göze alarak bunları halkımızın ve dünya kamuoyunun önünde açıkça savunmalarından , onların girişimlerinin gerek Türkiye'de, gerekse dünyada uyandırdıkları yankıdan, gördükleri destekten hiç etkilenmediğimi söylemek herhalde doğru olmaz. Onlar partilerinin aldıkları kararlar TBKP'yi yasal olarak kurmak amacıyla döndüler. Ben ise hangi amaçla dönmek istediğimi yukarıda açıkladım. Demokrasiden yana bir kişi olarak onların mücadelesini destekliyorum. Türkiye'de gerçekten çoğulcu bir demokrasi olacaksa-ki olmalıdır- komünist partisi de özgürce kurulup faaliyet yürütebilmelidir. Ben en temel hak ve özgürlükleri savunmak için dönüyorum. O halde, gerek Sargın ve Kutlu'nun dönüşü, gerekse benim dönüşüm ülkemizde demokrasinin varolup olmayacağı ile bağlı bir konudur. Türkiye'nin demokratikleşmesi durumunda, benim ülkemde özgür bir yurttaş olarak yaşama hakkım önündeki engellerin, her türlü düşüncenin özgürce savunulabilmesi ve örgütlenebilmesi önündeki engellerin ortadan kalkacağı açıktır."

e- Hakkınızda açılmış dava ve suçlamalar konusunda ne diyorsunuz? sorusuyla bağlı olarak: "Bana yöneltilen suçlamalar ve dava, ceza yasasının ünlü 141 ve 142. maddelerine dayandırılmak isteniyor. Ben, 141 ve 142. maddeleri ülkemiz için bir kara leke, insanlık adına utanılacak bir durum olarak görüyorum. Ülkemde insanların düşünce ve inançlarından dolayı yargılanmaları ve mahkûm olmaları çağdışı bir durumdur. Toplum vicdanını ve adalet duygularını yaralayan bu duruma son verilmelidir. Ayrıca, benim hakkımdaki iddialar ve suçlamalar herhangi bir kanıta dayanmıyor. 12 Eylül döneminin sıkıyönetim mahkemelerinde askeri savcılar, hakkımda açtıkları davalarda bana yönelttikleri suçlamalarla ilgili tek bir kanıt ileri sürememişler ve sadece bazı emniyet ifadelerine dayanmışlardır. Bu emniyet ifadelerinin hangi koşullarda alındığı ise çok iyi biliniyor. Ben adil, demokratik bir yargılamadan korkmuyorum, çünkü herhangi bir suç işlediğime inanmıyorum. Ayrıca, hakkımdaki iddialarla ilgili olarak buradaki hukukçulara, hukuk kuruluşlarına ve insan haklarıyla ilgili kuruluşlara özgür irademle ifade vermiş bulunuyorum. Ülkemde vereceğim emniyet ifadesinde kendimi suçlayıcı herhangi bir iddianın altında imzam olursa bunun tek açıklaması olacaktır. O da bunun bana iradem dışında zorla, işkenceyle dayatılmış olduğudur."

f- Yurt dışında ülke aleyhine faaliyet(140. Madde) suçlamasıyla bağlı olarak: "Ülkemizin onuruna ve çıkarlarına asıl zarar veren 12 Eylül rejimi olmuştur. Ben herhangi bir devlet sırrı açıklamış değilim, sadece gerçekleri dile getirdim. Ülkedeki baskıları, işkenceleri, insan haklarının kabaca çiğnenmesini protesto ettim. Bunların doğru olduğunu herkes biliyor. Türkiye'deki rejimin demokrasi olmadığını söyledim. Bunu Başbakan Özal bile itiraf etmek zorunda kaldı. DİSK yöneticileriyle, Barış Derneği yöneticileriyle, aydınlarımızla dayanışma içinde oldum. Onlar ülkemizde demokrasiyi, insan haklarını, ülkemizin onurunu savunuyorlardı. Onlarla dayanışma içinde olarak ben de ülkenin onurunun savunulmasına katkıda bulunmaya çalıştım."

g- Neye güvenerek ülkeye dönüyorsunuz? sorusuyla bağlı olarak: "İnsanlık kaba kuvvete, çağdışı baskı ve zorbalığa karşı korkusunu yenerek özgürlüğüne sahip çıkmayı, bunun için her türlü özveriyi göze alarak mücadele etmeyi öğrenmemiş olsaydı, bugün vardığı gelişme düzeyine ulaşamazdı. İnsan hak ve özgürlükleri bugünkü anlamıyla uluslararası kabul gören normlarına ulaşamazdı."

Demokrasi düşüncesinin gücüne, ülkedeki demokrasi güçlerine, halkımıza güveniyorum. Uluslararası dayanışmanın yanımda olacağını biliyorum. Bana yönelecek bir zorbalığa karşı hem ülkemde, hem dünyada sesiz kalmayacak güçlerin varlığından kuşku duymuyorum."

Bu metin, hazırlık çalışmalarında yapılacak girişimler konusunda bir fikir verebilmek için hazırlanmıştır. Gelişmelere ve koşullara bağlı olarak daha da zenginleştirilerek uygulanmaya çalışılmalıdır.

1 Ekim 1988

Çalışmalarınızda başarı dileklerimizle